

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของบริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน
ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

นางสาวเสาวลักษณ์ เขียวมวชิรกุล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบัญชี ภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE ASSOCIATION BETWEEN FIRM'S CHARACTERISTICS AND SEGMENT
DISCLOSURE LEVEL OF THE COMPANIES LISTED IN THE STOCK EXCHANGE
OF THAILAND

Miss Saowaluk Eimwachirakul

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Accountancy Program in Accounting

Department of Accountancy
Faculty of Commerce and Accountancy
Chulalongkorn University
Academic Year 2006
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของบริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

โดย นางสาวเสาวลักษณ์ เขี่ยมวชิรกุล

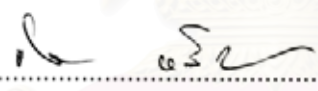
สาขาวิชา การบัญชี

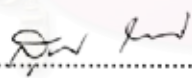
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภาพร เขิงเอี่ยม

คณะแพทยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

 คณบดีคณะแพทยศาสตร์และการบัญชี
(รองศาสตราจารย์ ดร. ดนุชา คุณพนิชกิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(อาจารย์จงจิตต์ หลีกภัย)

 อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภาพร เขิงเอี่ยม)

 กรรมการ
(ดร. ปัญญา สัมฤทธิ์ประดิษฐ์)

เสวาลักษณ์ เอี่ยมวชิรกุล : ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของบริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
(THE ASSOCIATION BETWEEN FIRM'S CHARACTERISTICS AND SEGMENT DISCLOSURE LEVEL OF THE COMPANIES LISTED IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND)
อ. ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.สุภาพร เชิงเอี่ยม, 102 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานกับลักษณะของบริษัท ได้แก่ ขนาดกิจการ โครงสร้างการเป็นเจ้าของระดับโครงสร้างทุน ความสามารถในการทำกำไร ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย สัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ และประเภทสำนักงานสอบบัญชี ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานวัดมูลค่าโดยใช้ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานที่คำนวณจากรายการข้อมูลที่เปิดเผยตามส่วนงานในหมายเหตุประกอบงบการเงินของบริษัท ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยบริษัทจดทะเบียนที่มีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานในหมายเหตุประกอบงบการเงินในงบการเงินรวมของบริษัทระหว่างปี พ.ศ.2547 - 2548 รวม 292 บริษัท ยกเว้นบริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจการเงิน กลุ่มกิจการที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการและกลุ่มอื่นๆ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม วิธีการทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์และทดสอบ ประกอบด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุและการทดสอบครุสคัล - วิลลิส

ผลการศึกษาพบว่าบริษัทจดทะเบียนมีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานตามที่มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 กำหนดไว้ค่อนข้างน้อย โดยบริษัทส่วนใหญ่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก แต่ไม่ได้เปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง ลักษณะของบริษัทที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน คือ ขนาดของบริษัท และส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย โดยขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานทั้งการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักและการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง และส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองเท่านั้น นอกจากนี้จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในแต่ละอุตสาหกรรมพบว่า บริษัทในแต่ละอุตสาหกรรมมีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักในระดับที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยพบว่ากลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มบริการ ตามลำดับ มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักในระดับที่ค่อนข้างสูงและแตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองของบริษัทในแต่ละอุตสาหกรรมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ภาควิชา.....การบัญชี.....ลายมือชื่อนิสิต.....เสวาลักษณ์ เอี่ยมวชิรกุล
สาขาวิชา.....การบัญชี.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา.....2549.....

4782455126 : MAJOR ACCOUNTING

KEY WORD: SEGMENT DISCLOSURES / BUSINESS SEGMENT / GEOGRAPHICAL
SEGMENT

SAOWALUK EIMWACHIRAKUL: THE ASSOCIATION BETWEEN FIRM'S CHARACTERISTICS AND SEGMENT DISCLOSURE LEVEL OF THE COMPANIES LISTED IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. SUPAPON CHENIAM, D.B.A., 102 pp.

The purpose of this study is to examine the association between segment disclosure level and firm's characteristics including firm's size, ownership structure, leverage, profitability, minority interest, assets in place and type of audit firms of the companies listed in the Stock Exchange of Thailand. Segment disclosure level is evaluated using segment disclosure index calculated from segment disclosure items in footnotes to financial statements. The data consists of 292 listed companies with disclosed segment information in notes to financial statement during 2004-2005 excluding companies in finance and security section, companies under rehabilitation section and the other section. This study also examines the difference of segment disclosure level among industry groups. The statistical methods used for analysis and testing hypotheses are multiple regression analysis and Kluskal – Wallis H Test.

The results indicate that listed companies disclose relatively limited amount of segment information according to the requirements of Thai Accounting Standard No. 50 (TAS 50). Most listed companies only disclose primary segment without disclosing secondary segment. The firm's characteristics related to segment disclosure level are size and minority interest. Size is found to be positively related to both primary segment disclosure level and secondary segment disclosure level. Minority interest is positively correlated to the secondary segment disclosure level only. The levels of primary segment disclosures among industry groups are significantly different. The industry sections with relatively high segment disclosure level for primary segment are the resource section, technology section, and service section, respectively, of which disclosure level is found significantly different from other industry groups. However, there is no significant difference for the secondary segment disclosure among industries.

Department.....Accountancy.....Student's signature *Saowaluk Eimwachirakul*
Field of study.....Accounting.....Advisor's signature *Supapon Cheniam*
Academic year2006.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาพร เริงเยี่ยม ซึ่งได้กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และตลอดเวลา อันมีค่าให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดี ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของท่านไว้ ณ ที่นี้

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์จงจิตต์ หลีกภัย ประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ และ ดร.ปัญญา สัมฤทธิ์ประดิษฐ์ ที่ให้เกียรติในการเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ กรุณาให้คำชี้แนะอันเป็นประโยชน์ในการแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณครูและอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ให้แก่ข้าพเจ้าตั้งแต่การศึกษาชั้นต้นจนมาถึงปัจจุบัน คณาจารย์คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และขอขอบคุณพี่ๆ และเพื่อนๆ ทุกคนที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้ ตลอดมาจนถึงทุกวันนี้

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อชัยวัฒน์และคุณแม่ภวิษย์พร เอี่ยมวชิรกุล ที่คอยส่งเสริมและสนับสนุนทางด้านการศึกษาของข้าพเจ้ามาโดยตลอด และเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่ง จนสำเร็จการศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาของปัญหา หลักการและเหตุผล.....	1
2. คำถามการวิจัย.....	2
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
4. ขอบเขตการวิจัย.....	2
5. วิธีการวิจัย.....	4
6. สมมติฐานการวิจัย.....	4
7. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
9. ส่วนประกอบอื่นๆ ของวิทยานิพนธ์.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
1. การพัฒนามาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน.....	8
2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน.....	11
2.1 ความแตกต่างระหว่างมาตรฐานฉบับเดิมและฉบับใหม่.....	11
2.2 ลักษณะของบริษัทที่มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผย ข้อมูลตามส่วนงาน.....	17
2.3 การวัดมูลค่าของตัวแปรต่างๆ และระดับการเปิดเผย ข้อมูลตามส่วนงาน.....	38

บทที่ 3	ระเบียบวิธีวิจัย.....	43
	1. รูปแบบการวิจัย.....	43
	2. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	43
	3. ตัวแบบทดสอบ และรายละเอียดของตัวแปรแต่ละชนิด.....	45
	4. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
	1. ระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทจดทะเบียน.....	49
	2. ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานกับ ลักษณะต่างๆ ของบริษัทจดทะเบียน.....	53
	3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูล ตามส่วนงานของบริษัทในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม.....	69
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	75
	1. สรุปผลการวิจัย.....	75
	2. อภิปรายผลการวิจัย.....	79
	3. ข้อจำกัดของการวิจัย.....	84
	4. ข้อเสนอแนะ.....	85
	5. งานวิจัยในอนาคต.....	88
	รายการอ้างอิง.....	89
	ภาคผนวก.....	93
	ภาคผนวก ก กระดาษทำการ (Working Paper) วัดระดับการเปิดเผย ข้อมูลตามส่วนงานในหมายเหตุประกอบงบการเงินของบริษัท.....	94
	ภาคผนวก ข การตรวจสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ.....	95
	ภาคผนวก ค สถิติเชิงพรรณนาของลักษณะต่างๆ ของบริษัทและคุณภาพการ เปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม.....	99
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	102

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1	สรุปรายการที่กำหนดให้เปิดเผยตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50.....	11
ตารางที่ 2.2	สรุปความแตกต่างระหว่างมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 และฉบับที่ 24.....	16
ตารางที่ 2.3	สรุปความแตกต่างของรายการที่กำหนดให้เปิดเผยตามมาตรฐาน ฉบับที่ 50 และฉบับที่ 24.....	17
ตารางที่ 2.4	กรอบแนวคิดสรุปลักษณะต่างๆ ของบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูล ตามส่วนงานในอดีต.....	27
ตารางที่ 2.5	สรุปรายละเอียดของตัวแปรลักษณะของบริษัทที่ใช้ในงานวิจัย.....	35
ตารางที่ 3.1	สรุปรายละเอียดของตัวแปรแต่ละชนิด.....	47
ตารางที่ 4.1	จำนวน ร้อยละของบริษัทสำหรับรายการที่กำหนดให้เปิดเผย ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 ปี 2547.....	50
ตารางที่ 4.2	จำนวน ร้อยละของบริษัทสำหรับรายการที่กำหนดให้เปิดเผย ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 ปี 2548.....	50
ตารางที่ 4.3	จำนวน ร้อยละของบริษัทและสถิติเชิงพรรณนาของดัชนีการเปิดเผย ข้อมูลตามส่วนงานจำแนกตามประเภทและระดับการเปิดเผยข้อมูล.....	52
ตารางที่ 4.4	สถิติเชิงพรรณนาของลักษณะของบริษัทและคุณภาพการเปิดเผย ข้อมูลตามส่วนงาน ปี 2547.....	54
ตารางที่ 4.5	สถิติเชิงพรรณนาของลักษณะของบริษัทและคุณภาพการเปิดเผย ข้อมูลตามส่วนงาน ปี 2548.....	54
ตารางที่ 4.6	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยของลักษณะของบริษัทและ คุณภาพการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน ระหว่างปี 2547 และปี 2548.....	57
ตารางที่ 4.7	การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ปี 2547.....	58
ตารางที่ 4.8	การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ปี 2548.....	59
ตารางที่ 4.9	การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของความสัมพัทธ์ระหว่าง ลักษณะของบริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน จำแนกตามส่วนงานหลัก ปี 2547.....	61

ตารางที่ 4.10	การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะของบริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน จำแนกตามส่วนงานหลัก ปี2548.....	62
ตารางที่ 4.11	การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะของบริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน จำแนกตามส่วนงานรอง ปี2547.....	64
ตารางที่ 4.12	การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะของบริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน จำแนกตามส่วนงานรอง ปี2548.....	65
ตารางที่ 4.13	การเปรียบเทียบผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะต่างๆ ของบริษัทและระดับการเปิดเผยข้อมูลตาม ส่วนงานกับสมมติฐานที่กำหนด.....	67
ตารางที่ 4.14	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานทั้ง 2 ประเภทจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม.....	70
ตารางที่ 4.15	การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูล ตามส่วนงานของบริษัทในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม โดยใช้สถิติ ทดสอบครุสคัล-วิลลิส (Kruskal-Wallis H Test).....	72
ตารางที่ 4.16	ค่า P-value ของสถิติทดสอบ Mann-Whitney U Test ของ ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก ปี 2547.....	73
ตารางที่ 4.17	ค่า P-value ของสถิติทดสอบ Mann-Whitney U Test ของ ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก ปี 2548.....	74
ตารางที่ ข.1	ค่า Variance Inflation Factor และ Tolerance ของตัวแปรอิสระ.....	97
ตารางที่ ค.1	สถิติเชิงพรรณนาของลักษณะต่างๆ ของบริษัทและคุณภาพ การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม.....	99

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา.....	3
------------	---------------------------------	---

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาของปัญหา หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันธุรกิจส่วนใหญ่ นิยมกลยุทธ์การลงทุนแบบการขยายธุรกิจ (Diversification Strategy) มากขึ้น เพื่อการกระจายความเสี่ยงทั้งลักษณะผลิตภัณฑ์และบริการ หรือที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ การดำเนินธุรกิจในแต่ละกิจการจึงมีความหลากหลาย มีการทำธุรกิจหลายประเภทในกิจการเดียวกัน มีกลุ่มของสินค้าที่แตกต่างกัน มีลูกค้าอยู่หลายๆ ประเทศ ทำให้ผู้ใช้งบการเงินมักประสบความยุ่งยากในการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานในส่วนงานต่างๆ ที่มีความสามารถในการทำกำไร ระดับการเจริญเติบโต และความเสี่ยงที่แตกต่างกัน เนื่องจากตัวเลขในงบการเงินของกิจการแสดงถึงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของธุรกิจทุกประเภทไว้รวมกัน งบการเงินจึงไม่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการดำเนินงานได้อย่างแท้จริง

เมื่อตัวเลขในงบการเงินไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการดำเนินงานในแต่ละส่วนงานดังกล่าว สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย จึงจัดทำมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 24 เรื่อง การเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน ซึ่งกำหนดให้กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลทางการเงินของส่วนงานตามประเภทต่างๆ ของธุรกิจ หรือพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่กิจการดำเนินงาน เพื่อให้รายละเอียดเพิ่มเติมจากยอดรวมในงบการเงิน ทำให้ผู้ใช้งบการเงินมีความเข้าใจในผลการดำเนินงานเพิ่มขึ้น สามารถประเมินความเสี่ยงและแนวโน้มของกิจการในอนาคตได้ โดยบังคับใช้กับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2537 เป็นต้นมา ต่อมาได้มีการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีใหม่จากฉบับที่ 24 เป็นมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 เรื่องการเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน โดยได้ปรับปรุงตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 14 (IAS No.14, "Segment Reporting" (Revised 1997)) เพื่อให้มีรายละเอียดของแนวทางปฏิบัติมากขึ้น ปัจจุบันยังไม่ได้ประกาศใช้ตามกฎหมาย แต่สภาวิชาชีพบัญชี สนับสนุนให้นักบัญชีปฏิบัติตามมาตรฐานฯ และร่างมาตรฐานการบัญชีของสภาวิชาชีพบัญชี ถึงแม้ว่ายังไม่ได้ประกาศใช้ตามกฎหมายก็ตาม

อย่างไรก็ตามแม้จะมีมาตรฐานกำหนดให้บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ต้องเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน แต่ในทางปฏิบัติบริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวในระดับที่แตกต่างกัน แม้จะปฏิบัติตามมาตรฐานบัญชีเดียวกัน อาจเนื่องมาจากการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน นอกจากจะเป็นข้อมูลที่เป็ประโยชน์และมี

ความสำคัญต่อนักลงทุนที่ช่วยให้กระบวนการตัดสินใจลงทุน และการวิเคราะห์ทางการเงินมีประสิทธิภาพมากขึ้นแล้ว ข้อมูลนี้ยังอาจถูกนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น เช่น ผู้ขายสินค้า ลูกจ้าง รวมถึงคู่แข่งของกิจการด้วย ทำให้ผู้บริหารมีการพิจารณาอย่างรอบคอบถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว จึงเป็นที่น่าสนใจว่าความแตกต่างในระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานเกิดขึ้นจากสาเหตุหรือปัจจัยใดบ้าง เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีการไตร่ตรองอย่างรอบคอบถึงแรงจูงใจของบริษัทที่มีต่อการเปิดเผยข้อมูลนี้

2. คำถามการวิจัย

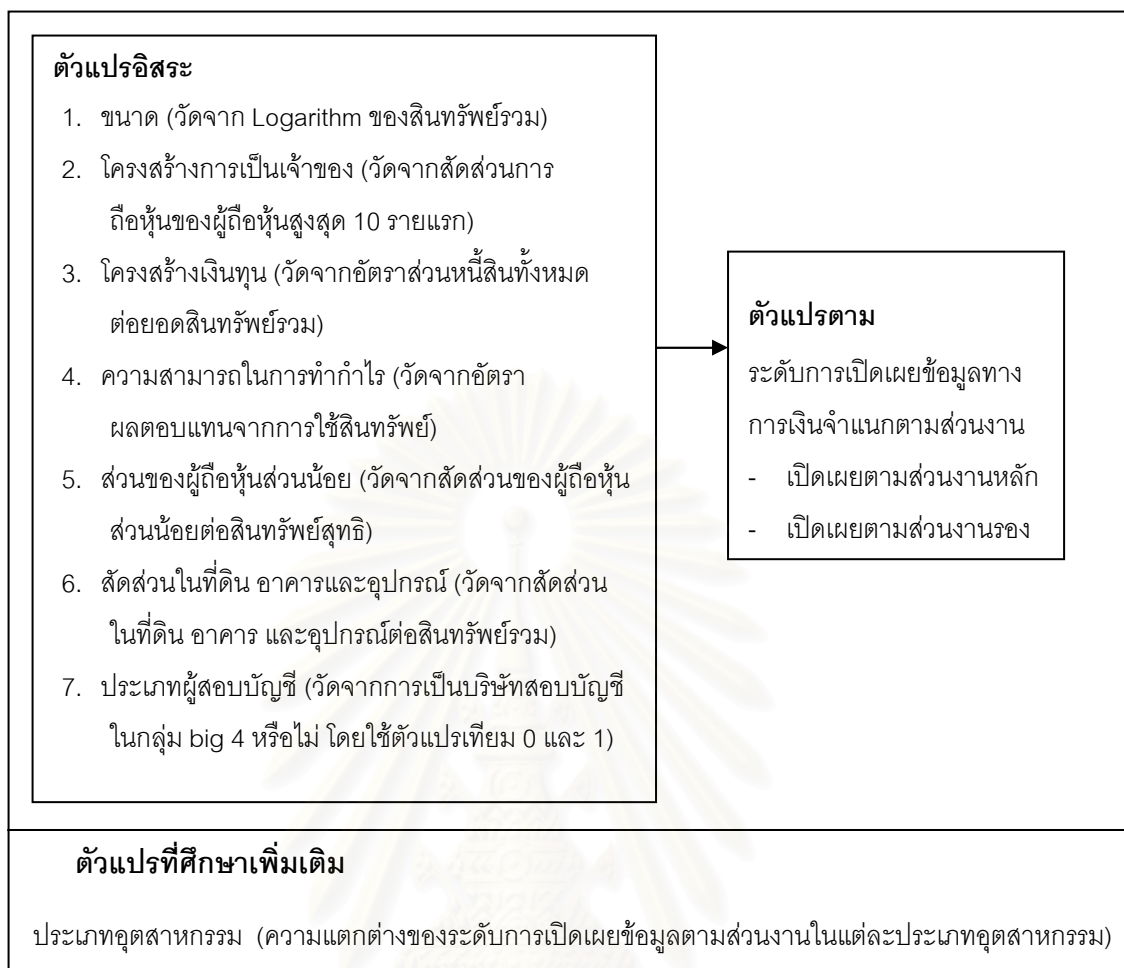
ระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานมีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ขนาดกิจการ โครงสร้างการเป็นเจ้าของ ระดับโครงสร้างทุน ความสามารถในการทำกำไร ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และประเภทสำนักงานสอบบัญชีหรือไม่ และบริษัทในแต่ละประเภทอุตสาหกรรมมีระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานแตกต่างกันหรือไม่

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกับปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ขนาดกิจการ โครงสร้างการเป็นเจ้าของ ระดับโครงสร้างทุน ความสามารถในการทำกำไร ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และประเภทสำนักงานสอบบัญชี
- 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัทในแต่ละประเภทอุตสาหกรรม

4. ขอบเขตการวิจัย

1) โครงการศึกษาวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

2) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาเก็บข้อมูลมาจงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินสำหรับปี 2547 และปี 2548 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ยกเว้น

- 1.1 บริษัทที่อยู่ในกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ กลุ่มธนาคาร กลุ่มประกันชีวิตและประกันภัย เนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวมีหน่วยงานที่ควบคุมอยู่โดยเฉพาะ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย และมีความต้องการต่อการเปิดเผยข้อมูลที่แตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ
- 1.2 บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ และบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการ (Company under Rehabilitation) เนื่องจากบริษัทเหล่านี้ไม่สามารถระบุกลุ่มอุตสาหกรรมที่เด่นชัดและนักศึกษาได้นำกลุ่มอุตสาหกรรมมาเป็นตัวแปรในการพิจารณาด้วย
- 1.3 บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ใหม่

5. วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงประจักษ์ (Empirical Study) ที่มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ของระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัท กับปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ของบริษัท สำหรับปี 2547 และปี 2548 โดยส่วนใหญ่จะใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอย (Regression Analysis) เป็นตัวแบบในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม สำหรับงานวิจัยฉบับนี้ตัวแปรตาม คือ ระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน และตัวแปรอิสระประกอบด้วยขนาดของกิจการ โครงสร้างการเป็นเจ้าของ โครงสร้างเงินทุน ความสามารถในการทำกำไร ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และประเภทของผู้สอบบัญชี

นอกจากนี้ได้มีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม (Industry Group) ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มวัสดุก่อสร้างและสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มทรัพยากร กลุ่มบริการ และกลุ่มเทคโนโลยี โดยใช้สถิติทดสอบครุสคัล-วิลลิส (Kruskal-Wallis H Test)

6. สมมติฐานการวิจัย

จากกรอบแนวคิดของตัวแปรที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของบริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน ซึ่งได้แก่งานวิจัยของ Leung และ Horwitz (2004) Aitken, Hooper และ Pickering (1997) Mitchell, Chia และ Loh (1995) Mckinnon และ Dalimunthe (1993) Bradbury (1992) Birt, Bilson, Smith และ Whaley (2003) Herrmann และ Thomas (1996) Botosan และ Harris (2000) ทำให้สามารถตั้งสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้ คือ

- 1) ขนาดของบริษัท (วัดจากค่าลอการิทึมของยอดสินทรัพย์) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน
- 2) โครงสร้างการเป็นเจ้าของ (วัดจากสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 10 รายแรก) มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน
- 3) โครงสร้างเงินทุน (วัดจากอัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อยอดสินทรัพย์รวม) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน
- 4) ความสามารถในการทำกำไร (วัดจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน
- 5) ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย (วัดจากสัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยต่อสินทรัพย์สุทธิ) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน

- 6) สัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ (วัดจากสัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ต่อสินทรัพย์รวม) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน
- 7) ประเภทของผู้สอบบัญชี (วัดจากการเป็นผู้สอบบัญชีใน Big 4 หรือไม่) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน
- 8) บริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันมีระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานแตกต่างกัน

7. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน (Segment Disclosures) หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินเกี่ยวกับการดำเนินงานของกิจการหนึ่งๆ ที่ประกอบธุรกิจหลากหลาย และดำเนินงานในเขตภูมิศาสตร์ที่ต่างกันในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ใช้ประกอบการเงินใช้ในการประเมินความเสี่ยงและผลตอบแทนของกิจการ เนื่องจากผู้ใช้งบการเงินอาจไม่สามารถประเมินการกระจายความเสี่ยงหรือสถานะของกิจการจากข้อมูลโดยรวมได้

ส่วนงานธุรกิจ (Business Segment) หมายถึง ส่วนประกอบของกิจการที่แบ่งแยกได้อย่างชัดเจนว่าทำหน้าที่ในการจัดหาผลิตภัณฑ์หรือให้บริการชนิดใดชนิดหนึ่ง หรือกลุ่มของผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เกี่ยวข้องกัน ปัจจัยที่ใช้ในการระบุส่วนงานธุรกิจรวมถึงลักษณะของผลิตภัณฑ์หรือบริการ ลักษณะของกระบวนการผลิต ประเภทหรือกลุ่มของลูกค้าที่ใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการ วิธีการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์หรือวิธีการให้บริการ และสภาพแวดล้อมทางกฎหมาย เป็นต้น ส่วนงานธุรกิจต้องไม่รวมผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีความเสี่ยงหรือผลตอบแทนที่แตกต่างกันอย่าง เป็นสาระสำคัญไว้ด้วยกัน

ส่วนงานภูมิศาสตร์ (Geographical Segment) หมายถึง ส่วนประกอบของกิจการที่แบ่งแยกได้อย่างชัดเจนว่าทำหน้าที่ในการจัดหาผลิตภัณฑ์หรือให้บริการภายใต้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เฉพาะเจาะจง ส่วนประกอบนี้มีความเสี่ยงและผลตอบแทนที่แตกต่างไปจากส่วนประกอบที่ดำเนินงานภายใต้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจอื่น ปัจจัยที่ใช้ในการระบุส่วนงานภูมิศาสตร์รวมถึงสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองที่คล้ายคลึงกัน ความสัมพันธ์ของการดำเนินงานในเขตภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน ระยะห่างระหว่างการดำเนินงานแต่ละแห่ง ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในเขตภูมิศาสตร์นั้นโดยเฉพาะ ข้อกำหนดที่ใช้ควบคุมการปริวรรตเงินตรา และความเสี่ยงจากสกุลเงินตราที่มีอยู่

ส่วนงานหลัก (Primary Segment) หมายถึง แหล่งที่มาและลักษณะสำคัญของความเสี่ยงและอัตราผลตอบแทนเป็นตัวกำหนดว่ากิจการควรใช้ส่วนงานธุรกิจหรือส่วนงานภูมิศาสตร์เป็นรูปแบบหลักของการรายงาน หากผลิตภัณฑ์หรือบริการที่แตกต่างกันมีผลกระทบอย่างสำคัญต่อความเสี่ยงและอัตราผลตอบแทนของกิจการ กิจการควรใช้ส่วนงานธุรกิจเป็นรูปแบบหลักของการรายงาน ในทำนองเดียวกันหากการดำเนินงานในประเทศหรือเขตภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลกระทบอย่างสำคัญต่อความเสี่ยงและอัตราผลตอบแทนของกิจการ กิจการควรใช้ส่วนงานภูมิศาสตร์เป็นรูปแบบหลักของการรายงาน

ส่วนงานรอง (Secondary Segment) หมายถึง หากกิจการใช้ส่วนงานธุรกิจเป็นรูปแบบหลักของการรายงาน กิจการต้องใช้ส่วนงานภูมิศาสตร์เป็นรูปแบบรอง แต่เมื่อกิจการใช้ส่วนงานภูมิศาสตร์เป็นรูปแบบหลักของการรายงาน กิจการต้องใช้ส่วนงานธุรกิจเป็นรูปแบบรอง

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษานี้ สามารถใช้เป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้สอบบัญชี หรือสภาวิชาชีพบัญชี นักวิเคราะห์การเงิน ธนาकरแห่งประเทศไทย และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในการกำกับดูแลธุรกิจให้มีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานในระดับที่เหมาะสม และเป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานการบัญชี รวมถึงการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานการรายงานให้เหมาะสม และให้ผู้ใช้งบการเงินได้ตระหนักถึงระดับความแตกต่างของความละเอียดของข้อมูลที่เปิดเผยว่ามาจากสาเหตุใด และสามารถใช้อ้างอิงประกอบการตัดสินใจลงทุนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

9. ส่วนประกอบอื่นๆ ของวิทยานิพนธ์

เนื้อหาและผลการศึกษาในครั้งนี้จะมีการนำเสนอโดยแบ่งออกเป็น 5 บท ดังต่อไปนี้

บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมาของปัญหา หลักการและเหตุผล คำถามการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย ขอบเขตและกรอบแนวคิดในการวิจัย วิธีการศึกษาโดยสังเขป สมมติฐานการวิจัย คำจำกัดความและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 กล่าวถึง การรวบรวมแนวคิด และทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาที่ผ่านมาและที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ รวมถึงเอกสารและผลงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้โดยจะแบ่งหัวข้อออกเป็นการพัฒนามาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน

บทที่ 3 กล่าวถึง รูปแบบการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ตัวแบบการทดสอบ และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 กล่าวถึง ผลการวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานหลัก และส่วนงานรองของกลุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ กับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน และความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมตามที่ตั้งสมมติฐานการศึกษาไว้ข้างต้น

บทที่ 5 กล่าวถึง สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ประกอบด้วยสรุปผลการวิจัยเพื่อตอบปัญหาการวิจัยและอภิปรายถึงแนวคิดหรือทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อจำกัดของการวิจัย ข้อเสนอแนะ และแนวทางการวิจัยทางบัญชีในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ วิทยานิพนธ์ การศึกษาอิสระ (Independent Study) หนังสือ วารสาร มาตรฐานการบัญชี บทความทางวิชาการ บทความทางการเงิน รวมถึงงานวิจัยเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลในรายงานทางการเงิน สามารถแบ่งการทบทวนวรรณกรรมเป็น 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

- 1) การพัฒนามาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน
- 2) วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน

1. การพัฒนามาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน

ความจำเป็นของการรวบรวมข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานไว้เป็นส่วนหนึ่งของงบการเงิน เกิดขึ้นเนื่องจากลักษณะการประกอบธุรกิจมีความซับซ้อนและมีการค้าการลงทุนระหว่างประเทศมากขึ้น รายงานทางการเงินที่มีคุณภาพสูงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักลงทุนซึ่งการพัฒนามาตรฐานการบัญชีสำหรับการเสนอข้อมูลตามส่วนงาน ก็ถือเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้งบการเงินเปิดเผยข้อมูลอย่างเพียงพอ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ใช้รายงานทางการเงิน

การพัฒนาในประเทศสหรัฐอเมริกา (Albrecht และ Chipalkatti, 1998)

ในฐานะที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำด้านเศรษฐกิจของโลก จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการบัญชีในเรื่องต่างๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบในการดำเนินธุรกิจอยู่เสมอ รวมทั้งการพัฒนาข้อกำหนดสำหรับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานเช่นกัน

ในเดือนธันวาคม 2519 FASB ได้ออกมาตรฐานการบัญชีสำหรับการเสนอข้อมูลตามส่วนงานฉบับแรก คือ Statement of Financial Accounting Standards No.14: Financial Reporting for Segments of a Business Enterprise (SFAS 14 หรือ FAS 14) ซึ่งต้องการให้กิจการรายงานข้อมูลตามส่วนงานโดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ตามลักษณะอุตสาหกรรมและตามเขตภูมิศาสตร์ รวมทั้งให้เปิดเผยรายได้จากการส่งออกและลูกค้าหลัก ซึ่งคาดว่าจะช่วยเพิ่มความสามารถในการประเมินผลกำไรและราคาหุ้นของกิจการได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตามมีการเรียกร้องให้ปรับปรุง FAS 14 อีก ทั้งนี้เนื่องจากคำจำกัดความของส่วนงานมีความไม่ชัดเจน ทำให้กิจการสามารถตีความได้ว่าดำเนินธุรกิจเพียงส่วนงานเดียว จึงไม่ต้องเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน

ปลายปี 2536 FASB ร่วมมือกับ The Canadian Institute of Chartered Accountants (CICA) ของประเทศแคนาดาเพื่อพัฒนาข้อกำหนดในการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน และในเดือน

มีกฎหมาย 2540 FASB ได้ประกาศมาตรฐานฉบับสุดท้ายคือ Statement of Financial Accounting Standards No.131: Disclosures about Segments of an Enterprise and Related Information (SFAS 131 หรือ FAS 131) ซึ่งกำหนดข้อมูลที่ต้องเปิดเผยในส่วนการดำเนินงานที่เสนอรายงานมากขึ้น โดยสอดคล้องกับโครงสร้างการบริหารองค์การภายใน และถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีตั้งแต่ 15 ธันวาคม 2540 เป็นต้นมา ซึ่ง FAS 131 แตกต่างจาก FAS 14 ใน 4 ประเด็นหลัก คือ 1) การกำหนดส่วนงานที่เสนอรายงาน โดยให้กิจการระบุส่วนงานในมุมมองของฝ่ายบริหาร ซึ่งส่วนงานต่างๆ จะสามารถทราบได้จากโครงสร้างการบริหารกิจการภายในที่อาจแบ่งเป็นแผนกๆ ตามที่ผู้บริหารสูงสุดใช้ประเมินและตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน แต่ FAS 14 กำหนดให้จัดส่วนงานที่เสนอรายงานต่อกลุ่มอุตสาหกรรม (ผลิตภัณฑ์และบริการ) ที่ขายให้กับบุคคลภายนอก 2) การรวมส่วนการดำเนินงานตามแนวดิ่ง แม้ว่าส่วนงานนั้นจะไม่ก่อให้เกิดรายได้ก็ตาม แต่ FAS 14 กำหนดให้รวมเฉพาะส่วนการดำเนินงานตามสายผลิตภัณฑ์ที่ขายให้กับบุคคลภายนอก 3) การเปิดเผยข้อมูล ซึ่ง FAS 131 กำหนดให้กิจการเปิดเผยข้อมูลมากกว่า FAS 14 และ 4) การเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินระหว่างกาล ซึ่ง FAS 14 ได้ยกเลิกการเปิดเผยนั้น

การพัฒนาโดยคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (Albrecht และ Chipalkatti, 1998)

คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IASB) ได้ประกาศมาตรฐานการบัญชี IAS 14: Segment Reporting ถือปฏิบัติกับงบการเงินตั้งแต่ปี พ.ศ.2526 ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่เหมือนกับ FAS 14 กล่าวคือ คำจำกัดความของส่วนงานธุรกิจและส่วนงานภูมิศาสตร์ไม่ชัดเจน สามารถตีความได้กว้าง และขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารของกิจการว่าจะนำเสนอเป็นส่วนงานที่เสนอรายงานหรือไม่ นอกจากนี้ยังขาดรายละเอียดของแนวทางปฏิบัติ

เมื่อเกิดแรงผลักดันจากหลายฝ่ายรวมทั้งการทำงานของ FASB กับ CICA ที่ก้าวหน้าไปก่อน IASB จึงปรับปรุงเนื้อหาใหม่ เดือนสิงหาคม พ.ศ.2540 ได้ประกาศมาตรฐานการบัญชี คือ IAS 14: Segment Reporting (Revised) ถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2541 เป็นต้นมา

IAS 14 (Revised) นี้ปรับปรุงจากฉบับเดิม 4 ประเด็นหลัก คือ ประเด็นแรกการกำหนดระดับรายได้ ผลการดำเนินงานและสินทรัพย์ที่ชัดเจนเพื่อกำหนดเป็นส่วนงานที่เสนอรายงาน ประเด็นที่สอง คือ อธิบายคำจำกัดความได้ละเอียดและชัดเจนมากขึ้น ประเด็นที่สาม คือ มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับกิจการ และประเด็นสุดท้าย คือ การคำนึงถึงความเสี่ยงและผลตอบแทนในการระบุส่วนงานธุรกิจและส่วนงานภูมิศาสตร์ และการกำหนดส่วนงานหลักและส่วนงานรอง จะเห็นได้ว่าในการปรับปรุง IAS 14 นี้ IASB เลือกปรับปรุงคำจำกัดความของส่วนงานให้ชัดเจนขึ้นกว่าเดิม โดยให้การพิจารณาความเสี่ยงและผลตอบแทนแทนที่จะใช้แนวคิดเชิงบริหารตาม FASB อย่างเดียว

การพัฒนาโดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยได้ประกาศมาตรฐานการบัญชีเรื่องต่างๆ โดยอ้างอิงมาจากมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IAS) ซึ่งรวมถึงมาตรฐานการบัญชีเรื่องการเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานที่กำหนดให้กิจการที่มีผลิตภัณฑ์หรือบริการที่หลากหลาย และดำเนินงานในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน นำเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานธุรกิจและส่วนงานภูมิศาสตร์

สำหรับมาตรฐานการบัญชีเรื่องการเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน ฉบับที่ 24 ซึ่งเป็นฉบับก่อนปรับปรุงนั้น บังคับใช้กับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2537 ต่อมาได้มีการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ตาม IAS เพื่อให้มีรายละเอียดของแนวทางปฏิบัติมากขึ้น โดยจัดทำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 ขึ้น เพื่อจะยกเลิกมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 24

เนื่องจากปัจจุบันอำนาจในการกำหนดมาตรฐานการบัญชี และประกาศใช้เป็นของสภาวิชาชีพบัญชี ซึ่งการประกาศใช้ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชี และประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามพระราชบัญญัติวิชาชีพ พ.ศ.2547 ถ้าหากสภาวิชาชีพบัญชียังไม่ได้กำหนดมาตรฐานการบัญชี ให้ใช้มาตรฐานการบัญชีที่กำหนดโดยพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.2543 ที่ได้ประกาศใช้ไปแล้วเป็นมาตรฐานการบัญชี กรณีสภาวิชาชีพบัญชียังไม่ได้กำหนดมาตรฐานและร่างมาตรฐานการบัญชีไว้ นักบัญชีควรพิจารณาถึงมาตรฐานบัญชีสากลที่ IASC กำหนดไว้ แต่หาก IASC ไม่ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติไว้ ให้พิจารณาใช้มาตรฐานการบัญชีที่กำหนดโดย AICPA เป็นแนวทาง นอกจากนี้นักบัญชีควรปฏิบัติตามมาตรฐานฯ และร่างมาตรฐานการบัญชีของสภาวิชาชีพบัญชี ถึงแม้ว่ายังไม่ได้ประกาศใช้ตามกฎหมาย ซึ่งมาตรฐานการบัญชีที่ยังไม่ได้ประกาศใช้ตามกฎหมายรวมถึงมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 เรื่องการเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานด้วย

ตารางที่ 2.1 สรุปรายการที่กำหนดให้เปิดเผยตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50

รูปแบบหลัก	รูปแบบรอง	
	เมื่อกำหนดให้ส่วนงานธุรกิจเป็นหลัก	เมื่อกำหนดให้ส่วนงานภูมิศาสตร์เป็นหลัก
1. รายได้ตามส่วนงานโดยแยกแสดง ดังนี้ 1.1 รายได้จากการขายให้บุคคลภายนอก 1.2 รายได้จากการขายระหว่างส่วนงาน	1. รายได้ตามส่วนงานภูมิศาสตร์ ยอดขาย $\geq 10\%$ ของรายได้รวมภายนอก	1. รายได้ตามส่วนงานที่ขายให้บุคคลภายนอก
2. ผลได้ (เสีย) ตามส่วนงาน	2. ราคาตามบัญชีของสินทรัพย์ตามสถานที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของสินทรัพย์แต่ละส่วนงานที่มีสินทรัพย์ $\geq 10\%$ ของสินทรัพย์รวมในทุกส่วนงานภูมิศาสตร์	2. ราคาตามบัญชีของสินทรัพย์ตามส่วนงาน
3. ราคาตามบัญชีที่ทั้งสิ้นของสินทรัพย์ตามส่วนงาน	3. รายจ่ายฝ่ายทุนในระหว่างงวดตามสถานที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของสินทรัพย์แต่ละส่วนงานที่มีสินทรัพย์ $\geq 10\%$ ของสินทรัพย์รวมในทุกส่วนงานภูมิศาสตร์	3. รายจ่ายฝ่ายทุนตามส่วนงาน
4. หนี้สินตามส่วนงาน		โดยที่ส่วนงานธุรกิจแต่ละส่วนงานที่มียอดขายให้บุคคลภายนอก $\geq 10\%$ หรือสินทรัพย์ตามส่วนงาน $\geq 10\%$
5. รายจ่ายฝ่ายทุนที่เกิดขึ้นในระหว่างงวด		
6. ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายของสินทรัพย์ตามส่วนงาน		
7. ผลรวมของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เงินสดที่เป็นสาระสำคัญ		
8. ผลรวมของส่วนแบ่งกำไร (ขาดทุน) ในบริษัทร่วมที่บันทึกโดยใช้วิธีส่วนได้เสีย		
9. รายการกระทบยอดของรายได้ ผลได้ (เสีย) สินทรัพย์ และหนี้สินสำหรับส่วนงานที่เสนอรายงาน		

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน

2.1 ความแตกต่างระหว่างมาตรฐานฉบับเดิมและฉบับใหม่

Street และ Nichols (2002) ศึกษาเปรียบเทียบมาตรฐานการบัญชี เรื่อง การเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานระหว่างมาตรฐานฉบับก่อนปรับปรุง (Pre-IAS 14 Revised) กับมาตรฐานฉบับหลังปรับปรุง (Post-IAS 14 Revised) ของกลุ่มบริษัท 210 บริษัทที่จัดทำงบการเงิน

อ้างอิงตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IAS) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพและผลกระทบในทางปฏิบัติของมาตรฐานฉบับหลังปรับปรุงใหม่ โดยผลการศึกษาพบว่า

1. มีจำนวนของรายการที่เปิดเผยทั้งในส่วนงานหลักและส่วนงานรองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
2. มีความสอดคล้องของข้อมูลตามส่วนงานในหมายเหตุประกอบงบการเงินกับแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และรายงานของผู้บริหารมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
3. จำนวนของบริษัทที่เคยเปิดเผยว่าดำเนินงานอยู่ในส่วนงานธุรกิจเดียวลดลงอย่างมีนัยสำคัญ แม้ว่าจำนวนของบริษัทที่เปิดเผยส่วนงานหลักไม่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

พลาณูช และคณะ (2546) ศึกษาความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่องบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเด็นของความเหมาะสมของการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 มาแทนที่ฉบับที่ 24 โดยสรุปได้ดังนี้

1. มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 50 มีความชัดเจนมากกว่าฉบับที่ 24
2. ผลของการปฏิบัติตามมาตรฐานฉบับใหม่มีความเหมาะสมกว่าฉบับเดิม ได้แก่ ทำให้มีการเปิดเผยข้อมูลในแต่ละส่วนงานเพิ่มมากขึ้น มีความสอดคล้องกับแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) มากขึ้น

จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 ผู้สอบบัญชีส่วนใหญ่เห็นว่าข้อมูลตามส่วนงานธุรกิจและส่วนงานภูมิศาสตร์ เป็นข้อมูลที่มีความจำเป็นสำหรับนำไปใช้ในการตัดสินใจ โดยให้เหตุผลว่าผู้ลงทุนที่วิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินอย่างแท้จริงจะได้ทราบถึงความเสี่ยงของธุรกิจและผลตอบแทนของแต่ละส่วนงานเพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุน เช่น นำไปวิเคราะห์ยอดขายหรือใช้พยากรณ์ข้อมูลในอนาคต ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน แต่บริษัทก็ควรที่จะเปิดเผยข้อมูลในระดับที่เหมาะสม ไม่ควรให้ข้อมูลในส่วนที่จะเกิดผลเสียต่อกิจการ และให้ความเห็นว่าการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานไม่เป็นภาระในการนำเสนอ เพราะข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่มีอยู่แล้วในกิจการเนื่องจากเป็นข้อมูลที่จำเป็นต่อการบริหารงาน และข้อมูลไม่ละเอียดหรือซับซ้อนเพียงพอจนต้องจัดระบบฐานข้อมูลใหม่ ปัญหาจึงอาจมีบ้างในด้านรูปแบบการนำเสนอ ความครบถ้วนและความสอดคล้องของข้อมูล และการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานอาจมีปัญหามิทางปฏิบัติ เนื่องจากผู้บริหารไม่ต้องการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานเพราะกลัวเสียเปรียบด้านการแข่งขัน หรือบริษัทอาจมี

ระบบการบัญชีเพื่อการบริหารที่ไม่ดีพอและไม่อยากลงทุนเพิ่ม จึงทำให้บริษัทเลือกที่จะไม่เปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานได้

Prather-Kinsey และ Meek (2004) กล่าวว่ามาตรฐานการบัญชี เรื่อง การเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานฉบับปรับปรุงใหม่ (IAS 14 Revised) ในปีค.ศ.1997 เป็นการเปลี่ยนข้อกำหนดของรายงานตามส่วนงานที่มีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากของมาตรฐานฉบับเดิม โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้เพื่อระบุผลกระทบของมาตรฐานฉบับปรับปรุงใหม่ในทางปฏิบัติของการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทที่อ้างอิงกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IAS) จำนวน 211 บริษัท โดยมีคำถามของงานวิจัยดังนี้

1. รายการของข้อมูลที่เปิดเผยภายใต้มาตรฐานฉบับเดิมและมาตรฐานฉบับใหม่เป็นอย่างไร มีกำไรหรือขาดทุนจากการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานธุรกิจและส่วนงานภูมิศาสตร์ตามข้อกำหนดของมาตรฐานฉบับใหม่
2. มีจำนวนของส่วนงานธุรกิจ และส่วนงานภูมิศาสตร์ที่รายงานโดยบริษัทเปลี่ยนแปลงอย่างไรตามข้อกำหนดของมาตรฐานฉบับใหม่
3. บริษัทเปิดเผยรายการที่กำหนดตามมาตรฐานฉบับใหม่อย่างไร
4. การปฏิบัติในการรายงานข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทที่มีความสัมพันธ์กับขนาดกิจการ (Size) ประเทศ (Country of Domicile) ประเภทอุตสาหกรรม (Industry) สถานะการจดทะเบียนในต่างประเทศ (International Listing Status) และประเภทผู้สอบบัญชี (Big 5 Auditor) หรือไม่

จากการศึกษาพบว่าผลกระทบจากข้อกำหนดตามมาตรฐานฉบับใหม่มีความหลากหลายและบริษัทตอบสนองกับมาตรฐานฉบับใหม่เพียงบางส่วนโดยไม่ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดทั้งหมดสามารถสรุปผลการทดสอบดังนี้

1. มาตรฐานฉบับใหม่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยเฉพาะการเปิดเผยข้อมูลในส่วนงานธุรกิจ และไม่พบการขาดทุนจากการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว นอกจากนั้นบางรายการที่กำหนดให้เปิดเผยตามมาตรฐานฉบับปรับปรุงใหม่ได้มีการเปิดเผยเรียบร้อยแล้วภายใต้มาตรฐานฉบับเดิม อย่างไรก็ตามการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจมีการปฏิบัติเพียงกลุ่มน้อยเท่านั้น
2. จำนวนของรายงานตามส่วนงานธุรกิจ และส่วนงานภูมิศาสตร์มีขอบเขตเพิ่มขึ้น ตามข้อกำหนดของมาตรฐานฉบับใหม่

3. เนื้อหาสาระไม่เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานฉบับใหม่ ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Street และ Nichols (2002) ที่พบการเพิ่มขึ้นในจำนวนของการเปิดเผยส่วนงานหลักและส่วนงานรอง และมีขอบเขตเพิ่มขึ้นในรายงานตามส่วนงานธุรกิจ แต่ก็พบว่าเนื้อหาสาระไม่เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานฉบับใหม่
4. ผู้สอบบัญชีระดับ Big 5 ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด ในการอธิบายถึงการปฏิบัติตามข้อกำหนดในมาตรฐานฉบับใหม่ โดยการปฏิบัติตามข้อกำหนดของการรายงานตามส่วนงานหลัก พบว่ามีการปฏิบัติตามมากกว่าสำหรับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดต่างประเทศ และบริษัทในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ส่วนการปฏิบัติตามข้อกำหนดของการรายงานตามส่วนงานรอง พบว่ามีการปฏิบัติตามมากกว่าสำหรับบริษัทขนาดใหญ่ และบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรม Capital Equipment Industry อย่างไรก็ตามการปฏิบัติตามข้อกำหนดในมาตรฐานฉบับใหม่โดยทั่วไปอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะการรายงานตามส่วนงานรอง

อมรรัตน์ ตีรณวัฒนากุล (2545) ศึกษาเปรียบเทียบมาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงใหม่ฉบับที่ 50 เรื่องการเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน กับมาตรฐานการบัญชีฉบับเดิมคือฉบับที่ 24 พบว่ามาตรฐานการบัญชีทั้งสองฉบับมีวัตถุประสงค์เหมือนกัน คือ ต่างมุ่งออกหลักเกณฑ์ให้กิจการซึ่งมีผลิตภัณฑ์และบริการที่หลากหลาย และดำเนินงานในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่ต่างกันนำเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานธุรกิจและส่วนงานภูมิศาสตร์ เพื่อเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน ทั้งนี้ผู้ใช้งบการเงินสามารถพิจารณาผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ความสามารถในการเจริญเติบโต และความเสี่ยงและผลตอบแทนของกิจการจากข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานที่นำเสนอไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน เพื่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับกิจการโดยรวมได้ดีขึ้น

ผลการศึกษาพบว่าความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดระหว่างมาตรฐานฉบับเดิมกับฉบับใหม่ของการเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน คือ การปรับปรุงนิยามของส่วนงานธุรกิจและส่วนงานภูมิศาสตร์ กล่าวคือ จากนิยามของส่วนงานธุรกิจตามมาตรฐานฉบับเดิมที่ระบุเฉพาะความแตกต่างของตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการ จึงเปิดโอกาสให้ตีความได้กว้างโดยขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารของกิจการ แต่เมื่อพิจารณาตามมาตรฐานฉบับใหม่ซึ่งจำกัดความได้ละเอียดกว่าเพราะหมายถึงหน้าที่ในการจัดหาผลิตภัณฑ์และบริการที่แตกต่างกัน และให้คำนึงถึงความเสี่ยงและผลตอบแทนที่มีต่อกิจการ สำหรับนิยามของส่วนงานภูมิศาสตร์มาตรฐานฉบับเดิมเน้นถึงที่ตั้งการผลิตในแต่ละประเทศหรือกลุ่มประเทศที่แตกต่างกัน ในขณะที่มาตรฐานฉบับใหม่ระบุว่าเป็นความแตกต่างภายใต้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งอาจครอบคลุมภาคหนึ่งในประเทศ

ใดประเทศหนึ่งหรือกลุ่มประเทศก็ได้ นั่นคือตามมาตรฐานฉบับเดิมหากกิจการมีการดำเนินงานภายในประเทศเดียวก็ถือว่ามีส่วนงานภูมิศาสตร์เท่านั้น แต่สำหรับมาตรฐานฉบับใหม่ เมื่อกิจการที่ตั้งการผลิตอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ก็ต้องเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานภูมิศาสตร์ แม้ว่าจะประกอบธุรกิจในประเทศเดียว นอกจากนี้ปัจจัยในการระบุส่วนงานธุรกิจหรือส่วนงานภูมิศาสตร์ที่มาตรฐานฉบับใหม่กำหนดเพิ่มเติมนั้น จะช่วยให้กิจการสามารถจำแนกความแตกต่างของส่วนงานธุรกิจหรือส่วนงานภูมิศาสตร์ได้ชัดเจนขึ้น

จะเห็นได้ว่าตามมาตรฐานฉบับใหม่เมื่อการกำหนดส่วนงานมีความชัดเจนขึ้น และสอดคล้องกับโครงสร้างการบริหารองค์การและระบบทางการเงินภายในของกิจการ พร้อมทั้งให้พิจารณาถึงความเสี่ยงและผลตอบแทนที่มีต่อกิจการ ทำให้มาตรฐานฉบับที่ปรับปรุงใหม่นี้มีประโยชน์ดังต่อไปนี้

1) ช่วยลดความหลากหลายในการตีความส่วนงานที่เสนอรายงาน และคาดว่าจะทำให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานธุรกิจและส่วนงานภูมิศาสตร์มากขึ้น

2) ช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถเปรียบเทียบผลการดำเนินงานในแต่ละส่วนงานของกิจการในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกันได้ดีขึ้น

3) ทำให้ผู้ใช้งบการเงินเห็นภาพของกิจการในมุมมองเดียวกับผู้บริหารของกิจการเอง ซึ่งทำให้สามารถประเมินความเสี่ยงและผลตอบแทนในอนาคตของแต่ละส่วนงานและกิจการโดยรวมเพื่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจได้ดีขึ้น

4) ทำให้ข้อมูลตามส่วนงานในหมายเหตุประกอบงบการเงินสอดคล้องกับข้อมูลที่กิจการได้รายงานตามข้อกำหนดของ ก.ล.ต.ไว้ในส่วนอื่นของรายงานประจำปี เช่น สารบัญจากกรรมการผู้จัดการใหญ่ รายงานและการวิเคราะห์ของฝ่ายบริหาร ซึ่งจะทำให้การวิเคราะห์ภาพรวมของกิจการเป็นไปในทางเดียวกันทั้งเล่ม (รวมทั้งสอดคล้องกับข้อมูลของกิจการบนเว็บไซต์)

5) ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการรวบรวมข้อมูลตามส่วนงาน เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ใช้ในการบริหารกิจการภายในอยู่แล้วเพียงแต่ต้องรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมบางส่วนเท่านั้น

6) การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของกิจการโดยรวมและแต่ละส่วนงานจากข้อมูลทางการเงินตามส่วนงานนั้น ถือเป็นกิจกรรมที่เพิ่มค่าสำหรับฝ่ายบริหารของกิจการเพื่อการวางแผนเชิงกลยุทธ์

อย่างไรก็ตาม การนำเสนอข้อมูลตามส่วนงานที่สอดคล้องกับโครงสร้างการบริหารองค์การและระบบทางการเงินภายในตามมาตรฐานฉบับใหม่ ก็อาจมีข้อเสียได้ดังนี้

1) ผู้ใช้งบการเงินสามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก ได้แก่ นักลงทุน เจ้าหนี้และนักวิเคราะห์ทางการเงิน และกลุ่มที่สอง ได้แก่ ผู้ขายวัตถุดิบ ลูกค้า และคู่แข่ง ซึ่งต่างก็ได้ประโยชน์จากการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน แต่ผู้ใช้งบการเงินกลุ่มที่สอง อาจเป็นอุปสรรคที่ทำให้กิจการไม่เปิดเผยข้อมูล

ตามส่วนงานตามมาตรฐานทั้งหมดก็ได้เพราะอาจทำให้เสียเปรียบด้านการแข่งขัน โดยเฉพาะกรณีที่คู่แข่งไม่ได้เปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานด้วย

2) ในทางปฏิบัติ บริษัทจดทะเบียนหลายแห่งไม่ได้จัดส่วนงานตามโครงสร้างการบริหารองค์การภายใน จึงต้องมีการจัดโครงสร้างการบริหารองค์การและระบบรายงานทางการเงินภายในใหม่ เพื่อกำหนดส่วนงานที่เสนอรายงานในปีแรกที่มีการใช้มาตรฐาน อาจทำให้ฝ่ายบริหารเห็นว่าเป็นเรื่องยุ่งยากและเพิ่มต้นทุนแกกิจการ

ข้อเสียทั้งสองข้อข้างต้น อาจเป็นอุปสรรคสำหรับการเปิดเผยข้อมูลตามข้อกำหนดในมาตรฐานฉบับใหม่ของบริษัทจดทะเบียน นอกจากนี้ในด้านของผู้ใช้งบการเงินก็อาจไม่ได้ประโยชน์จากการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานมากนัก เนื่องจากข้อมูลตามส่วนงานจะแสดงให้เห็นความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำเนินธุรกิจของกิจการ ผลการดำเนินงานของแต่ละส่วนงานจะส่งผลโดยตรงต่อราคาหุ้นของกิจการ ดังนั้น อาจทำให้มีการตกแต่งตัวเลข ในด้านของผู้สอบบัญชี อาจมีภาระมากขึ้น เพราะผู้สอบบัญชีจะแสดงความเห็นต่อข้อมูลตามส่วนงานได้ก็ต่อเมื่อเข้าใจลักษณะการดำเนินงานของลูกค้ำมากกว่าเดิม รวมถึงภาวะทางการตลาดและการแข่งขันของกิจการ ต้องเข้าใจการบริหารงานในมุมมองเดียวกับฝ่ายบริหารซึ่งหมายความว่า ผู้สอบบัญชีต้องเข้าถึงระดับการบริหารสูงสุดของกิจการ ซึ่งต่างจากเดิมที่มักร่วมงานกับระดับผู้จัดการ จึงอาจต้องเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการบริหาร

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น สามารถสรุปความแตกต่างระหว่างมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 และฉบับที่ 24 ได้ดังนี้

ตารางที่ 2.2 สรุปความแตกต่างระหว่างมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 และฉบับที่ 24

ฉบับที่ 50 (ใหม่)	ฉบับที่ 24 (เดิม)
<ol style="list-style-type: none"> บังคับใช้กับกิจการที่ออกตราสารทุนเพื่อจำหน่ายแก่บุคคลทั่วไปและกิจการที่อยู่ในระหว่างดำเนินการเพื่อออกตราสารดังกล่าว ให้เสนอข้อมูลของส่วนงานหลักมากกว่าส่วนงานรอง และเพิ่มประเภทข้อมูล (หนี้สิน รายจ่ายฝ่ายทุน ค่าเสื่อมและการตัดจำหน่าย และส่วนแบ่งกำไร/ขาดทุนและเงินลงทุนในบริษัทร่วม) กำหนดเกณฑ์ไว้ชัดเจนขึ้นและเข้มงวดขึ้น เช่น การกำหนดส่วนงานหลัก/รอง, นโยบายการบัญชีและข้อมูลส่วนงานต้องมาจากงบการเงิน, ส่วนงานที่ต้องเสนอรายงาน 	<ol style="list-style-type: none"> บังคับใช้เฉพาะบริษัทจดทะเบียน และบริษัทมหาชนเท่านั้น ประเภทข้อมูลส่วนงานที่ต้องเสนอทั้งส่วนงานธุรกิจและส่วนงานภูมิศาสตร์มีจำนวนเท่ากัน (4 รายการ : รายได้ ผลได้(เสีย) ทรัพย์สิน และราคาโอนระหว่างส่วนงาน) กำหนดเกณฑ์ไว้เป็นแนวทางอย่างกว้างๆ เช่น เสนอข้อมูลเฉพาะส่วนงานที่มีนัยสำคัญต่อกิจการ

ตารางที่ 2.3 สรุปความแตกต่างของรายการที่กำหนดให้เปิดเผยตามมาตรฐานฉบับที่ 50 และฉบับที่ 24

	ฉบับที่ 50 (ใหม่)		ฉบับที่ 24 (เดิม)	
	ส่วนงานหลัก	ส่วนงานรอง	ส่วนงานธุรกิจ	ส่วนงานภูมิศาสตร์
1. รายได้ตามส่วนงาน	/	/	/	/
2. ผลได้ (เสีย) ตามส่วนงาน	/	x	/	/
3. ราคาตามบัญชีที่สิ้นของสินทรัพย์ตามส่วนงาน	/	/	/	/
4. หนี้สินตามส่วนงาน	/	x	x	x
5. รายจ่ายฝ่ายทุนที่เกิดขึ้นในระหว่างงวด	/	/	x	X
6. ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายของสินทรัพย์ตามส่วนงาน	/	x	x	X
7. ผลรวมของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เงินสดที่เป็นสาระสำคัญ	/	x	x	X
8. ผลรวมของส่วนแบ่งกำไร (ขาดทุน) ในบริษัทร่วมที่บันทึกโดยใช้วิธีส่วนได้เสีย	/	x	x	X
9. รายการกระทบบยอดของรายได้ ผลได้ (เสีย) สินทรัพย์ และหนี้สินสำหรับส่วนงานที่เสนอรายงาน	/	x	x	x
10. เกณฑ์การตั้งราคาโอนระหว่างส่วนงาน	/	x	/	/

2.2 ลักษณะของบริษัทที่มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน

งานวิจัยที่ผ่านมาได้มีการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของขอบเขตในการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานกับลักษณะต่างๆ ของบริษัทขึ้นอยู่กับประเด็นที่ผู้ศึกษาสนใจ ดังนี้

Leung และ Horwitz (2003) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างของผู้ถือหุ้นกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจ เพื่อเป็นตัวแทนของความโปร่งใสของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฮ่องกง จำนวน 376 บริษัท สำหรับปี 1996 โดยแบ่งการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานออกเป็นบริษัทที่เปิดเผยเกินกว่าข้อกำหนดขั้นต่ำและบริษัทที่เปิดเผยข้อมูลตามข้อกำหนดขั้นต่ำ

ตามมาตรฐานการนำเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน (SSAP 26 Segment Reporting) และแบ่งระดับการถือหุ้นของผู้บริหารออกเป็น 3 ระดับ คือ ถือหุ้นน้อยกว่า 1% ถือหุ้นระหว่าง 1%-25% และถือหุ้นมากกว่า 25% โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบ Piecewise Linear ในการวิเคราะห์ระดับของผู้ถือหุ้น Leung และ Horwitz คาดว่าเมื่อระดับการถือหุ้นของผู้บริหารสูงขึ้น การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจจะเพิ่มขึ้น สำหรับบริษัทที่มีการถือหุ้นแบบกระจายตัว แต่ความสัมพันธ์นี้จะไปในทางตรงกันข้ามถ้าการถือหุ้นของบริษัทมีการกระจุกตัวสูง โดยการทดสอบนี้ได้ควบคุมปัจจัยต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัท คือ ขนาดองค์กร โครงสร้างเงินทุน ประเภทผู้สอบบัญชี การจดทะเบียนในตลาดสากล ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย การออกหลักทรัพย์ใหม่ ความสามารถในการทำกำไร ความสามารถในการแข่งขัน และประเภทอุตสาหกรรม

ผลการศึกษาพบความสัมพันธ์แบบไม่เป็นเส้นตรงระหว่างการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจกับระดับการถือหุ้นของผู้บริหารที่ระดับ 1%-25% ซึ่งถือเป็นระดับที่ผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นและผู้บริหารเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามเมื่อระดับการถือหุ้นของผู้บริหารสูงขึ้น คือเพิ่มขึ้นกว่า 25% การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจจะค่อยๆ ลดลง กล่าวคือเมื่อการถือหุ้นมีการกระจุกตัวในกลุ่มของผู้บริหาร จะทำให้เกิดปัญหาการรักษาผลประโยชน์ของตนเองไว้อย่างเหนียวแน่น จึงเกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจควบคุม (Controlling Shareholders) กับผู้ถือหุ้นรายย่อย (Minority Shareholders) และยังพบอีกว่าความสัมพันธ์เชิงลบนี้จะมีความสำคัญมากขึ้นเมื่อผลการดำเนินงานของบริษัทแยลง คือ ถ้าผลการดำเนินงานที่แยลงเป็นผลจากการรักษาผลประโยชน์อย่างเหนียวแน่นของผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจควบคุม โดยถือเอาผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นรายย่อยมาเป็นของตนเอง ทำให้ผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจควบคุมมีแรงจูงใจที่จะเปิดเผยข้อมูลในลักษณะที่ทำให้ผู้ถือหุ้นรายย่อยเกิดความหลงผิด หรือไม่รายงานข้อมูลกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบถึงพฤติกรรมที่มีการโอนถ่ายผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นมาเป็นของตน

งานวิจัยฉบับนี้ยังได้มีการศึกษาเพิ่มเติมในสัดส่วนของคณะกรรมการอิสระที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจ กล่าวคือคณะกรรมการอิสระถือว่ามีบทบาทสำคัญในการปกป้องสิทธิของผู้ถือหุ้น เพราะคณะกรรมการมีหน้าที่ในการกำกับดูแลผู้บริหาร และควบคุมให้ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นทุกคน

งานวิจัยที่ผ่านมาโดย Klein (2002) พบผลลัพธ์ที่เป็นบวกจากการเพิ่มขึ้นของคณะกรรมการอิสระรวมถึงการลดการทุจริตของงบการเงิน (Beasley, 1996) และทำให้คุณภาพของผู้สอบบัญชีดีขึ้น ผลการศึกษานี้พบว่าการสนับสนุนของคณะกรรมการอิสระต่อการเพิ่มการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจจะมีประสิทธิภาพสำหรับบริษัทที่มีขนาดการถือหุ้นโดยผู้บริหารต่ำ แต่ไม่ได้ผล

สำหรับบริษัทที่มีการกระจุกตัวของการถือหุ้น เนื่องจากลักษณะการถือหุ้นที่มีการกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มผู้ถือหุ้นรายใหญ่จะทำให้ผู้ถือหุ้นรายใหญ่มีอำนาจที่จะเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกับตนหรือเป็นตัวแทนของตนขึ้นมาเป็นกรรมการและผู้บริหารได้ ทำให้คณะกรรมการของบริษัทในประเทศแถบเอเชีย ที่มักมีการถือหุ้นแบบกระจุกตัวถูกควบคุมโดยผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ซึ่งรวมถึงบริษัทในประเทศไทยด้วย

McKinnon และ Dalimunthe (1993) ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่กระตุ้นให้บริษัทจดทะเบียนในประเทศออสเตรเลีย ที่มีการรวมกลุ่มธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมที่แตกต่างจำนวน 65 บริษัท สมัครใจที่จะเปิดเผยข้อมูลจำแนกตามส่วนงาน โดยตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ขนาดบริษัท โครงสร้างเงินทุน ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย การกระจายตัวของการถือหุ้น ประเภทอุตสาหกรรม และกลยุทธ์การลงทุนในอุตสาหกรรมที่แตกต่าง และใช้การวิเคราะห์ความถดถอยแบบลอจิสติก (Logistic Regression) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยข้อมูลเก็บมาจากรายงานประจำปีของบริษัท สำหรับปี 1984 ซึ่งเป็นปีก่อนที่ AAS16 จะกำหนดให้เปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในปี 1985 และพบว่ามีเพียง 15 บริษัทเท่านั้นที่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจ

ผลการศึกษาพบว่าแรงจูงใจที่มีนัยสำคัญอย่างมากที่กระตุ้นให้บริษัทเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน คือ ขนาดบริษัท ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย และบริษัทที่ดำเนินงานอยู่ในอุตสาหกรรมน้ำมันและเหมืองแร่ ส่วนการกระจายตัวของการถือหุ้นมีนัยสำคัญปานกลาง ในขณะที่โครงสร้างเงินทุนและกลยุทธ์การลงทุนในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกันหรือไม่เกี่ยวข้องกันเป็นแรงจูงใจที่ไม่มีนัยสำคัญต่อการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน ในการอธิบายตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญสำหรับกลยุทธ์การลงทุนในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกันหรือไม่เกี่ยวข้องกันนั้น สามารถใช้ต้นทุนเกี่ยวกับเจ้าของในการอธิบายกล่าวคือ ตามสมมติฐานของตัวแปรนี้คาดว่าบริษัทที่ลงทุนไปในอุตสาหกรรมที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกันทั้งด้านการตลาดและเทคโนโลยีมีความเป็นไปได้มากต่อการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจเมื่อเปรียบเทียบกับบริษัทที่ลงทุนในอุตสาหกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกัน อย่างไรก็ตามการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทที่ลงทุนในอุตสาหกรรมที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกัน นอกจากจะให้ข้อมูลที่มีมูลค่าต่อนักลงทุนเพิ่มขึ้นแล้ว ยังอาจทำให้ต้นทุนเกี่ยวกับเจ้าของเพิ่มขึ้นจากการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวด้วย ดังนั้นตัวแปรนี้จึงไม่มีนัยสำคัญต่อการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัท ในขณะที่ตัวแปรโครงสร้างเงินทุนสามารถอธิบายโดยการเปิดเผยการรับประกันในกลุ่มบริษัทย่อยเนื่องจากเจ้าหนี้ให้ความสนใจในข้อมูลของบริษัทย่อยมากกว่าข้อมูลในงบรวม ดังนั้นการเปิดเผยข้อมูลการรับประกันในกลุ่มบริษัทย่อยนี้อาจมีผลต่อการใช้ประโยชน์ของการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานต่อเจ้าหนี้ กล่าวคือ ถ้ามีการเปิดเผยข้อมูลนี้ในกลุ่มของบริษัทย่อยทั้งหมด ข้อมูลเกี่ยวกับ

ผลการดำเนินงานที่แตกต่างของส่วนงาน จะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถพยากรณ์เกี่ยวกับอัตราการเจริญเติบโต ความเสี่ยงและผลตอบแทนของบริษัทโดยรวมได้ อย่างไรก็ตามถ้ามีการเปิดเผยข้อมูลนี้เพียงบางส่วน การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานจะไม่มี ความหมาย หรือไม่สามารรถใช้ประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ได้ ดังนั้นตัวแปรโครงสร้างทุนจึงไม่มีนัยสำคัญในการศึกษานี้เนื่องจากไม่สามารถเก็บข้อมูลการเปิดเผยนี้จากบริษัทจำนวนมากในกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ประโยชน์ของข้อมูลตามส่วนงานต่อเจ้าหน้าที่ลดลง และแรงจูงใจต่อการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทลดลง

Aitken, Hooper และ Pickering (1997) ได้ทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริหารในการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจ ซึ่งเป็นการศึกษาเพิ่มเติมจากงานวิจัยของ McKinnon และ Dalimunthe (1993) ที่ศึกษาปัจจัย 6 ปัจจัย และได้ผลลัพธ์ว่า ขนาดกิจการ ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย การกระจายตัวของการถือหุ้น และบริษัทที่ดำเนินงานอยู่ในอุตสาหกรรมน้ำมันและเหมืองแร่ มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจ ส่วนกลยุทธ์การลงทุนในอุตสาหกรรมที่แตกต่าง และโครงสร้างเงินทุน พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลนี้ จากงานวิจัยดังกล่าวนำมาพัฒนาการออกแบบงานวิจัยเป็น 2 ขั้นตอนโดยขั้นแรกใช้วิธีการวัดมูลค่าตัวแปรกลยุทธ์การลงทุนในอุตสาหกรรมที่แตกต่างวิธีใหม่ และขั้นสองเป็นการเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยเดิมของบริษัทกลุ่มตัวอย่างที่คาดว่าจะมีปัญหา เพื่อสำรวจผลกระทบจากความแตกต่างของข้อมูล ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง และความแตกต่างในการวัดค่าของตัวแปรกลยุทธ์การลงทุนในอุตสาหกรรมที่แตกต่าง โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยแบบลอจิสติก (Logistic Regression) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่ากลยุทธ์การลงทุนในอุตสาหกรรมที่แตกต่างที่วัดค่าจากความสัมพันธ์ของการเคลื่อนไหวในราคาหุ้นของส่วนงาน ขนาดกิจการ และส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดเผยข้อมูล ในขณะที่การกระจายตัวของการถือหุ้น และบริษัทที่ดำเนินงานอยู่ในอุตสาหกรรมน้ำมันและเหมืองแร่มีความสัมพันธ์หลากหลาย ส่วนโครงสร้างเงินทุนพบว่าไม่มีนัยสำคัญ

Bradbury (1992) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจ กับลักษณะเฉพาะของบริษัทต่างๆ ที่จดทะเบียนในประเทศนิวซีแลนด์ และมีการดำเนินงานในหลายส่วนงาน จำนวน 29 บริษัท โดยตัวแปรที่ใช้ศึกษาประกอบด้วย ขนาดบริษัท โครงสร้างเงินทุน การจดทะเบียนในตลาดสากล สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และความผันแปรของกำไร ผลการศึกษาพบว่า การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับขนาดบริษัท และโครงสร้างเงินทุน แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการจดทะเบียนในตลาดสากล สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และความผันแปรของกำไร

Mitchell, Chia และ Loh (1995) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจกับแรงจูงใจทางเศรษฐกิจของบริษัทในประเทศออสเตรเลีย ที่ศึกษาเพิ่มเติมจากงานวิจัยของ Bradbury (1992) และ McKinnon และ Dalimunthe (1993) งานวิจัยนี้เป็นการขยายการค้นคว้าจากงานวิจัยของ McKinnon และ Dalimunthe ที่ประกอบด้วยตัวแปรขนาดบริษัท โครงสร้างเงินทุน ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย การกระจายตัวของการถือหุ้น ประเภทอุตสาหกรรม และกลยุทธ์การลงทุนในอุตสาหกรรมที่แตกต่าง และเพิ่มตัวแปรที่ทดสอบโดย Bradbury ที่ยังไม่ได้นำมาทดสอบในออสเตรเลีย คือ การจดทะเบียนในตลาดสากล สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และความผันแปรของกำไร เพื่อทดสอบเพิ่มเติมกับบริษัทที่จดทะเบียนในออสเตรเลีย จำนวน 146 บริษัท ในปี 1983 โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยแบบลอจิสติก (Logistic Regression) ในการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดต่อการอธิบายการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจ และแบ่งการเปิดเผยข้อมูลออกเป็นบริษัทที่เปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจ กับบริษัทที่ไม่เปิดเผยข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับขนาดบริษัท โครงสร้างเงินทุน และบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมน้ำมันและเหมืองแร่ ส่วนตัวแปรการกระจายตัวของการถือหุ้น ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย และการจดทะเบียนในตลาดสากล พบว่ามีนัยสำคัญปานกลาง และตัวแปรสัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ กลยุทธ์การลงทุนในอุตสาหกรรมที่แตกต่าง และความผันแปรของกำไร พบว่าเป็นตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญ

Birt, Bilson, Smith และ Whaley (2003) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจ โดยมุ่งศึกษาถึงขนาดของตัวแปรที่เกิดขึ้นจากต้นทุนตัวแทน ความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล ต้นทุนทางการเมือง และต้นทุนเกี่ยวกับเจ้าของ โดยทดสอบปัจจัยที่ส่วนใหญ่ใช้ในงานวิจัยที่ผ่านมา ประกอบด้วย ขนาดบริษัท การกระจายตัวของการถือหุ้น โครงสร้างเงินทุน ผลตอบแทนหลักทรัพย์ และสัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้เพิ่มตัวแปรใหม่ในการศึกษาที่ได้มาจากวรรณกรรมเกี่ยวกับ Industrial Organization และ Strategic Management Disciplines ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงระหว่างสภาวะแวดล้อมภายในที่วัดค่าจากสัดส่วนผู้ถือหุ้นภายในและสภาวะแวดล้อมภายนอกที่วัดค่าจากความสามารถในการแข่งขันในอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจของบริษัท (Saloner, 1991) ที่เพิ่มความสามารถในการอธิบายการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจ โดยคาดว่าบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันต่ำ และสัดส่วนของผู้ถือหุ้นภายในสูงจะมีความเป็นไปได้น้อยต่อการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจ ในการศึกษาครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยแบบลอจิสติก (Logistic Regression) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยทดสอบกับบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศออสเตรเลีย ที่จัดอันดับ 500 บริษัทแรกสำหรับปี 2001 ภายใต้มาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานฉบับก่อนปรับปรุง จำนวน 263

บริษัทและปี 2002/2003 ภายใต้มาตรฐานที่ปรับปรุงแล้ว จำนวน 276 และ 286 บริษัทตามลำดับ รวมทั้งสิ้น 825 บริษัท โดยแบ่งตัวแปรตามเป็นการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจ และการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานตามข้อกำหนดขั้นต่ำภายใต้มาตรฐานฉบับเดิมและฉบับที่แก้ไขใหม่ ผลการศึกษาสำหรับตัวแปรที่ใช้โดยทั่วไปพบว่า การกระจายตัวของหุ้น ผลตอบแทนหลักทรัพย์ และขนาดบริษัทมีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจ และเมื่อเพิ่มตัวแปรใหม่เข้าไปทดสอบกับตัวแปรที่ใช้ทดสอบโดยทั่วไปพบว่า ตัวแปรใหม่ที่แสดงถึงสถานะแวดล้อมภายในและภายนอกของบริษัท การกระจายตัวของหุ้น ผลตอบแทนหลักทรัพย์ และขนาดบริษัทมีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจ

Herrmann และ Thomas (1996) วัตถุประสงค์ในการศึกษานี้เพื่อจัดให้มีการวิเคราะห์สำหรับการปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทในสหภาพยุโรป (European Union: EU) และเพื่อระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทจำนวน 223 บริษัทจาก 10 ประเทศใน EU โดยคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานกำหนดตามจำนวนของรายการทางการเงินสำหรับข้อมูลตามส่วนงานที่เปิดเผยโดยแยกวิเคราะห์เป็นรายงานของส่วนงานธุรกิจ และรายงานของส่วนงานภูมิศาสตร์ ซึ่งแรงจูงใจที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อคุณภาพของรายงานตามส่วนงาน คือ ประเทศ ขนาดบริษัท ประเภทอุตสาหกรรม และการจดทะเบียนในตลาดต่างประเทศ โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษาพบว่าคุณภาพของรายงานตามส่วนงานใน EU มีนัยสำคัญกับประเทศ ซึ่งประเทศที่มีการเปิดเผยมากที่สุดพบในประเทศฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร ส่วนขนาดของบริษัทพบว่าบริษัทขนาดใหญ่จะเปิดเผยรายการในส่วนงานธุรกิจหรือส่วนงานภูมิศาสตร์มากกว่าบริษัทขนาดเล็ก และการจดทะเบียนในต่างประเทศมีนัยสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลในส่วนงานภูมิศาสตร์เท่านั้น โดยกล่าวว่าบริษัทที่มีการจดทะเบียนในตลาดต่างประเทศจะมีการเปิดเผยรายการในส่วนงานภูมิศาสตร์มากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการข้อมูลของนักลงทุนระหว่างประเทศ ข้อจำกัดในการศึกษานี้คือ เลือกรายบริษัทขนาดใหญ่จากแต่ละประเทศมาทดสอบ ผลลัพธ์อาจไม่ครอบคลุมวิธีการปฏิบัติทางการบัญชีของบริษัทขนาดกลางและขนาดเล็กในแต่ละประเทศ และรายงานประจำปีทั้งหมดทดสอบในภาษาอังกฤษทำให้ความเข้าใจของนักลงทุนสำหรับรายงานตามส่วนงานอาจแตกต่างกัน ในการศึกษานี้จะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อ FASB (Financial Accounting Standards Board) CICA (The Canadian Institute of Chartered Accountants) และ IASC (International Accounting Standards Board) จากการทดสอบการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในปัจจุบัน โดยคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานจะมีมากกว่าสำหรับประเทศที่มีข้อกำหนดขั้นต่ำฐานของการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานที่มากกว่า กล่าวคือข้อกำหนดที่เพิ่มขึ้นจะมีผลต่อ

รายการตามส่วนงานที่เปิดเผยมากขึ้น ส่วนตัวแปรขนาดที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานนั้น หน่วยงานที่กำหนดมาตรฐานควรให้ความสนใจบริษัทขนาดเล็กมากขึ้น เพื่อให้รายงานตามส่วนงานทั้งส่วนงานธุรกิจและส่วนงานภูมิศาสตร์มีคุณภาพสูงขึ้น และไม่มีควมจำเป็นสำหรับมาตรฐานการรายงานตามส่วนงานของอุตสาหกรรมโดยเฉพาะ เนื่องจากอุตสาหกรรมเป็นตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญในการอธิบายคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานทั้ง 2 ประเภท สุดท้ายบริษัทที่จดทะเบียนในต่างประเทศมีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานมากขึ้น และหน่วยงานที่กำหนดมาตรฐานสามารถกำหนดข้อกำหนดต่างๆ ในรายงานตามส่วนงานให้สอดคล้องกันทั้งบริษัทจดทะเบียนในประเทศ และบริษัทจดทะเบียนต่างประเทศ

Botosan และ Harris (2000) ทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริหารต่อการเริ่มต้นเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรายไตรมาส และผลกระทบจากการตัดสินใจในความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลและจำนวนนักวิเคราะห์ที่สนใจบริษัท โดยพิจารณาเปรียบเทียบปัจจัยต่างๆ ของบริษัทที่เริ่มต้นเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรายไตรมาสในระหว่างปี 1987-1994 จำนวน 65 บริษัท กับบริษัทที่ไม่ได้เปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรายไตรมาส จำนวน 42 บริษัท รวมทั้งสิ้น 107 บริษัท ซึ่งปัจจัยที่ใช้ทดสอบประกอบไปด้วย ความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล จำนวนนักวิเคราะห์ที่สนใจ สภาพคล่องของหลักทรัพย์ การออกหลักทรัพย์ใหม่ ระดับการแข่งขันในอุตสาหกรรม แรงกดดันที่ต้องปฏิบัติตามกลุ่มอุตสาหกรรม และการเจริญเติบโตของส่วนงาน และใช้การวิเคราะห์ความถดถอยแบบลอจิสติก (Logistic Regression) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่าบริษัทที่เริ่มต้นเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรายไตรมาส เมื่อสภาพคล่องของหลักทรัพย์ลดลงวัดค่าจากอัตราการหมุนของหุ้น และความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลเพิ่มขึ้นวัดค่าจากผลการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ในช่วง 2 ปีก่อนการเริ่มเปลี่ยนแปลงความถี่ในการเปิดเผยข้อมูล ยิ่งไปกว่านั้นบริษัทที่มีการเปลี่ยนแปลงระยะเวลาการเปิดเผยข้อมูลนี้มีความเป็นไปได้มากที่มีการดำเนินงานอยู่ในอุตสาหกรรมที่บริษัทอื่นๆ จัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรายไตรมาสทำให้มีแรงกดดันเพิ่มขึ้น หรือส่วนงานของบริษัทมีการเจริญเติบโตมากขึ้น อย่างไรก็ตามไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างบริษัทที่เริ่มต้นเปิดเผยข้อมูลรายไตรมาสกับบริษัทที่ไม่ได้เปิดเผยในความสัมพันธ์กับแนวโน้มของการเข้าสู่ตลาดทุน สภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน และจำนวนนักวิเคราะห์ที่สนใจในช่วง 2 ปีก่อนการเริ่มต้นเปิดเผยข้อมูล แต่ภายหลังจากเปิดเผยข้อมูลรายไตรมาสแล้ว บริษัทที่เปลี่ยนแปลงระยะเวลาในการเปิดเผยข้อมูลนี้จะมีจำนวนของนักวิเคราะห์ที่สนใจทำการวิเคราะห์บริษัทเพิ่มขึ้น แต่ไม่มีผลต่อสภาพคล่องของหลักทรัพย์ หรือลดความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลในกลุ่มนักวิเคราะห์การเงิน

Prencipe (2004) ทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจกับลักษณะเฉพาะของบริษัท โดยใช้ทฤษฎีเกี่ยวกับเจ้าของ (Proprietary Theory) ในการอธิบายความสัมพันธ์ กล่าวคือ บริษัทจะจำกัดการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจเมื่อมีต้นทุนเกี่ยวกับเจ้าของเกิดขึ้น เช่น ต้นทุนในการจัดทำ เผยแพร่ และตรวจสอบข้อมูล รวมถึงต้นทุนทางการแข่งขันด้วย เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานก็เหมือนกับข้อมูลทางการเงินโดยทั่วไปที่จัดให้มีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อนักลงทุน รวมถึงนักวิเคราะห์ทางการเงิน ดังนั้นบริษัทจึงมีแรงจูงใจต่อการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจเพื่อลดความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล และลดต้นทุนของเงินทุนด้วย ในทางตรงกันข้ามบริษัทจะจำกัดการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานเมื่อข้อมูลนั้นถูกนำไปใช้เป็นประโยชน์โดยบริษัทคู่แข่งหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ในทางที่เป็นอันตรายต่อบริษัทที่เปิดเผยข้อมูลนั้น ในงานวิจัยนี้ Prencipe ได้กำหนดปัจจัยใหม่ขึ้น 3 ปัจจัย คือ ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนงานที่กำหนดและกฎหมายที่จำแนกกลุ่มย่อยของบริษัท (Correspondence between Segment and Legally Identifiable Sub-groups of Companies) อัตราการเจริญเติบโต (Growth Rate) และอายุของการจดทะเบียน (Listing Status Age) ที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจของบริษัท ซึ่งขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานวัดค่าตามจำนวนของรายการที่เปิดเผยในแต่ละบริษัท โดยใช้ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานทั้งแบบถ่วงน้ำหนักและไม่ถ่วงน้ำหนัก ตามรายการที่มาตรฐานกำหนดให้เปิดเผยในส่วนงานหลักจำนวนทั้งสิ้น 9 รายการ โดยดัชนีการเปิดเผยข้อมูลแบบถ่วงน้ำหนักคำนวณจากน้ำหนักเฉลี่ยที่ได้จากการส่งแบบสอบถามถึงนักวิเคราะห์การเงินจำนวน 400 คน เพื่อกำหนดน้ำหนักให้แต่ละรายการแตกต่างกันไปตามประโยชน์ที่ได้จากการใช้รายการนั้น และได้มีการควบคุมปัจจัยอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจที่นิยมใช้ตามงานวิจัยที่ผ่านมา ประกอบด้วย ขนาดบริษัท โครงสร้างเงินทุน ความสามารถในการทำกำไร และการกระจายตัวของถือหุ้น โดยทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 64 บริษัทที่จดทะเบียนในประเทศอิตาลี และใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนงานที่กำหนดและกฎหมายที่จำแนกกลุ่มย่อยของบริษัท กับอายุของการจดทะเบียนเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจ รวมถึงตัวแปรควบคุมต่างๆ คือ ขนาดบริษัท โครงสร้างเงินทุน และการกระจายตัวของถือหุ้น ก็มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทด้วย การศึกษานี้ยืนยันว่าต้นทุนเกี่ยวกับเจ้าของมีความสัมพันธ์เป็นพิเศษกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน ดังนั้นจึงจำกัดแรงจูงใจของบริษัทต่อการจัดให้มีข้อมูลนี้ต่อตลาดทุน

Berger และ Hann (2005) ทดสอบการตัดสินใจของผู้บริหารต่อการปิดบังข้อมูลตาม ส่วนงาน โดยเน้นความสามารถในการทำกำไรของส่วนงานที่มีความสัมพันธ์กับต้นทุนเกี่ยวกับ เจ้าของ (Proprietary Cost) และต้นทุนตัวแทน (Agency Cost) ที่เกิดจากการเปิดเผยข้อมูลนั้น งานวิจัยที่ผ่านมา อาทิ Harris (1998); Ettredge, Kwon และ Smith (2002); Piotroski (2003) ส่วนใหญ่มุ่งทดสอบต้นทุนเกี่ยวกับเจ้าของจากการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน เนื่องจากผู้บริหาร ส่วนใหญ่กังวลว่าเมื่อมีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานมากขึ้นจะส่งผลเสียต่อบริษัทในการจัดให้มี ข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าของที่มีมูลค่าต่อคู่แข่ง อย่างไรก็ดีตามผู้บริหารมีแรงจูงใจต่อการปกปิดข้อมูล ตามส่วนงานเพื่อปิดบังรายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาของตัวแทนที่มีอยู่ในบริษัทอีกด้วย เนื่องจาก ข้อมูลตามส่วนงานเป็นข้อมูลที่สำคัญโดยเฉพาะสำหรับการเปิดเผยความเกี่ยวพันของตัวแทน เกี่ยวกับกลยุทธ์การลงทุนในอุตสาหกรรมที่แตกต่างของบริษัท (Company's Diversification Strategy) และการโอนถ่ายทรัพยากรผ่านส่วนงานต่างๆ ในการศึกษาครั้งนี้จึงเน้นต้นทุนเกี่ยวกับเจ้าของ และต้นทุนตัวแทนที่มีผลต่อการปกปิดข้อมูลตามส่วนงาน ในด้านต้นทุนเกี่ยวกับเจ้าของคาดว่า ผู้บริหารมีความเป็นไปได้มากต่อการปกปิดข้อมูลตามส่วนงาน เมื่อมีกำไรที่ไม่ปกติสูงขึ้นและต้นทุน เกี่ยวกับเจ้าของเป็นแรงกระตุ้นเบื้องต้น ในด้านต้นทุนตัวแทนคาดว่าผู้บริหารมีความเป็นไปได้มาก ต่อการปกปิดข้อมูลตามส่วนงานเมื่อกำไรที่ไม่ปกติต่ำลงและต้นทุนตัวแทนเป็นแรงกระตุ้นที่มี อิทธิพลมากกว่า โดยกำหนดให้บริษัทที่อย่างน้อยหนึ่งส่วนงานมีกำไรที่ไม่ปกติถือว่า มีต้นทุนตัวแทนเป็นแรงกระตุ้นเบื้องต้น และบริษัทที่มีการโอนถ่ายทรัพยากรผ่านส่วนงานมากเกินปกติถือว่า มีต้นทุนตัวแทนเป็นแรงกระตุ้นเบื้องต้น และใช้ Probit Regression ในการวิเคราะห์การตัดสินใจของ ผู้บริหาร

ผลการศึกษาพบว่าบริษัทที่มีต้นทุนเกี่ยวกับเจ้าของเป็นแรงกระตุ้นเบื้องต้นจะปกปิดข้อมูล ตามส่วนงาน เมื่อมีกำไรที่ไม่ปกติสูงขึ้น และบริษัทที่มีต้นทุนตัวแทนเป็นแรงกระตุ้นเบื้องต้น จะ ปกปิดข้อมูลตามส่วนงานเมื่อกำไรที่ไม่ปกติต่ำลง กล่าวโดยสรุปคือ ความสามารถในการทำกำไรมี ความสำคัญต่อการตัดสินใจเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของผู้บริหาร และการตัดสินใจของผู้บริหาร ต่อการปกปิดข้อมูลตามส่วนงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับต้นทุนเกี่ยวกับเจ้าของเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับ ต้นทุนตัวแทนด้วย

Harris (1998) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการแข่งขันในอุตสาหกรรม และการ ตัดสินใจเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของผู้บริหาร โดยวัดค่าการแข่งขันในอุตสาหกรรม 2 วิธี คือ 1) อัตราส่วนแบ่งตลาดของ 4 บริษัทที่มียอดขายสูงสุดในอุตสาหกรรม (Four-Firm Concentration Ratio) 2) อัตราความเร็วของการรับรู้กำไร (Speed of Profit Adjustment) ซึ่ง 2 วิธีนี้สะท้อนให้เห็น ถึงลักษณะของการแข่งขันที่แตกต่างกันเพื่อให้การอธิบายความสัมพันธ์มีประสิทธิผลมากขึ้น โดย

วิธีแรกสะท้อนให้เห็นถึงการแข่งขันในส่วนแบ่งตลาดระหว่างบริษัทขนาดเล็กกับบริษัทขนาดใหญ่ ส่วนวิธีที่ 2 วัดความต่อเนื่องของผลตอบแทนสินทรัพย์ ในระหว่างปี 1979-1991 ในการศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยแบบลอจิสติก (Logistic Regression) วิเคราะห์ความสัมพันธ์และควบคุมปัจจัยต่างๆ ที่อาจมีผลต่อการทดสอบ คือ ขนาดของส่วนงานที่สัมพันธ์กับขนาดของบริษัท จำนวนของส่วนงาน และแหล่งที่มาที่ต่างกันในความต่อเนื่องของกำไรของส่วนงาน โดยผลกระทบของขนาด ตามมาตรฐานกำหนดให้ส่วนงานที่เสนอรายงานต้องมีสินทรัพย์ตั้งแต่ 10 % ขึ้นไปของสินทรัพย์รวม ดังนั้นถ้าส่วนงานมีสัดส่วนน้อยกว่า 10% ของขนาดบริษัท มีความเป็นไปได้น้อยที่ผู้บริหารจะเปิดเผยการดำเนินงานในส่วนงานนี้ ในทำนองเดียวกันการกำหนดส่วนงานตามรหัสอุตสาหกรรม (SIC Code) อาจทำให้บางส่วนงานมีนัยสำคัญไม่ถึง 10% และถ้าผู้บริหารกำหนดส่วนงานเพื่อให้การพยากรณ์กำไรหรือมูลค่าของบริษัทดีขึ้น การได้มาจากแหล่งที่ต่างกันในความต่อเนื่องของกำไรของส่วนงานจะมีอิทธิพลต่อการเลือกรายงานข้อมูลตามส่วนงานของผู้บริหาร อย่างไรก็ตามถ้าข้อมูลตามส่วนงานเป็นข้อมูลที่ดึงดูดคู่แข่ง และลดกำไรในอนาคตของบริษัท บริษัทอาจจะมีผลตอบแทนสูงสุดเมื่อไม่เปิดเผยข้อมูลนี้

ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานในอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันน้อย ที่วัดค่าจากมูลค่าการกระจุกตัวของส่วนแบ่งตลาดในอุตสาหกรรมที่มีค่าสูง และอัตราความเข้าใจในการรับรู้กำไรที่ไม่ปกติ จะมีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานน้อยกว่าอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันสูง เนื่องจากต้องการปกป้องกำไรส่วนเกินและส่วนแบ่งตลาดของบริษัทไว้

ผลการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน พบประเด็นที่ผู้ศึกษาสนใจแตกต่างกันไป และการศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะต่างๆ ของบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน ถือเป็นเรื่องหนึ่งที่คุณวิจัยหลายท่านให้ความสนใจศึกษา โดยมากจะพบในงานวิจัยต่างประเทศ ดังนั้นในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะต่างๆ ของบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อทราบถึงสาเหตุหรือปัจจัยในความแตกต่างของการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานที่เกิดขึ้น โดยสามารถสรุปกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน และลักษณะต่างๆ ของบริษัทที่ใช้ในการศึกษาในอดีต ดังนี้

ตารางที่ 2.4 กรอบแนวคิดสรุปลักษณะต่างๆ ของบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในอดีต

ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัย	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการวัดมูลค่าที่ใช้ในการศึกษา	ความสัมพันธ์	ผลการวิจัย
Leung และ Horwitz (2004)	Director Ownership and Voluntary Segment Disclosure: Hong Kong Evidence	<ul style="list-style-type: none"> การถือหุ้นของผู้บริหารและกรรมการ คณะกรรมการอิสระ ขนาดองค์กร โครงสร้างเงินทุน ประเภทผู้สอบบัญชี การจดทะเบียนในตลาดสากล ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย การออกหลักทรัพย์ใหม่ ความสามารถในการทำกำไร ความสามารถในการแข่งขัน อุตสาหกรรม การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ตัวแปรเทียม (0,1) โดยแบ่งเป็น <1%, 1-25%, >25% สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระต่อคณะกรรมการบริษัท ลอการิทึม (Logarithm) ของสินทรัพย์รวม อัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อยอดสินทรัพย์รวม ตัวแปรเทียม (0,1) โดยแบ่งเป็น Big6 และไม่ใช่ Big6 ตัวแปรเทียม (0,1) โดยแบ่งเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดสากลหรือไม่ สัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยในงบรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญ %ของหุ้นสามัญที่ออกใหม่ภายใน 3 ปีถัดจากปีที่กำหนด อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราส่วนแบ่งตลาดของ 4 บริษัทที่ใหญ่ที่สุดในอุตสาหกรรม ตัวแปรเทียม (0,1) แบ่งตามการจัดประเภทอุตสาหกรรม ตัวแปรเทียม (0,1) แบ่งเป็นบริษัทเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจหรือไม่ 	<ul style="list-style-type: none"> +/- + + + + + + + + - ≠ N/A 	<ul style="list-style-type: none"> / x / x / x x x x x / /
Mckinnon และ Dalimunthe (1993)	Voluntary Disclosure of Segment Information by Australian Diversified Companies	<ul style="list-style-type: none"> ขนาด โครงสร้างเงินทุน 	<ul style="list-style-type: none"> ลอการิทึม (Logarithm) ของสินทรัพย์รวม ผู้ถือหุ้น และผู้ถือหุ้นส่วนน้อย อัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อยอดรวมของสินทรัพย์มีตัวตนและอัตราส่วนหนี้สินทั้งหมด+หนี้สินที่อาจเกิดขึ้นต่อยอดรวมของสินทรัพย์มีตัวตน 	<ul style="list-style-type: none"> + + 	<ul style="list-style-type: none"> / x

ตารางที่ 2.4 (ต่อ) กรอบแนวคิดสรุปลักษณะต่างๆ ของบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในอดีต

ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัย	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการวัดมูลค่าที่ใช้ในการศึกษา	ความสัมพันธ์	ผลการวิจัย
		<ul style="list-style-type: none"> • ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย • การกระจายตัวของกำไรถือหุ้น • อุตสาหกรรม • กลยุทธ์การลงทุนในอุตสาหกรรมที่แตกต่าง • การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน 	<ul style="list-style-type: none"> • 1-สัดส่วนในบริษัทย่อยที่ถือ 100% • การกระจายตัวของหุ้นนอกเหนือจากผู้ถือหุ้น20อันดับแรก • ตัวแปรเทียม (0,1) โดยแบ่งเป็นบริษัทที่ดำเนินงานในอุตสาหกรรมน้ำมันและเหมืองแร่ และอื่นๆ • ตัวแปรเทียม (0,1) โดยแบ่งเป็นบริษัทที่ลงทุนในอุตสาหกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกัน และอื่นๆ • ตัวแปรเทียม (0,1) แบ่งเป็นบริษัทเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหรือไม่ 	<ul style="list-style-type: none"> + + + + N/A 	<ul style="list-style-type: none"> / / / X
Aitken, Hooper และ Pickering (1997)	Determinants of Voluntary Disclosure of Segment Information: A Re-Examination of the Role of Diversification Strategy	<ul style="list-style-type: none"> • ขนาด • โครงสร้างเงินทุน • ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย • การกระจายตัวของกำไรถือหุ้น • อุตสาหกรรม • กลยุทธ์การลงทุนในอุตสาหกรรมที่แตกต่าง 	<ul style="list-style-type: none"> • ลอการิทึม (Logarithm) ของสินทรัพย์รวม ผู้ถือหุ้น และผู้ถือหุ้นส่วนน้อย • อัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อยอดรวมของสินทรัพย์มีตัวตนและอัตราส่วนหนี้สินทั้งหมด+หนี้สินที่อาจเกิดขึ้นต่อยอดรวมของสินทรัพย์มีตัวตน • 1-สัดส่วนในบริษัทย่อยที่ถือ 100% • การกระจายตัวของหุ้นนอกเหนือจากผู้ถือหุ้น20อันดับแรก • ตัวแปรเทียม (0,1) โดยแบ่งเป็นบริษัทที่ดำเนินงานในอุตสาหกรรมน้ำมันและเหมืองแร่ และอื่นๆ • ตัวแปรเทียม (0,1) โดยแบ่งเป็นบริษัทที่ลงทุนในอุตสาหกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกัน และอื่นๆ 	<ul style="list-style-type: none"> + + + + + + 	<ul style="list-style-type: none"> / X / / / /

ตารางที่ 2.4 (ต่อ) กรอบแนวคิดสรุปลักษณะต่างๆ ของบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในอดีต

ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัย	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการวัดมูลค่าที่ใช้ในการศึกษา	ความสัมพันธ์	ผลการวิจัย
		<ul style="list-style-type: none"> ● การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ● ตัวแปรเทียม (0,1) แบ่งเป็นบริษัทเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหรือไม่ 	N/A	
Bradbury (1992)	Voluntary Disclosure of Financial Segment Data: New Zealand Evidence	<ul style="list-style-type: none"> ● ขนาด ● โครงสร้างเงินทุน ● การจดทะเบียนในตลาดสากล ● สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ● ความผันแปรของกำไร ● การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ● ยอดของสินทรัพย์รวม ● อัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อราคาตลาดของยอดสินทรัพย์รวม ● ตัวแปรเทียม (0,1) โดยแบ่งเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดสากลหรือไม่ ● สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ต่อสินทรัพย์รวม ● ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรใน 5 ปี ● ตัวแปรเทียม (0,1) แบ่งเป็นบริษัทเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหรือไม่ 	<ul style="list-style-type: none"> + + + + - N/A 	<ul style="list-style-type: none"> / / X X X
Mitchell, Chia และ Loh (1995)	Voluntary Disclosure of Segment Information: Further Australian Evidence	<ul style="list-style-type: none"> ● ขนาด ● โครงสร้างเงินทุน ● การจดทะเบียนในตลาดสากล 	<ul style="list-style-type: none"> ● ลอการิทึม (Logarithm) ของสินทรัพย์รวม ผู้ถือหุ้น และผู้ถือหุ้นส่วนน้อย และยอดสินทรัพย์รวม ● อัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อราคาตลาดของยอดสินทรัพย์รวม อัตราส่วนหนี้สินทั้งหมด+หนี้สินที่อาจเกิดขึ้นต่อราคาตลาดของยอดสินทรัพย์รวม และอัตราส่วนหนี้สินทั้งหมด+หนี้สินที่อาจเกิดขึ้นต่อยอดสินทรัพย์รวม ● ตัวแปรเทียม (0,1) โดยแบ่งเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดสากลหรือไม่ 	<ul style="list-style-type: none"> + + + 	<ul style="list-style-type: none"> / / /

ตารางที่ 2.4 (ต่อ) กรอบแนวคิดสรุปลักษณะต่างๆ ของบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในอดีต

ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัย	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการวัดมูลค่าที่ใช้ในการศึกษา	ความสัมพันธ์	ผลการวิจัย
		<ul style="list-style-type: none"> • สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ • ความผันแปรของกำไร • ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย • การกระจายตัวของการถือหุ้น • อุตสาหกรรม • กลยุทธ์การลงทุนในอุตสาหกรรมที่แตกต่าง • การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน 	<ul style="list-style-type: none"> • สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ต่อสินทรัพย์รวม และอัตราส่วนของราคาตามบัญชีของสินทรัพย์รวมต่อราคาตลาดของสินทรัพย์รวม • ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรใน 5 ปี และรายได้สูงสุด-รายได้ต่ำสุดที่มากกว่ารายได้เฉลี่ยของ 5 ปีที่ผ่านมา • 1-สัดส่วนในบริษัทย่อยที่ถือ 100% และยอดของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยในงบรวม และสัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยต่อสินทรัพย์สุทธิ • การกระจายตัวของหุ้นนอกเหนือจากผู้ถือหุ้น 20 อันดับแรก • ตัวแปรเทียม (0,1) โดยแบ่งเป็นบริษัทที่ดำเนินงานในอุตสาหกรรมน้ำมันและเหมืองแร่ และอื่นๆ • ตัวแปรเทียม (0,1) โดยแบ่งเป็นบริษัทที่ลงทุนในอุตสาหกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกัน และอื่นๆ • ตัวแปรเทียม (0,1) แบ่งเป็นบริษัทเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหรือไม่ 	<ul style="list-style-type: none"> + - + + + + N/A 	<ul style="list-style-type: none"> X X / / / X
Birt, Bilson, Smith และ Whaley (2003)	Ownership, Competiton and Financial Disclosure	<ul style="list-style-type: none"> • ขนาด • โครงสร้างเงินทุน • ประเภทผู้สอบบัญชี • สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ • ความสามารถในการทำกำไร 	<ul style="list-style-type: none"> • ลอการิทึม (Logarithm) ของสินทรัพย์รวม • อัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อยอดสินทรัพย์รวม • ตัวแปรเทียม (0,1) โดยแบ่งเป็น Big4 และไม่ใช่ Big4 • สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ต่อสินทรัพย์รวม • ลอการิทึม (Logarithm) ผลตอบแทนของหลักทรัพย์ 	<ul style="list-style-type: none"> + + + + + 	<ul style="list-style-type: none"> / X X X /

ตารางที่ 2.4 (ต่อ) กรอบแนวคิดสรุปลักษณะต่างๆ ของบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในอดีต

ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัย	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการวัดมูลค่าที่ใช้ในการศึกษา	ความสัมพันธ์	ผลการวิจัย
		<ul style="list-style-type: none"> การกระจายตัวของกรถือหุ้น ความสามารถในการแข่งขัน* ผู้ถือหุ้นภายใน การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน 	<ul style="list-style-type: none"> การกระจายตัวของหุ้นนอกเหนือจากผู้ถือหุ้น 20 อันดับแรก อัตราความหนาแน่นของส่วนแบ่งตลาดในอุตสาหกรรม* สัดส่วนของผู้ถือหุ้นภายใน ตัวแปรเทียม (0,1) แบ่งเป็นบริษัทเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจหรือไม่ 	<p>+</p> <p>-</p> <p>N/A</p>	<p>/</p> <p>/</p>
Herrmann และ Thomus (1996)	Segment in the European Union: Analyzing the Effects of Country, Size, Industry and Exchange Listing	<ul style="list-style-type: none"> ขนาด การจดทะเบียนในตลาดสากล อุตสาหกรรม ประเทศ การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ลอการิทึม (Logarithm) ของยอดขาย ตัวแปรเทียม (0,1) โดยแบ่งเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดสากลหรือไม่ ตัวแปรเทียม (0,1) แบ่งตามการจัดประเภทอุตสาหกรรม ตัวแปรเทียม (0,1) แบ่งตามประเทศที่กำหนด ดัชนีวัดคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน 	<p>+</p> <p>+</p> <p>+</p> <p>+</p> <p>N/A</p>	<p>/</p> <p>/</p> <p>x</p> <p>/</p>
Botosan และ Harris (2000)	Motivations for a Change in Disclosure Frequency and Its Consequences: An Examination of Voluntary Quarterly Segment Disclosure	<ul style="list-style-type: none"> การออกหลักทรัพย์ใหม่ แรงกดดันที่ต้องปฏิบัติตามกลุ่มอุตสาหกรรม ความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล นักวิเคราะห์ที่สนใจ การเจริญเติบโตของส่วนงาน สภาพคล่องของหลักทรัพย์ 	<ul style="list-style-type: none"> ตัวแปรเทียม (0,1) แบ่งเป็นบริษัทออกหุ้นกู้/หุ้นทุนภายใน 3 ปีถัดจากวันที่กำหนดหรือไม่ อัตรายอดขายรวมของบริษัทที่ไม่เปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานต่อยอดขายรวมของบริษัทในอุตสาหกรรม ความแตกต่างในการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ จำนวนนักวิเคราะห์ที่สนใจทำการวิเคราะห์บริษัท ตัวแปรเทียม (0,1) แบ่งเป็นบริษัทที่มีการได้มาในส่วนงานในช่วง 9 เดือนก่อนและ 3 เดือนต่อมาจากวันที่กำหนดหรือไม่ อัตราการหมุนของหุ้น 	<p>+</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>+,-</p> <p>+</p> <p>-</p>	<p>X</p> <p>/</p> <p>/</p> <p>X</p> <p>/</p> <p>/</p>

ตารางที่ 2.4 (ต่อ) กรอบแนวคิดสรุปลักษณะต่างๆ ของบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในอดีต

ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัย	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการวัดมูลค่าที่ใช้ในการศึกษา	ความสัมพันธ์	ผลการวิจัย
		<ul style="list-style-type: none"> ความสามารถในการแข่งขัน การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน 	<ul style="list-style-type: none"> อัตราส่วนแบ่งตลาดของ 4 บริษัทที่ใหญ่ที่สุดในอุตสาหกรรม ตัวแปรเทียม (0,1) แบ่งเป็นบริษัทเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน รายไตรมาสหรือไม่ 	<p>-</p> <p>N/A</p>	X
Prencipe (2001)	Proprietary Costs and Determinants of Voluntary Segment Disclosure: Evidence from Italian Listed Companies	<ul style="list-style-type: none"> ขนาด โครงสร้างเงินทุน ความสามารถในการทำกำไร การกระจายตัวของการถือหุ้น ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนงาน และกฎหมายที่จำแนกกลุ่มย่อย อัตราการเจริญเติบโต อายุการดำเนินงาน การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ลอการิทึม (Logarithm) ของยอดขาย อัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อสินทรัพย์รวม อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) การกระจายตัวของหุ้นของผู้ถือหุ้นที่น้อยกว่า 2% ตัวแปรเทียม(0,1) โดยแบ่งเป็นมีความสัมพันธ์กัน และไม่สัมพันธ์กัน อัตราการเจริญเติบโตของสินทรัพย์รวม ลอการิทึม (Logarithm) ของจำนวนปีตั้งแต่เข้าสู่ตลาดทุน ดัชนีวัดคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน 	<p>+</p> <p>+</p> <p>+/-</p> <p>+</p> <p>+</p> <p>-</p> <p>+</p> <p>N/A</p>	<p>/</p> <p>/</p> <p>x</p> <p>/</p> <p>/</p> <p>x</p> <p>/</p> <p>/</p>
Prather-Kinsey และ Meek (2002)	The Effect of Revised IAS 14 on Segment Reporting by IAS Companies	<ul style="list-style-type: none"> ขนาด ประเภทผู้สอบบัญชี การจดทะเบียนในตลาดสากล อุตสาหกรรม ประเทศภูมิลำเนา 	<ul style="list-style-type: none"> ลอการิทึม (Logarithm) ของยอดขาย ตัวแปรเทียม (0,1) โดยแบ่งเป็นBig5 และไม่ใช่Big5 ตัวแปรเทียม (0,1) โดยแบ่งเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดสากลหรือไม่ ตัวแปรเทียม (0,1) แบ่งตามการจัดประเภทอุตสาหกรรม ตัวแปรเทียม (0,1) แบ่งตามประเทศที่กำหนด 	<p>+</p> <p>+</p> <p>+</p> <p>+</p> <p>+</p>	<p>X</p> <p>/</p> <p>/</p> <p>X</p> <p>/</p>

ตารางที่ 2.4 (ต่อ) กรอบแนวคิดสรุปลักษณะต่างๆ ของบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในอดีต

ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัย	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการวัดมูลค่าที่ใช้ในการศึกษา	ความสัมพันธ์	ผลการวิจัย
		<ul style="list-style-type: none"> การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ดัชนีวัดคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน 	N/A	

โดย + หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน / หมายถึง มีความสัมพันธ์หรือความแตกต่างกันอย่างมีสาระสำคัญ
 - หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน X หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์หรือความแตกต่างกันอย่างมีสาระสำคัญ
 ≠ หมายถึง ระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานมีความแตกต่างกัน

จากตารางที่ 2.4 แสดงกรอบแนวคิดสรุปลักษณะต่างๆ ของบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลตาม ส่วนงาน รวมถึงวิธีการวัดมูลค่าของตัวแปรต่างๆ ตามงานวิจัยที่ผ่านมา โดยจะเห็นว่าตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในแต่ละงานวิจัยคล้ายคลึงกัน มีบางส่วนที่แตกต่างกัน เนื่องมาจากวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันโดยตัวแปรที่นิยมใช้ส่วนใหญ่ และพบว่ามีความสำคัญ คือ ขนาดของบริษัท โครงสร้างการเป็นเจ้าของ โครงสร้างเงินทุน ความสามารถในการทำกำไร ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ประเภทของผู้สอบบัญชี และประเภทอุตสาหกรรม ผู้ศึกษาจึงนำตัวแปรดังกล่าวมาพิจารณาในงานวิจัยนี้ และสามารถสรุปตัวแปรลักษณะของบริษัทที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ตามตารางที่ 2.5

ตัวแปรลักษณะของบริษัทที่มีผู้วิจัยจำนวนมากใช้ศึกษา แต่ไม่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้ คือ ตัวแปรสถานะการจดทะเบียนในตลาดสากล ตามงานวิจัยของ Herrmann และ Thomus (1996) Leung และ Horwitz (2004) Mitchell, Chia และ Loh (1995) Prather-Kinsey และ Meek (2002) Bradbury (1992) ที่คาดว่าบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดสากลมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน โดย Herrmann และ Thomas (1996) พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญของบริษัทที่จดทะเบียนในต่างประเทศกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานภูมิศาสตร์โดยกล่าวว่าบริษัทจะมีการเปิดเผยข้อมูลเพิ่มขึ้นเพื่อให้ข้อมูลแก่นักลงทุนระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามในงานวิจัยนี้ศึกษาบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทยเท่านั้นและบริษัทส่วนใหญ่ก็ได้มีการจดทะเบียนในตลาดต่างประเทศด้วยจึงไม่นำตัวแปรนี้มาศึกษา และตัวแปรความสามารถในการแข่งขัน ตามงานวิจัยของ Harris (1998) Leung และ Horwitz (2004) Birt, Bilson, Smith และ Whaley (2003) Botosan และ Harris (2000) ที่คาดว่าความสามารถในการแข่งขันมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน โดย Harris (1998) พบว่าบริษัทที่ดำเนินงานอยู่ในอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันน้อยวัดจากอัตราส่วนแบ่งตลาดของ 4 บริษัทที่มียอดขายสูงสุดในอุตสาหกรรม จะมีแรงจูงใจต่อการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานลดลงเนื่องจากต้องการปกป้องกำไรส่วนเกินและส่วนแบ่งตลาดของบริษัทไว้ ในขณะที่บริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันสูงจะเปิดเผยข้อมูลมากขึ้นเพื่อลดความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล แต่เนื่องจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีการแบ่งประเภทอุตสาหกรรมออกเป็น 8 กลุ่มใหญ่ และ 31 กลุ่มย่อยตามลักษณะอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน โดยบริษัทในบางอุตสาหกรรมมีจำนวนน้อยและแตกต่างจากอุตสาหกรรมประเภทอื่นอย่างมาก ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อการคำนวณทางสถิติจึงไม่ใช้ในการทดสอบ

ตารางที่ 2.5 สรุปรายละเอียดของตัวแปรลักษณะของบริษัทที่ใช้ในงานวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา	ผู้วิจัย	ความสัมพันธ์	รายละเอียด
1.ขนาดของกิจการ(+)	Mitchell, Chia และ Loh (1995) Mckinnon และ Dalimunthe (1993) Bradbury (1992) Herrmann และ Thomas (1996) Leung และ Horwitz (2004) Prencipe (2001)	ขนาดของบริษัท (วัดค่าจากลอการิทึมของยอดสินทรัพย์) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน	ขนาดของบริษัทเป็นตัวแปรที่ใช้ศึกษาบ่อยที่สุดและมีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยบริษัทขนาดใหญ่จะจัดให้มีข้อมูลมากกว่าบริษัทขนาดเล็กเนื่องจากบริษัทขนาดใหญ่มีต้นทุนในการเปิดเผยต่ำกว่าและมีจำนวนนักวิเคราะห์ รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นที่สนใจผลการดำเนินงานของบริษัทจำนวนมาก จึงมีแรงกดดันสูงต่อการเปิดเผยข้อมูลนี้
2.โครงสร้างการเป็นเจ้าของ(-)	Mckinnon และ Dalimunthe (1993) Leung และ Horwitz (2004) Aitken, Hooper และ Pickering (1997) Mitchell, Chia และ Loh (1995) Birt, Bilson, Smith และ Whaley (2003) Prencipe (2001)	โครงสร้างการเป็นเจ้าของ (วัดจากสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 10 รายแรก) มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน	งานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน มักใช้ตัวแปรการกระจายตัวของหุ้นในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยกล่าวว่า บริษัทที่หุ้นมีการกระจายตัวสูงจะทำให้ต้นทุนตัวแทนที่เกิดจากความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลสูงขึ้น ผู้บริหารจึงมีแรงจูงใจต่อการเปิดเผยข้อมูลเพิ่มขึ้นเพื่อลดต้นทุนนี้ แต่เนื่องจากบริษัทในประเทศไทยมีลักษณะการถือหุ้นในกลุ่มครอบครัวทำให้การแบ่งแยกระหว่างเจ้าของและผู้บริหารอาจไม่เป็นความจริง เราจึงใช้การกระจุกตัวของหุ้น ซึ่งเป็นลักษณะการถือหุ้นในประเทศไทยในการวัดความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน
3.โครงสร้างเงินทุน(+)	Mitchell, Chia และ Loh (1995) Bradbury (1992) Mckinnon และ Dalimunthe (1993) Leung และ Horwitz (2004) Aitken, Hooper และ Pickering (1997) Birt, Bilson, Smith และ Whaley (2003) Prencipe (2001)	โครงสร้างเงินทุน (วัดจากอัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อยอดสินทรัพย์รวม) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน	ต้นทุนตัวแทนจะสูงขึ้น สำหรับบริษัทที่มีระดับของหนี้สินในโครงสร้างเงินทุนที่สูงขึ้น และการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจสามารถลดต้นทุนนี้ได้เนื่องจากทำให้สะดวกต่อการประเมินของผู้ให้กู้สำหรับความสามารถในการชำระหนี้ของบริษัท และข้อมูลตามส่วนงานอาจจะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ให้กู้ในการพยากรณ์ความสามารถในการเจริญเติบโต หรือความเสี่ยงและผลตอบแทนของบริษัทได้ดีขึ้น

ตารางที่ 2.5 (ต่อ) สรุปรายละเอียดของตัวแปรลักษณะของบริษัทที่ใช้ในงานวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา	ผู้วิจัย	ความสัมพันธ์	รายละเอียด
4.ความสามารถในการ ทำกำไร(+)	Leung และ Horwitz (2004) Birt, Bilson, Smith และ Whaley (2003) Prencipe (2001)	ความสามารถในการทำกำไร (วัดจาก อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม) มี ความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับการ เปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตาม ส่วนงาน	เมื่อความสามารถในการทำกำไรสูงขึ้น บริษัทจำนวนมากจะเปิดเผย ข้อมูลเพิ่มขึ้น เพื่อแสดงผลการดำเนินงานที่ดีของบริษัท และลดความ เสี่ยงที่เกิดจากปัญหา Adverse Selection โดยตลาด
5. ส่วนของผู้ถือหุ้น ส่วนน้อย(+)	Leung และ Horwitz (2004) Mckinnon และ Dalimunthe (1993) Aitken, Hooper และ Pickering (1997) Mitchell (1995)	ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย (วัดจาก สัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยต่อ สินทรัพย์สุทธิ) มีความสัมพันธ์เชิง บวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลทาง การเงินจำแนกตามส่วนงาน	เมื่อการถือหุ้นของบริษัทมีการกระจุกตัวในกลุ่มของผู้บริหาร จะทำให้เกิด ความขัดแย้งระหว่างผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจควบคุม (Controlling Shareholders) กับผู้ถือหุ้นรายย่อย (Minority Shareholders) บริษัทจะ มีการเปิดเผยข้อมูลมากขึ้นเพื่อลดต้นทุนตัวแทน
6. สัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์(+)	Birt, Bilson, Smith และ Whaley (2003) Mitchell, Chia และ Loh (1995) Bradbury (1992)	สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ (วัดจากสัดส่วนในที่ดิน อาคารและ อุปกรณ์ต่อสินทรัพย์รวม) มี ความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับการ เปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตาม ส่วนงาน	ตามมาตรฐานกำหนดเกณฑ์การระบุส่วนงานที่ต้องเสนอรายงาน คือ เกณฑ์ร้อยละ 10 ที่วัดจากรายได้ ผลได้(เสีย) และสินทรัพย์ตามส่วนงาน และรายการเกี่ยวกับสินทรัพย์ที่กำหนดให้เปิดเผยตามส่วนงาน คือ ราคา ตามบัญชีของสินทรัพย์ และค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ตามส่วนงาน ดังนั้น จึงคาดว่าเมื่อบริษัทมีสัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์สูงจะมี การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานมากขึ้น

ตารางที่ 2.5 (ต่อ) สรุปรายละเอียดของตัวแปรลักษณะของบริษัทที่ใช้ในงานวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา	ผู้วิจัย	ความสัมพันธ์	รายละเอียด
7.ประเภทผู้สอบบัญชี (+)	Leung และ Horwitz (2004) Birt, Bilson, Smith และ Whaley (2003) Prather-Kinsey และ Meek (2002)	ประเภทของผู้สอบบัญชี (วัดจากการเป็นผู้สอบบัญชีใน Big 4 หรือไม่) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน	บริษัทสอบบัญชีขนาดใหญ่มีแรงจูงใจต่อการจัดให้มีระดับของคุณภาพการตรวจสอบที่สูงกว่าบริษัทขนาดเล็ก และจะกระตุ้นบริษัทลูกค้าให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่ดีขึ้น และเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี
8.ประเภทอุตสาหกรรม	McKinnon และ Dalimunthe (1993) และ Mitchell (1995) Botosan และ Harris (2000) Leung และ Horwitz (2004)	บริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมที่ต่างกัันมีระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานต่างกััน	Botosan และ Harris (2000) กล่าวว่า เมื่อบริษัทดำเนินงานอยู่ในอุตสาหกรรมที่บริษัทอื่นๆ จัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน ทำให้บริษัทมีแนวโน้มต่อการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวเพิ่มขึ้นตามแรงกดดันของกลุ่มอุตสาหกรรม

2.3 การวัดมูลค่าของตัวแปรต่างๆ และระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน

การทบทวนวรรณกรรมในเรื่องของเกณฑ์การวัดมูลค่าของตัวแปรต่างๆ นั้น ผู้ศึกษาจะอ้างอิงถึงกรอบแนวคิดงานวิจัยในอดีตที่ได้สรุปไว้ในตารางที่ 2.5 โดยจะกล่าวถึงเฉพาะตัวแปรที่ได้เลือกนำมาใช้ในงานวิจัยนี้เท่านั้น และจะอธิบายวิธีการวัดมูลค่าของตัวแปรแต่ละตัวแยกกันตามลำดับ ดังนี้

- **ขนาดขององค์กร (Firm Size)**

กรอบงานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับการวัดขนาดของบริษัทจะเห็นว่าในงานวิจัยส่วนใหญ่ใช้ลอการิทึมของยอดสินทรัพย์รวมเป็นตัววัดขนาดองค์กร นอกจากนี้ในงานวิจัยของ Aitken, Hooper และ Pickering (1997) Mitchell, Chia และ Loh (1995) Mckinnon และ Dalimunthe (1993) ได้มีการทดสอบเพิ่มเติมอีก 2 การวัดค่า คือ ลอการิทึมจำนวนของผู้ถือหุ้น และลอการิทึมจำนวนของบริษัทย่อย ตามงานวิจัยที่ผ่านมากล่าวไว้ว่าบริษัทที่มีจำนวนของผู้ถือหุ้นมาก จะอยู่ในสายตาของสาธารณชนมากกว่าจึงมีแรงกดดันจากผู้ถือหุ้น นักวิเคราะห์ทางการเงินต่อการเปิดเผยข้อมูลที่ดีกว่า รวมถึงแรงกดดันจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องด้วย (Singhvi และ Desai, 1971) และในกรณีที่บริษัทที่มีจำนวนของบริษัทย่อยมากขึ้น จะทำให้นักวิเคราะห์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ประเมินกิจกรรมและผลการดำเนินงานของกลุ่มบริษัทได้ยากมากขึ้น ทำให้บริษัทต้องเปิดเผยข้อมูลมากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องนั้น ในงานวิจัยนี้ผู้ศึกษาใช้ค่าลอการิทึมของยอดสินทรัพย์รวมเป็นตัววัดขนาดขององค์กร เนื่องจากเป็นวิธีการวัดขนาดขององค์กรที่นิยมใช้ตามงานวิจัยที่ผ่านมา

- **โครงสร้างการเป็นเจ้าของ (Ownership Structure)**

ในการวัดโครงสร้างการเป็นเจ้าของ ผู้วิจัยใช้วิธีการวัดที่แตกต่างกันโดยแบ่งตามลักษณะของโครงสร้างการถือหุ้นทั้งการกระจายตัวของการถือหุ้นและประเภทของบุคคลที่เป็นผู้ถือหุ้น แม้ว่างานวิจัยส่วนใหญ่ของการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานจะใช้การกระจายตัวของหุ้นในการศึกษาความสัมพันธ์ โดยคาดว่าบริษัทที่หุ้นมีการกระจายตัวสูงจะเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานมากขึ้น แต่เนื่องจากลักษณะการถือหุ้นในประเทศไทย มีสัดส่วนการถือหุ้นส่วนใหญ่เป็นของบุคคลบางกลุ่มที่มีความสนิทชิดเชื้อกัน หรือเป็นผู้บริหาร หรือกรรมการของบริษัทซึ่งมีจำนวนน้อยราย ทำให้บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลในระดับต่ำ เนื่องจากผู้ถือหุ้นที่เป็นเสียงส่วนใหญ่อาจทราบข้อมูลภายในอยู่แล้ว บริษัทจึงได้รับแรงกดดันให้มีการเปิดเผยข้อมูลจากผู้ถือหุ้นรายย่อยในระดับต่ำ โดยผู้ศึกษาจะเลือกใช้เปอร์เซ็นต์การถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 10 รายแรกต่อจำนวนหุ้นที่ออกและเรียกชำระแล้วทั้งหมดเป็นเกณฑ์วัดโครงสร้างการเป็นเจ้าของ ซึ่งในรายงานประจำปีของ

บริษัทที่มีการระบุเปอร์เซ็นต์การถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 10 รายแรกอยู่แล้ว ทำให้สะดวกต่อการเก็บข้อมูล

- **โครงสร้างเงินทุน (Leverage)**

กรอบงานวิจัยที่ผ่านมาผู้ทำวิจัยใช้เกณฑ์การวัดระดับโครงสร้างทุนที่แตกต่างกัน ในงานศึกษานี้ผู้ศึกษาใช้อัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อสินทรัพย์รวมตามงานวิจัยของ Leung และ Horwitz (2004) และ Prencipe (2001) โดยคาดว่าอัตราส่วนนี้จะมีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน คือ บริษัทจะเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับส่วนงานเพื่อให้ผู้ให้กู้สามารถประเมินกิจการ และผลการดำเนินงานของส่วนงานได้ เพื่อสนองตอบความต้องการของผู้ให้กู้ที่ต้องการทราบถึงความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ยและชำระหนี้ของบริษัท

- **ความสามารถในการทำกำไร (Profitability)**

ตารางสรุปงานวิจัยในอดีตแสดงการวัดความสามารถในการทำกำไร ผู้วิจัยส่วนใหญ่จะใช้อัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรเป็นตัววัดมูลค่า ไม่ว่าจะเป็นอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Rate of Return on Assets: ROA) หรืออัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity: ROE) ซึ่งเมื่อพิจารณาในลักษณะขององค์ประกอบของอัตราส่วนทางการเงินแล้ว สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่าผู้วิจัยมักจะนำกำไรสุทธิหรือกำไรสุทธิก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีเป็นตัวตั้งและหารด้วยฐานซึ่งอาจเป็นค่าเฉลี่ยของยอดสินทรัพย์รวมหรือยอดขายรวม ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้ศึกษาจะเลือกใช้อัตราส่วนของกำไรสุทธิก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีต่อค่าเฉลี่ยของสินทรัพย์รวมหรือ ROA ในการวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไร

- **ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย (Minority Interest)**

ในงานวิจัยนี้ใช้การวัดค่าส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยตามงานวิจัยของ Mitchell, Chia และ Loh (1995) โดยวัดค่าจากสัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยในงบการเงินรวมต่อยอดสินทรัพย์สุทธิของบริษัท

- **สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ (Assets in Place)**

ในงานวิจัยนี้ใช้การวัดค่าสัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ตามงานวิจัยของ Mckinnon และ Dalimunthe (1993) Aitken, Hooper และ Pickering (1997) Mitchell, Chia และ Loh (1995) ที่วัดค่าจากสัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ต่อสินทรัพย์รวม

- **ประเภทของผู้สอบบัญชี (Auditor)**

ผู้วิจัยส่วนใหญ่จะใช้ตัวแปรเทียม (0,1) ในการแทนค่าประเภทผู้สอบบัญชี โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีการตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีระดับนานาชาติ และบริษัทที่ไม่ได้มีการตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีระดับนานาชาติ ซึ่งในการวิจัยของผู้ศึกษานี้จะใช้ตัวแปรเทียม (0,1) โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีการตรวจสอบบัญชีโดยบริษัทสอบบัญชีที่เป็น Big 4 และบริษัทที่ไม่ได้มีการตรวจสอบบัญชีโดยบริษัทสอบบัญชีที่เป็น Big 4 ประกอบด้วยบริษัท เคพีเอ็มจี ออดิท(ประเทศไทย) จำกัด, บริษัท ดีลอยท์ ทูชโรมัทส์ ไชยยศ จำกัด, บริษัท ไพร์ซวอเตอร์เฮาส์ คูเปอร์ส์ เอบีเอส จำกัด และบริษัท สำนักงานอินส์ท แอนด์ ยัง จำกัด

- **ประเภทอุตสาหกรรม (Industry)**

ผลการศึกษาที่ผ่านมา มีการใช้ตัวแปรเทียม (0,1) แทนประเภทอุตสาหกรรม และจากงานวิจัยของ Aitken, Hooper และ Pickering (1997) Mitchell, Chia และ Loh (1995) และ Mckinnon และ Dalimunthe (1993) ใช้ตัวแปรเทียม (0,1) ในการแบ่งบริษัทที่ดำเนินงานอยู่ในอุตสาหกรรมน้ำมันและเหมืองแร่โดยคาดว่าบริษัทที่ประกอบธุรกิจในอุตสาหกรรมที่ไวต่อการรับรู้ของรัฐบาล เช่น อุตสาหกรรมน้ำมันและเหมืองแร่จะมีการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจมากขึ้นเพื่อลดต้นทุนทางการเมืองจากการตรวจสอบของรัฐบาล ในงานวิจัยนี้แบ่งประเภทอุตสาหกรรมออกเป็น 7 กลุ่มอุตสาหกรรมตามการแบ่งประเภทอุตสาหกรรมของตลาดหลักทรัพย์ ได้แก่ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มวัสดุก่อสร้างและสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มทรัพยากร กลุ่มบริการ และกลุ่มเทคโนโลยี

- **ระดับการเปิดเผยข้อมูลจำแนกตามส่วนงาน (Segment Disclosures)**

ในงานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานมีการใช้ดัชนีการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure Index) เป็นตัววัดระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัท ไม่ว่าจะเป็นงานวิจัยของ Herrmann และ Thomas (1996) Prencipe (2001) Prather-Kinsey และ Meek (2002) และใช้ตัวแปรเทียม 0,1 ในการแบ่งประเภทของบริษัทเป็นบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยสมัครใจ เปิดเผยตามข้อกำหนดขั้นต่ำ เปิดเผยรายไตรมาส และไม่เปิดเผยข้อมูล (Leung และ Horwitz, 2004; Mckinnon และ Dalimunthe, 1993; Aitken, Hooper และ Pickering, 1997; Bradbury, 1992; Mitchell, Chia และ Loh, 1995; Birt, Bilson, Smith และ Whaley, 2003; Botosan และ Harris, 2000) ในงานวิจัยฉบับนี้ใช้ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลเป็นตัววัดระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนั้นเพื่อการ

ประเมิน เปรียบเทียบหรืออธิบายความแตกต่างในระดับและคุณภาพของข้อมูลที่เปิดเผย จึงต้องแปลงข้อมูลเชิงคุณภาพให้อยู่ในรูปของข้อมูลเชิงปริมาณก่อน โดยนักวิจัยส่วนใหญ่จะพัฒนากระดาษทำการที่ประกอบไปด้วยรายละเอียดของแต่ละรายการมากขึ้นแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อนำไปประเมินการเปิดเผยข้อมูลของบริษัท แล้วนำผลการประเมินที่ได้มาคำนวณเป็นดัชนีการเปิดเผยข้อมูลอันแสดงถึงระดับการเปิดเผยข้อมูลของแต่ละบริษัท

งานวิจัยที่ผ่านมาการสร้างดัชนีการเปิดเผยข้อมูลจะมี 2 รูปแบบคือ

1. ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลแบบไม่ถ่วงน้ำหนัก (Unweighted Disclosure Index)

ดัชนีในลักษณะนี้จะไม่คำนึงถึงน้ำหนักหรือความสำคัญของแต่ละรายการว่ามีความสำคัญต่อผู้ใช้ข้อมูลมากหรือน้อยเพียงใด แต่จะให้ความสำคัญกับทุกรายการอย่างเท่าเทียมกัน คือ ถ้าบริษัทมีการเปิดเผยรายการนี้จะได้คะแนนเท่ากับ 1 หรือถ้าไม่เปิดเผยรายการดังกล่าวจะได้คะแนนเท่ากับ 0

2. ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลแบบถ่วงน้ำหนัก (Weighted Disclosure Index)

ดัชนีในลักษณะนี้จะมีการกำหนดน้ำหนักความสำคัญให้กับแต่ละรายการที่อยู่ในดัชนีตามความสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้ใช้ข้อมูลแตกต่างกันไป โดยที่น้ำหนักอาจจะถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าโดยใช้วิจารณญาณของผู้จัดทำ หรืออาจใช้น้ำหนักที่มีการพัฒนาขึ้นจากงานวิจัยในอดีตหรือใช้น้ำหนักเฉลี่ยที่ได้จากการส่งแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้ข้อมูล

เนื่องมาจากดัชนีการเปิดเผยข้อมูลที่มีการถ่วงน้ำหนัก ขึ้นอยู่กับการให้ความสำคัญของแต่ละรายการของกลุ่มผู้ใช้โดยเฉพาะ เช่น ประเภทผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ นักวิเคราะห์ทางการเงิน ดังนั้นการใช้ดุลยพินิจของแต่ละบุคคลในการกำหนดน้ำหนัก ทำให้น้ำหนักที่กำหนดขึ้นแตกต่างกันไปแม้จะเป็นรายการเดียวกัน และผู้ที่ให้คะแนนความสำคัญหรือน้ำหนักก็เป็นเพียงกลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งไม่ใช่ความคิดเห็นของผู้ใช้ข้อมูลทั้งหมด ทำให้น้ำหนักที่คำนวณขึ้นอาจมีข้อผิดพลาดส่งผลให้ผลลัพธ์ที่คำนวณได้ผิดพลาดไปด้วย ดังนั้นในงานวิจัยบ่อยครั้งจึงมีการเปรียบเทียบการใช้ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลแบบถ่วงน้ำหนักพร้อมกับแบบไม่ถ่วงน้ำหนัก เพื่อดูว่ามีรายการใดบ้างที่ผู้ใช้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อการกำหนดน้ำหนักของรายการนั้น (Prencipe, 2001)

งานวิจัยเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานที่ใช้ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน รายการที่กำหนดส่วนใหญ่จะเป็นไปตามที่มาตรฐานกำหนดให้เปิดเผย เช่น ในงานวิจัยของ Prencipe (2001) ใช้ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานทั้งแบบถ่วงน้ำหนักและไม่ถ่วงน้ำหนัก จำนวนทั้งสิ้น 9 รายการตามที่มาตรฐานกำหนดให้เปิดเผยตามส่วนงานหลัก ประกอบด้วย รายได้จากการขายให้บุคคลภายนอก รายได้ระหว่างส่วนงาน ผลได้(เสีย)ตามส่วนงาน สินทรัพย์ตามส่วนงาน หนี้สินตามส่วนงาน รายจ่ายฝ่ายทุน ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายของส่วนงาน ค่าใช้จ่ายที่ไม่ใช่เงินสด และเกณฑ์การตั้งราคาโอนระหว่างส่วนงาน (ตาม IAS 14 Revised) โดย

ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลแบบถ่วงน้ำหนักคำนวณจากน้ำหนักเฉลี่ยที่ได้จากการส่งแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้ข้อมูล คือ นักวิเคราะห์ทางการเงิน เนื่องจากข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานถือเป็นข้อมูลที่ตอบสนองความต้องการของนักวิเคราะห์ในการประเมินความเสี่ยงและพยากรณ์ผลตอบแทนของเงินลงทุน (AICPA, 1994) เพื่อกำหนดน้ำหนักที่แตกต่างของแต่ละรายการในแบบสอบถามที่ส่งถึงนักวิเคราะห์การเงินจำนวน 400 คนที่สุ่มเลือกจากสมาชิกใน Associazione Italiana Analisti Finanziari (AIAF, the Italian Association of Financial Analysts) และทั้งหมดดำเนินงานในตลาดทางการเงินของประเทศอิตาลี โดยแบ่งระดับของรายการเป็น 4 ระดับ คือที่ระดับ 0 กำหนดว่าถ้ารายการนั้นไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ และที่ระดับ 4 กำหนดว่าถ้ารายการนั้นสามารถใช้ประโยชน์ต่อการประเมินของนักวิเคราะห์ได้มากที่สุด

ผลลัพธ์ของการเปรียบเทียบระหว่างดัชนีแบบถ่วงน้ำหนักและแบบไม่ถ่วงน้ำหนักพบความแตกต่างที่น่าสนใจเกี่ยวกับรายการผลการดำเนินงานของส่วนงาน สินทรัพย์ของส่วนงาน และรายจ่ายฝ่ายทุน โดยทั้ง 3 รายการนี้สามารถใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด (ระดับ 4) ต่อนักวิเคราะห์การเงิน (3.26 3.06 และ 3.03 ตามลำดับ) แต่จากการตรวจสอบการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทพบว่ารายการเปิดเผยรายการทั้ง 3 รายการนี้มีเพียงร้อยละ 29.7 15.6 และ 14.1 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 64 บริษัท โดยความแตกต่างนี้สามารถอธิบายได้โดยทฤษฎีเกี่ยวกับเจ้าของ (Proprietary Costs Theory) จากผลลัพธ์ที่แสดงว่ารายการทั้ง 3 นี้เป็นรายการที่มีความสำคัญต่อนักวิเคราะห์การเงิน ดังนั้นบริษัทจึงมีความเป็นไปได้มากต่อการจัดให้มีข้อมูลนั้นเพื่อแสดงถึงคุณภาพของบริษัทและลดต้นทุนตัวแทน แต่จากการจำกัดการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทสำหรับรายการดังกล่าวอาจเป็นเพราะรายการเหล่านั้นสามารถใช้ประโยชน์ได้มากที่สุดต่อคู่แข่งขึ้นเนื่องจากการเปิดเผยความสามารถในการทำกำไรของส่วนงานที่ต่างกัน และกลยุทธ์ของการลงทุนในแต่ละส่วนงานนั้น ประกอบกับความยุ่งยากในการปันส่วนของสินทรัพย์หรือค่าใช้จ่ายให้กับแต่ละส่วนงานทำให้บริษัทมีการเปิดเผยรายการดังกล่าวน้อย จึงกล่าวได้ว่าต้นทุนเกี่ยวกับเจ้าของมีความเกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน และผลการวิเคราะห์นี้ยังให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลหรือปรับปรุงข้อกำหนดเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน เพื่อให้บริษัทสามารถปฏิบัติตามได้อย่างเหมาะสม

ในการศึกษาวิจัยนี้ผู้ศึกษาได้พัฒนาระดาศษาทำการ เพื่อตรวจสอบระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัท โดยรายการที่อยู่ในกระดาษทำการนั้นกำหนดตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 เรื่องการเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถอธิบายรูปแบบการวิจัยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ตัวแบบทดสอบ และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลได้ในบทความต่อไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ความเป็นมาของปัญหา หลักการและเหตุผล และวัตถุประสงค์ของการศึกษา รวมถึงการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวมา ทำให้ได้ข้อสรุปตัวแปรและวิธีการวัดมูลค่าตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา และระเบียบวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงประจักษ์ (Empirical Study) ที่มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ของระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัท กับปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ของบริษัท สำหรับปี 2547 และปี 2548 โดยส่วนใหญ่จะใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอย (Regression Analysis) เป็นตัวแบบในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม สำหรับงานวิจัยฉบับนี้ตัวแปรตาม คือ ระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน และตัวแปรอิสระประกอบด้วยขนาดของกิจการ โครงสร้างการเป็นเจ้าของ โครงสร้างเงินทุน ความสามารถในการทำกำไร ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และประเภทของผู้สอบบัญชี จากนั้นได้ทำการทดสอบเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมโดยใช้สถิติทดสอบ ครุสคัล-วิลลิส (Kruskal-Wallis H Test)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้านี้เก็บข้อมูลมาจากการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเลือกบริษัทจดทะเบียนที่มีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานในหมายเหตุประกอบงบการเงินในงบการเงินรวมของบริษัท ตั้งแต่ปี 2547-2548 และมีรอบระยะเวลาบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม และไม่รวมบริษัทที่อยู่ในกลุ่มธนาคาร สถาบันการเงิน บริษัทเงินทุน และหลักทรัพย์ หน่วยลงทุน บริษัทประกันชีวิตและประกันภัย บริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการ และอื่นๆ รวมถึงบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ใหม่ รวมจำนวนที่สามารถเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาสำหรับปี 2547 จำนวน 146 บริษัท และปี 2548 จำนวน 146 บริษัท รวมจำนวนหน่วยวิเคราะห์ทั้งสิ้น 292 หน่วยวิเคราะห์

งานวิจัยฉบับนี้จะใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยข้อมูลส่วนใหญ่สามารถสืบค้นได้จากเว็บไซต์ของ ก.ล.ต. หรือ SETSMART ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานในหมายเหตุประกอบงบการเงินของบริษัท สำหรับปี 2547 และปี 2548 โดยใช้กระดาษทำการที่พัฒนาขึ้น สามารถแบ่งการจัดเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) ตัวแปรอิสระ: ปัจจัยต่างๆ ของบริษัทที่ผู้ศึกษาคาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัท ซึ่งตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้มี 7 ตัวแปร คือ ขนาดของกิจการ โครงสร้างการเป็นเจ้าของ โครงสร้างเงินทุน ความสามารถในการทำกำไร ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย สัดส่วนหนี้ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และประเภทของผู้สอบบัญชี ส่วนอีก 1 ตัวแปรคือ ประเภทอุตสาหกรรมจะทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมนอกตัวแบบ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทในแต่ละประเภทอุตสาหกรรม เนื่องจากความแตกต่างกันมากของจำนวนบริษัทในแต่ละอุตสาหกรรม และการแบ่งประเภทอุตสาหกรรมที่ค่อนข้างมากและมีลักษณะทางธุรกิจแตกต่างกัน ที่อาจส่งผลกระทบต่อการวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่ได้ จึงแยกทำการวิเคราะห์นอกตัวแบบ โดยตัวแปรอิสระต่างๆ เก็บข้อมูลมาจาก SETSMART ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2) ตัวแปรตาม: ระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัท

ในการศึกษาวิจัยนี้ผู้ศึกษาได้พัฒนากระดาษทำการ เพื่อตรวจสอบระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทตามงานวิจัยของ Prather-Kinsey และ Meek (2002) โดยรายการที่อยู่ในกระดาษทำการนั้นกำหนดตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 50 เรื่องการเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานโดยแบ่งเป็นการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก จำนวน 10 รายการและการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง จำนวน 3 รายการ แต่ในงานวิจัยนี้ได้ตัดจำนวนของรายการหลักออก 2 รายการ คือ รายการผลรวมของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เงินสดที่เป็นสาระสำคัญ และรายการผลรวมของส่วนแบ่งกำไร (ขาดทุน) ในบริษัทร่วมที่บันทึกโดยใช้วิธีส่วนได้เสีย เนื่องจากรายการดังกล่าวยากต่อการพิจารณาสาระสำคัญของรายการ ทำให้การพิจารณาการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทอาจผิดพลาดได้ ส่วนการให้น้ำหนักของแต่ละรายการมีการให้น้ำหนักของแต่ละรายการอย่างเท่าเทียมกัน หากมีการเปิดเผยรายการใดในกระดาษทำการก็จะให้คะแนนเท่ากับ 1 และหากมิได้เปิดเผยก็จะให้คะแนนเท่ากับ 0 แล้วนำมาคำนวณดัชนีการเปิดเผยข้อมูลโดยคำนวณแยกเป็นดัชนีการเปิดเผยข้อมูลของส่วนงานหลัก และดัชนีการเปิดเผยข้อมูลของส่วนงานรอง อันแสดงถึงระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของแต่ละบริษัท ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างคะแนนรวมที่บริษัทได้รับต่อคะแนนรวมสูงสุดที่บริษัทควรจะได้รับ (รายการที่กำหนดให้เปิดเผย) ซึ่งคำนวณได้ดังนี้

ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน ได้มาจากการคำนวณตามสมการดังนี้

$$\text{Segment Disclosure Index} = \frac{\text{AS}}{\text{MS}} \quad \text{โดยที่ } 0 \leq \text{INDEX} \leq 1$$

โดยที่ AS = คะแนนจริงที่แต่ละบริษัทได้รับ (Actual Scores)

MS = คะแนนรวมสูงสุดที่แต่ละบริษัทควรจะได้รับ (Maximum Scores)

ตัวอย่าง การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในส่วนงานหลัก รายการที่กำหนดให้เปิดเผยทั้งสิ้น 8 รายการ ถ้าบริษัทเปิดเผยรายการรายได้จากบุคคลภายนอก ผลได้(เสีย)ของส่วนงาน และสินทรัพย์ของส่วนงาน รวมทั้งสิ้น 3 รายการ ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักจะเท่ากับ 0.38 (3/8) และคำนวณเหมือนกันในกรณีของการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองที่มาตราฐานกำหนดให้เปิดเผยทั้งสิ้น 3 รายการ

สำหรับบริษัทที่ใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลตามส่วนงานในสองทิศทางหรือวิธีแมทริกซ์ จะถือว่าบริษัทรายงานโดยใช้ส่วนงานธุรกิจเป็นรูปแบบหลัก และส่วนงานภูมิศาสตร์เป็นรูปแบบรอง ซึ่งเป็นวิธีปฏิบัติตามมาตรฐานเมื่อผลิตภัณฑ์หรือบริการที่แตกต่างกัน มีผลกระทบอย่างสำคัญต่อความเสี่ยงและอัตราผลตอบแทนของกิจการเท่าเทียมกับการดำเนินงานของกิจการในเขตภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน

3. ตัวแบบทดสอบ และรายละเอียดของตัวแปรแต่ละชนิด

ตัวแบบทดสอบ

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ของระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัทกับปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ของบริษัท ซึ่งประกอบด้วย ขนาดของกิจการ โครงสร้างการเป็นเจ้าของ โครงสร้างเงินทุน ความสามารถในการทำกำไร ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และประเภทของผู้สอบบัญชี โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยและสหสัมพันธ์เชิงซ้อน (Multiple Regression and Correlation Analysis) ในการทดสอบความสัมพันธ์ ซึ่งสมการแบบโครงสร้างที่ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีลักษณะดังนี้

สมการแบบโครงสร้างที่ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ

$$\text{PRIMARY SEGMENT INDEX}_{it} = \beta_0 + \beta_1[\text{SIZE}_{it}] + \beta_2[\text{OWNSTR}_{it}] + \beta_3[\text{LEV}_{it}] + \beta_4[\text{PROFIT}_{it}] + \beta_5[\text{MINOR}_{it}] + \beta_6[\text{AIP}_{it}] + \beta_7[\text{AUDIT}_{it}] + \varepsilon_{it}$$

$$\text{SECONDARY SEGMENT INDEX}_{it} = \beta_0 + \beta_1[\text{SIZE}_{it}] + \beta_2[\text{OWNSTR}_{it}] + \beta_3[\text{LEV}_{it}] + \beta_4[\text{PROFIT}_{it}] + \beta_5[\text{MINOR}_{it}] + \beta_6[\text{AIP}_{it}] + \beta_7[\text{AUDIT}_{it}] + \varepsilon_{it}$$

โดยที่ **ตัวแปรตาม** (Dependent Variable) ประกอบด้วย

PRIMARY SEGMENT INDEX = ระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก

SECONDARY SEGMENT INDEX = ระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง

วัดค่าโดยใช้ดัชนีวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานที่บริษัทเปิดเผย

ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ซึ่งคำนวณได้จากอัตราส่วนของคะแนนรวมที่แต่ละบริษัทได้รับจริง ต่อคะแนนรวมสูงสุดที่แต่ละบริษัทควรจะได้รับ

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ประกอบด้วย

SIZE = ขนาดของกิจการ วัดค่าจากค่าลอการิทึมของยอดสินทรัพย์รวม

OWNSTR = โครงสร้างการเป็นเจ้าของ วัดค่าจากเปอร์เซ็นต์การถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 10 รายแรก

LEV = โครงสร้างเงินทุน วัดค่าจากอัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อสินทรัพย์รวม

PROFIT = ความสามารถในการทำกำไร วัดค่าจากอัตราผลตอบแทนจากการใช้สินทรัพย์ (ROA)

MINOR = ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย วัดค่าจากสัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยต่อสินทรัพย์สุทธิ

AIP = สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ วัดค่าจากสัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ต่อสินทรัพย์รวม

AUDIT = ประเภทของผู้สอบบัญชี โดยใช้ตัวแปรเทียม (0 หมายถึง ไม่ใช่กลุ่ม Big 4 และ 1 หมายถึง กลุ่ม Big 4)

ตารางที่ 3.1 สรุปรายละเอียดของตัวแปรแต่ละชนิดมีดังนี้

บทบาท ตัวแปร	ตัวแปร	ความหมาย	การวัดค่า	สัญลักษณ์ ที่คาดหวัง
ตัวแปรอิสระ	SIZE	ขนาดของบริษัท	ค่าลอการิทึมของยอดสินทรัพย์รวม	+
ตัวแปรอิสระ	OWNSTR	โครงสร้างการเป็น เจ้าของ	เปอร์เซ็นต์การถือหุ้นสูงสุด 10 ราย แรก	-
ตัวแปรอิสระ	LEV	โครงสร้างเงินทุน	หนี้สินทั้งหมดต่อยอดสินทรัพย์รวม	+
ตัวแปรอิสระ	PROFIT	ความสามารถใน การทำกำไร	อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม	+
ตัวแปรอิสระ	MINOR	ส่วนของผู้ถือหุ้น ส่วนน้อย	สัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยต่อ สินทรัพย์สุทธิ	+
ตัวแปรอิสระ	AIP	สัดส่วนในที่ดิน อาคารและ อุปกรณ์	สัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ ต่อสินทรัพย์รวม	+
ตัวแปรอิสระ	AUDIT	ประเภท ผู้สอบบัญชี	1 เป็นบริษัทในกลุ่ม big 4 0 มิใช่บริษัทในกลุ่ม big 4	+
ตัวแปรตาม	PRIMARY SEGMENT INDEX	ระดับการ เปิดเผยข้อมูลตาม ส่วนงานหลัก	ดัชนีวัดระดับของการเปิดเผยข้อมูล ทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน คำนวณได้จากอัตราส่วนของ คะแนนรวมที่แต่ละบริษัทได้รับจริง	N/A
ตัวแปรตาม	SECONDARY SEGMENT INDEX	ระดับการ เปิดเผยข้อมูลตาม ส่วนงานรอง	ต่อคะแนนรวมสูงสุดที่แต่ละบริษัท ควรจะได้รับ	
ตัวแปรที่ศึกษาเพิ่มเติม				
ตัวแปรที่ ศึกษา เพิ่มเติมนอก ตัวแบบ	IND	ประเภท อุตสาหกรรม	แบ่งประเภทอุตสาหกรรมตามที่ กำหนดโดยตลาดหลักทรัพย์ฯ โดย ไม่รวมกลุ่มบริษัทที่อยู่ระหว่างการ ฟื้นฟูกิจการ ธนาคาร เงินทุนและ หลักทรัพย์ ประกันภัยและประกัน ชีวิตและอื่นๆ	

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน จำแนกตามส่วนงานของบริษัท กับปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ของบริษัท เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าว จะใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นแต่ละส่วนดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เป็นการอธิบายระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยแยกออกเป็นการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักและการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง รวมถึงข้อมูลลักษณะต่างๆ ของบริษัท โดยอาศัยค่าสถิติในรูปแบบอัตราส่วน ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และตารางประกอบการบรรยาย และสรุปผลแยกตามลักษณะเนื้อหาของตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ กับตัวแปรตามโดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัท โดยการนำข้อมูลที่เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินของแต่ละบริษัทมาประเมินระดับการเปิดเผยข้อมูลโดยใช้กระดาษทำการและคำนวณดัชนีการเปิดเผยข้อมูล เพื่อวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของแต่ละบริษัท และเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานที่ใช้ในการศึกษาของบริษัทใน SETSMART ที่จัดทำโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทดสอบความสัมพันธ์โดยการวิเคราะห์ความถดถอยและสหสัมพันธ์เชิงซ้อน (Multiple Regression and Correlation Analysis)

จากนั้นได้มีการทดสอบเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมโดยใช้สถิติทดสอบครุสคัล-วิลลิส (Kruskal-Wallis H Test) ซึ่งเป็นการทดสอบที่ไม่ใช้พารามิเตอร์ เนื่องจากบางกลุ่มอุตสาหกรรมมีขนาดเล็ก (ต่ำกว่า 30 ตัวอย่าง) และไม่ได้แจกแจงแบบปกติ จึงต้องใช้การทดสอบที่ไม่มีเงื่อนไขเกี่ยวกับการแจกแจงของประชากร ซึ่งการทดสอบดังกล่าวเป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (Mean) ของข้อมูลตั้งแต่ 2 ชุดขึ้นไปว่ามีกลุ่มอุตสาหกรรมอย่างน้อย 2 กลุ่มหรือไม่ที่มีความแตกต่างกัน จากนั้นจะใช้สถิติทดสอบ Mann-Whitney U Test ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทีละคู่ว่ากลุ่มอุตสาหกรรมใดบ้างที่มีความแตกต่างกัน

จากวิธีการศึกษาข้างต้น สามารถเก็บรวบรวมข้อมูล ประเมินระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัท และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ตามวิธีที่ระบุไว้ โดยผลการศึกษาจะนำเสนอในบทถัดไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในหมายเหตุประกอบงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนและลักษณะต่างๆ ของบริษัท อันได้แก่ ขนาดของกิจการ โครงสร้างการเป็นเจ้าของ โครงสร้างเงินทุน ความสามารถในการทำกำไร ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และประเภทของผู้สอบบัญชี พบว่าการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 ที่กำหนดให้เปิดเผยรายการตามส่วนงานหลักทั้งสิ้น 10 รายการ และรายการตามส่วนงานรองทั้งสิ้น 3 รายการตามที่ได้กล่าวมาแล้ว มีรายการตามส่วนงานหลัก 2 รายการคือ ผลรวมของค่าใช้จ่ายที่มีเงินสดที่เป็นสาระสำคัญ และผลรวมของส่วนแบ่งกำไร(ขาดทุน)ในบริษัทร่วมที่บันทึกโดยใช้วิธีส่วนได้เสียที่บริษัทส่วนใหญ่ไม่ได้มีการเปิดเผยรายการดังกล่าวและการพิจารณาสาระสำคัญของรายการนั้นเป็นไปได้ยาก ซึ่งอาจมีผลต่อการพิจารณาการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทจึงตัดรายการตามส่วนงานหลักออก 2 รายการเพื่อให้กระดาศทำการวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทมีความเหมาะสมมากขึ้น จากนั้นจึงใช้กระดาศทำการที่ปรับปรุงแล้วเก็บข้อมูลของบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานสำหรับปี 2547 และปี 2548 รวมจำนวนที่สามารถเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาสำหรับปี 2547 จำนวน 146 บริษัท และปี 2548 จำนวน 146 บริษัท รวมทั้งสิ้น 292 บริษัท

ผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจะนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้

1. ระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทจดทะเบียน
2. ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานกับปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ขนาดของกิจการ โครงสร้างการเป็นเจ้าของ โครงสร้างเงินทุน ความสามารถในการทำกำไร ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และประเภทของผู้สอบบัญชี
3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม

1. ระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทจดทะเบียน

หลังจากทำการเก็บรวบรวมข้อมูล และประเมินระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของแต่ละบริษัทเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาประมวลและวิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เช่น ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายระดับและลักษณะการ

เปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยสามารถสรุปการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทสำหรับรายการที่มาตราฐานกำหนดให้เปิดเผยได้ดังตารางที่ 4.1 และ 4.2

ตารางที่ 4.1 จำนวน ร้อยละของบริษัทสำหรับรายการที่กำหนดให้เปิดเผยตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 ปี 2547

รายการที่กำหนดให้เปิดเผยตามส่วนงาน	ส่วนงานหลัก		ส่วนงานรอง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. รายได้ตามส่วนงานจากการขายให้บุคคลภายนอก**	146	100.00	21	14.38
2. รายได้ตามส่วนงานจากการขายระหว่างส่วนงาน*	22	15.07		
3. ผลได้ (เสีย) ตามส่วนงาน*	124	84.93		
4. ราคาตามบัญชีทั้งสิ้นของสินทรัพย์ตามส่วนงาน**	106	72.60	14	9.59
5. หนี้สินตามส่วนงาน*	14	9.59		
6. รายจ่ายฝ่ายทุนที่เกิดขึ้นในระหว่างงวด**	6	4.11	1	0.68
7. ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายของสินทรัพย์ตามส่วนงาน*	13	8.90		
8. รายการกระทบยอดของรายได้ ผลได้(เสีย)สินทรัพย์ และหนี้สิน*	120	82.19		
รวม	146	100.00	146	100.00

ตารางที่ 4.2 จำนวน ร้อยละของบริษัทสำหรับรายการที่กำหนดให้เปิดเผยตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 ปี 2548

รายการที่กำหนดให้เปิดเผยตามส่วนงาน	ส่วนงานหลัก		ส่วนงานรอง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. รายได้ตามส่วนงานจากการขายให้บุคคลภายนอก**	146	100.00	22	14.38
2. รายได้ตามส่วนงานจากการขายระหว่างส่วนงาน*	22	15.07		
3. ผลได้ (เสีย) ตามส่วนงาน*	124	84.93		
4. ราคาตามบัญชีทั้งสิ้นของสินทรัพย์ตามส่วนงาน**	106	72.60	14	9.59
5. หนี้สินตามส่วนงาน*	19	13.01		
6. รายจ่ายฝ่ายทุนที่เกิดขึ้นในระหว่างงวด**	8	5.48	1	0.68
7. ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายของสินทรัพย์ตามส่วนงาน*	16	10.96		
8. รายการกระทบยอดของรายได้ ผลได้(เสีย)สินทรัพย์ และหนี้สิน*	124	84.93		
รวม	146	100.00	146	100.00

* รายการที่กำหนดให้เปิดเผยเฉพาะในส่วนงานหลัก

**รายการที่กำหนดให้เปิดเผยทั้งในส่วนงานหลักและส่วนงานรอง

ตารางข้างต้นแสดงข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนและร้อยละของบริษัท ตามรายการที่กำหนดให้เปิดเผยในมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 โดยแบ่งเป็นการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักทั้งสิ้น 8 รายการ และการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองทั้งสิ้น 3 รายการ จากตารางที่ 4.1 สำหรับปี 2547 พบว่าบริษัทกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 146 บริษัท มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักสำหรับรายการรายได้ตามส่วนงานจากการขายให้บุคคลภายนอก ซึ่งเป็นรายการที่มีการเปิดเผยมากที่สุด หรือคิดเป็นร้อยละ 100.00 ในขณะที่ส่วนงานรองมีการเปิดเผยรายการดังกล่าวเพียง 21 บริษัท หรือคิดเป็นร้อยละ 14.38 ส่วนรายการที่มีการเปิดเผยมากเป็นลำดับสองคือ ผลได้ (เสีย) ตามส่วนงาน โดยส่วนงานหลักมีบริษัทที่เปิดเผยทั้งสิ้น 124 บริษัท หรือคิดเป็นร้อยละ 84.93 แต่ในส่วนงานรองไม่ได้กำหนดให้เปิดเผยรายการดังกล่าว และรายการที่มีการเปิดเผยมากเป็นลำดับสามคือ รายการกระทบยอดของรายได้ ผลได้ (เสีย) สินทรัพย์และหนี้สินตามส่วนงาน ซึ่งในงานวิจัยนี้กำหนดให้บริษัทที่มีการเปิดเผยรายการกระทบยอดอย่างน้อย 1 ใน 4 รายการ จะได้รับคะแนนการเปิดเผยเท่ากับ 1 คะแนน เช่นเดียวกับบริษัทที่มีการเปิดเผยรายการกระทบยอด 3 ใน 4 รายการ ก็จะได้รับคะแนนการเปิดเผยเท่ากับ 1 คะแนนเช่นกัน ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของ Prather-Kinsey และ Meek (2002) โดยพบว่าบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักมีการเปิดเผยรายการกระทบยอด 120 บริษัท หรือคิดเป็นร้อยละ 82.19 โดยส่วนงานรองไม่ได้กำหนดให้เปิดเผยรายการกระทบยอด และรายการราคาตามบัญชีทั้งสิ้นของสินทรัพย์ตามส่วนงานเป็นรายการที่เปิดเผยมากเป็นลำดับต่อมา โดยส่วนงานหลักมีบริษัทที่เปิดเผยทั้งสิ้น 106 บริษัท หรือคิดเป็นร้อยละ 72.60 แต่ส่วนงานรองเปิดเผยเพียง 14 บริษัท หรือคิดเป็นร้อยละ 9.59

ส่วนรายการที่เหลือที่กำหนดให้เปิดเผย ซึ่งประกอบด้วย รายได้ตามส่วนงานจากการขายระหว่างส่วนงาน หนี้สินตามส่วนงาน รายจ่ายฝ่ายทุนที่เกิดขึ้นในระหว่างงวด และค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายของสินทรัพย์ตามส่วนงาน พบว่ามีบริษัทจำนวนน้อยที่มีการเปิดเผยรายการดังกล่าว โดยรายการที่มีการเปิดเผยน้อยที่สุด คือ รายจ่ายฝ่ายทุนที่เกิดขึ้นในระหว่างงวด ตามส่วนงานหลักมีบริษัทที่เปิดเผยเพียง 6 บริษัท หรือคิดเป็นร้อยละ 4.11 และส่วนงานรองมีเพียง 1 บริษัท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.68

สำหรับปี 2548 ในตารางที่ 4.2 พบว่าการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักและส่วนงานรองไม่แตกต่างจากปี 2547 มากนัก โดยรายการรายได้ตามส่วนงานจากการขายให้บุคคลภายนอก รายได้จากการขายระหว่างส่วนงาน ผลได้ (เสีย) ตามส่วนงาน และราคาตามบัญชีของสินทรัพย์ตามส่วนงาน มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เปิดเผยเท่ากับปี 2547 ส่วนรายการที่เหลือแตกต่างจากปี 2547 เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

จากการทดสอบโดยใช้สถิติ T-test เพื่อทดสอบว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก และระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองระหว่างปี 2547 และปี 2548 แตกต่างกันหรือไม่ พบว่าค่า t ที่ใช้ในการทดสอบค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักเท่ากับ 0.642 ทำให้ได้ค่า P-value เท่ากับ 0.521 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงสรุปได้ว่าค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักระหว่างปี 2547 และปี 2548 ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนค่า t ที่ใช้ในการทดสอบค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองเท่ากับ 0.090 และค่า P-value เท่ากับ 0.928 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงสรุปได้ว่าค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองระหว่างปี 2547 และปี 2548 ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ หรืออาจกล่าวได้ว่าการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก และการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองระหว่างปี 2547 และปี 2548 ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ตารางที่ 4.6)

จากนั้นสามารถแจกแจงรายละเอียดของระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานเป็นสัดส่วนร้อยละได้ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 จำนวน ร้อยละของบริษัทและสถิติเชิงพรรณนาของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานจำแนกตามประเภทและระดับการเปิดเผยข้อมูล

ระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน*	จำนวนบริษัทที่เปิดเผยข้อมูล							
	ปี 2547				ปี 2548			
	ส่วนงานหลัก		ส่วนงานรอง		ส่วนงานหลัก		ส่วนงานรอง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
90-100%	3	2.05	1	0.68	3	2.05	1	0.68
80-89%	1	0.68	-	-	3	2.05	-	-
70-79%	9	6.16	-	-	9	6.16	-	-
60-69%	9	6.16	13	8.90	13	8.90	13	8.90
50-59%	70	47.95	-	-	66	45.21	-	-
40-49%	-	-	-	-	-	-	-	-
30-39%	41	28.08	7	4.79	40	27.40	8	5.48
20-29%	5	3.42	-	-	5	3.42	-	-
10-19%	8	5.48	-	-	7	4.79	-	-
0-9%	-	-	125	85.62	-	-	124	84.93

* ระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน คำนวณโดยใช้ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน แบ่งเป็นดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก (กำหนดให้เปิดเผยทั้งสิ้น 8 รายการ) และดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง (กำหนดให้เปิดเผยทั้งสิ้น 3 รายการ) ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างคะแนนรวมที่บริษัทได้รับจริงต่อคะแนนรวมสูงสุดที่บริษัทควรจะได้รับ

จากตารางที่ 4.3 จะเห็นว่าในปี 2547 บริษัทส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 47.95 และปี 2548 ประมาณร้อยละ 45.21 ของกลุ่มตัวอย่าง มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักได้ครอบคลุมประมาณร้อยละ 50 หรือครึ่งหนึ่งของรายการทั้งหมดที่ควรเปิดเผย ในขณะที่การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง ในปี 2547 บริษัทส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 85.62 และปี 2548 ประมาณร้อยละ 84.93 ของกลุ่มตัวอย่างไม่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง

และเมื่อพิจารณาบริษัทจดทะเบียนที่สามารถเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักได้เกินครึ่งหนึ่งของรายการที่กำหนดให้เปิดเผย ในปี 2547 ประมาณร้อยละ 63.00 และปี 2548 ประมาณร้อยละ 64.37 ในขณะที่บริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองต่ำกว่าร้อยละ 50 ของรายการที่กำหนดให้เปิดเผย ในปี 2547 และปี 2548 มีประมาณร้อยละ 90.41

จะเห็นได้ว่าบริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักเพียงครึ่งหนึ่งของรายการทั้งหมดที่ควรเปิดเผย และไม่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานกับลักษณะต่างๆ ของบริษัทจดทะเบียน

เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว พบว่าได้ข้อมูลมาทั้งสิ้น 292 บริษัท ภายหลังจากตัดข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างบางบริษัทที่ไม่ครบถ้วน และบริษัทที่มีได้มีรอบระยะเวลาบัญชี 1 มกราคม - 31 ธันวาคม เนื่องจากหากนำข้อมูลของบริษัทเหล่านี้มาประมวลผลด้วยอาจทำให้เกิดปัญหาในการแปลความหมายของผลลัพธ์ที่ได้ การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้จึงจำเป็นต้องตัดข้อมูลบางส่วนออก

ข้อมูลทั้งหมดของบริษัทกลุ่มตัวอย่าง ถูกนำมาวิเคราะห์ผลโดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระต่างๆ กับดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน ซึ่งสามารถสรุปสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรต่างๆ ได้ตารางที่ 4.4 และ 4.5

ตารางที่ 4.4 สถิติเชิงพรรณนาของลักษณะของบริษัทและคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลตาม
ส่วนงาน ปี 2547

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
ตัวแปรอิสระ: ลักษณะของบริษัท				
• ขนาดของกิจการ	9.6303	7.8600	11.6900	0.5974
• โครงสร้างการเป็นเจ้าของ	71.5045	28.1800	100.0000	17.6404
• โครงสร้างเงินทุน	0.4647	0.0300	0.9300	0.1940
• ความสามารถในการทำกำไร	9.6601	-51.9600	30.3100	9.6765
• ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย	4.5975	-1.9900	42.2000	7.3362
• สัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	36.7696	0.3400	89.3200	22.5634
• ประเภทผู้สอบบัญชี	0.7000	0.0000	1.0000	0.4600
ตัวแปรตาม: ระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน				
• ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก	0.4738	0.1300	1.0000	0.1555
• ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง	0.0823	0.0000	1.0000	0.2135

ตารางที่ 4.5 สถิติเชิงพรรณนาของลักษณะของบริษัทและคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลตาม
ส่วนงาน ปี 2548

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
ตัวแปรอิสระ: ลักษณะของบริษัท				
• ขนาดของกิจการ	9.6944	8.5300	11.8100	0.5946
• โครงสร้างการเป็นเจ้าของ	71.8521	19.4200	100.0000	18.5355
• โครงสร้างเงินทุน	0.4621	0.0500	0.8900	0.1959
• ความสามารถในการทำกำไร	8.4429	-45.0100	32.7000	10.0891
• ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย	4.8190	-0.6400	36.3900	7.4781
• สัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	35.9045	0.1400	92.7100	22.3664
• ประเภทผู้สอบบัญชี	0.6600	0.0000	1.0000	0.4760
ตัวแปรตาม: ระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน				
• ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก	0.4859	0.1300	1.0000	0.1615
• ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง	0.0846	0.0000	1.0000	0.2144

จากตารางที่ 4.4 และ 4.5 ซึ่งแสดงข้อมูลเกี่ยวกับค่าสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะต่างๆ ของบริษัท และตัวแปรตามคือ ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานโดยแบ่งเป็นการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักและการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง จากตารางเมื่อพิจารณาดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักที่คำนวณจากอัตราส่วนของคะแนนรวมที่บริษัทได้รับจริงต่อคะแนนรวมสูงสุดที่บริษัทควรจะได้รับในปี 2547 และปี 2548 พบว่าดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักมีขอบเขตค่อนข้างกว้างตั้งแต่ 0.1300 ถึง 1.0000 หรือคิดเป็นร้อยละ 13.00 ถึงร้อยละ 100.00 (เปิดเผยครบทุกรายการ) แต่โดยเฉลี่ยบริษัทสามารถเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักได้ครอบคลุมในรายละเอียดเท่ากับ 0.4738 หรือคิดเป็นร้อยละ 47.38 ในปี 2547 และ 0.4859 หรือคิดเป็นร้อยละ 48.59 ในปี 2548 ของรายละเอียดทั้งหมดที่จำเป็นต้องเปิดเผย สำหรับดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง ซึ่งคำนวณเหมือนดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก ในปี 2547 และปี 2548 พบว่าดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองมีขอบเขตกว้างมากตั้งแต่ 0.0000 ถึง 1.0000 หรือคิดเป็นร้อยละ 0.00 (ไม่มีการเปิดเผยข้อมูล) ถึงร้อยละ 100.00 (เปิดเผยครบทุกรายการ) แต่โดยเฉลี่ยบริษัทสามารถเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองได้ครอบคลุมในรายละเอียดได้เพียง 0.0823 หรือคิดเป็นร้อยละ 8.23 ในปี 2547 และ 0.0846 หรือคิดเป็นร้อยละ 8.46 ในปี 2548

สำหรับตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้องกับลักษณะต่างๆ ของบริษัท พบว่าขนาดของบริษัท ซึ่งพิจารณาจากค่าลอการิทึมของยอดสินทรัพย์รวม ในปี 2547 บริษัทที่มีขนาดเล็กที่สุดมีค่าลอการิทึมของยอดสินทรัพย์ประมาณ 7.86 ในปี 2548 ประมาณ 8.53 และบริษัทที่มีขนาดใหญ่ที่สุดมีค่าลอการิทึมของยอดสินทรัพย์ในปี 2547 ประมาณ 11.69 ในปี 2548 ประมาณ 11.81 แต่โดยเฉลี่ยค่าลอการิทึมของขนาดบริษัทในปี 2547 ประมาณ 9.63 และปี 2548 ประมาณ 9.69 ส่วนโครงสร้างการเป็นเจ้าของ ซึ่งพิจารณาจากสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 10 รายแรกพบว่า ขอบเขตระหว่างค่าต่ำสุดของสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 10 รายแรกถึงค่าสูงสุดในปี 2547 เท่ากับร้อยละ 28.18 ถึงร้อยละ 100.00 และในปี 2548 เท่ากับร้อยละ 19.42 ถึงร้อยละ 100.00 โดยมีค่าเฉลี่ยของสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 10 รายแรกเท่ากับร้อยละ 71.50 ในปี 2547 และร้อยละ 71.85 ในปี 2548 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง และจากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่าบางบริษัทผู้ถือหุ้น 10 อันดับแรกถือหุ้นทั้งหมดของบริษัท คือ ร้อยละ 100.00 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด (ค่าสูงสุด) โดยผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่มักเป็นบริษัทในเครือ ผู้ก่อตั้ง หรือเครือญาติของผู้บริหาร ซึ่งถือเป็นลักษณะการถือหุ้นแบบกระจุกตัว

ส่วนโครงสร้างเงินทุน ซึ่งพิจารณาจากอัตราหนี้สินทั้งหมดต่อยอดสินทรัพย์รวม ในปี 2547 มีค่าเฉลี่ยของอัตราหนี้สินทั้งหมดต่อยอดสินทรัพย์รวมเท่ากับ 0.4647 เท่า และปี 2548 เท่ากับ 0.4621 เท่า ซึ่งถือว่ามีความเสี่ยงทางการเงินอยู่ในระดับต่ำ คือ มีการลงทุนในสินทรัพย์ทั้งสิ้นของ

บริษัทที่มาจากกรอก่อนนี้เท่าๆ กับการระดมทุนจากนักลงทุน แต่เมื่อพิจารณาขอบเขตของค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดจะเห็นว่ามีความแตกต่างกันมาก ในปี 2547 มีขอบเขตของอัตราหนี้สินทั้งหมดต่อยอดสินทรัพย์รวมเท่ากับ 0.03 เท่า (ค่าต่ำสุด) ถึง 0.93 เท่า (ค่าสูงสุด) ในปี 2548 เท่ากับ 0.05 เท่า (ค่าต่ำสุด) ถึง 0.89 เท่า (ค่าสูงสุด) แสดงให้เห็นว่าบางบริษัทมีการลงทุนในสินทรัพย์จากการกรอก่อนนี้ในระดับที่สูงมาก ทำให้ความเสี่ยงทางการเงินสูง ในขณะที่บางบริษัทใช้เงินทุนของผู้ถือหุ้นแทนการกู้ยืม ความเสี่ยงทางการเงินจึงอยู่ในระดับต่ำ ส่วนความสามารถในการทำกำไร ซึ่งพิจารณาจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ในปี 2547 มีค่าเฉลี่ยของอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมเท่ากับร้อยละ 9.66 และปี 2548 เท่ากับร้อยละ 8.44 ซึ่งถือว่าเป็นอัตราที่ค่อนข้างสูง แต่เมื่อพิจารณาจากค่าต่ำสุดและค่าสูงสุดจะเห็นว่ามีความแตกต่างกันมาก ในปี 2547 มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมต่ำสุดเท่ากับร้อยละ -51.96 สูงสุดเท่ากับร้อยละ 30.31 และในปี 2548 มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมต่ำสุดเท่ากับร้อยละ -45.01 สูงสุดเท่ากับร้อยละ 32.70 และส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยที่พิจารณาจากสัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยต่อสินทรัพย์สุทธิ พบว่าค่าเฉลี่ยของสัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยต่อสินทรัพย์สุทธิในปี 2547 เท่ากับร้อยละ 4.60 และปี 2548 เท่ากับร้อยละ 4.82 ซึ่งถือเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อย และจากการเก็บข้อมูลพบว่าบริษัทจำนวนมากมีส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยเท่ากับ 0 และบางบริษัทมีส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยติดลบ ทำให้สัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยต่อสินทรัพย์สุทธิในปี 2547 เท่ากับร้อยละ -1.99 และปี 2548 เท่ากับร้อยละ -0.64 (ค่าต่ำสุด) ในขณะที่บางบริษัทมีสัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยต่อสินทรัพย์สุทธิสูง ในปี 2547 เท่ากับร้อยละ 42.20 และปี 2548 เท่ากับร้อยละ 36.39 (ค่าสูงสุด)

สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ต่อยอดสินทรัพย์รวม พบว่ามีสัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์โดยเฉลี่ยค่อนข้างสูง ซึ่งในปี 2547 มีสัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ต่อยอดสินทรัพย์รวมโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 36.77 และปี 2548 เท่ากับร้อยละ 35.90 แต่เมื่อพิจารณาค่าต่ำสุดและค่าสูงสุดพบว่าแตกต่างกันมาก โดยปี 2547 มีสัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ต่อยอดสินทรัพย์รวมต่ำสุดเท่ากับร้อยละ 0.34 สูงสุดเท่ากับร้อยละ 89.32 และปี 2548 มีสัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ต่อยอดสินทรัพย์รวมต่ำสุดเท่ากับร้อยละ 0.14 สูงสุดเท่ากับร้อยละ 92.71 ส่วนประเภทผู้สอบบัญชี พบว่าบริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่ในปี 2547 ประมาณ 0.7000 หรือคิดเป็นร้อยละ 70.00 และปี 2548 ประมาณ 0.6600 หรือคิดเป็นร้อยละ 66.00 มีผู้สอบบัญชีที่มาจากสำนักงานสอบบัญชีที่มีขนาดใหญ่ที่สุดใน 4 อันดับแรก (Big 4) ส่วนบริษัทที่เหลือในปี 2547 ประมาณ 0.3000 หรือคิดเป็นร้อยละ 30.00 และปี 2548 ประมาณ 0.3400 หรือคิดเป็นร้อยละ 34.00 มีผู้สอบบัญชีที่มาจากสำนักงานสอบบัญชีที่ไม่ได้มีขนาดใหญ่ใน 4 อันดับแรก

หลังจากได้ข้อมูลในตารางที่ 4.4 และ 4.5 สามารถนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระต่างๆ ระหว่างปี 2547 และปี 2548 ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ โดยใช้สถิติทดสอบ T- test ซึ่งแสดงผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยของลักษณะของบริษัทและคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน ระหว่างปี 2547 และปี 2548

ตัวแปร	Levene's Test for Equality of Variances		T-test for Equality of Means	
	F	Sig.	t	Sig. 2-tailed
ตัวแปรอิสระ: ลักษณะของบริษัท				
• ขนาดของกิจการ	0.000	0.982	0.922	0.357
• โครงสร้างการเป็นเจ้าของ	0.278	0.598	0.164	0.870
• โครงสร้างเงินทุน	0.052	0.819	-0.110	0.913
• ความสามารถในการทำกำไร	0.001	0.974	-1.052	0.294
• ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย	0.069	0.793	0.256	0.798
• สัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	0.024	0.878	-0.329	0.742
• ประเภทผู้สอบบัญชี	2.236	0.136	-0.750	0.454
ตัวแปรตาม: ระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน				
• ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก	0.033	0.857	0.642	0.521
• ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง	0.021	0.884	0.090	0.928

จากตารางที่ 4.6 จะเริ่มพิจารณาจากค่า Sig. ในช่อง Levene's Test for Equality of Variances ก่อนเพื่อตรวจสอบว่าค่าความแปรปรวนของลักษณะต่างๆ ของบริษัท ในปี 2547 และปี 2548 เท่ากันหรือไม่ ซึ่งในที่นี้จะไม่พิจารณาระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานเนื่องจากได้มีการอธิบายไปแล้วในส่วนที่ 1 เกี่ยวกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทจดทะเบียนจากการทดสอบปรากฏว่าค่า Sig. ของลักษณะต่างๆ ของบริษัทซึ่งประกอบด้วย ขนาดของกิจการ โครงสร้างการเป็นเจ้าของ โครงสร้างเงินทุน ความสามารถในการทำกำไร ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และประเภทของผู้สอบบัญชี มีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่ตั้งไว้ที่ 0.05 จึงสรุปได้ว่าค่าความแปรปรวนของลักษณะต่างๆ ของบริษัทในปี 2547 และปี 2548 มีค่าเท่ากัน จากนั้นจะมาพิจารณาในช่อง T-test for Equality of Means ในส่วนของค่า P-value เพื่อทดสอบว่าค่าเฉลี่ยของลักษณะต่างๆ ของบริษัทระหว่างปี 2547 และปี 2548 แตกต่างกันหรือไม่ ซึ่ง

จะพบว่าลักษณะต่างๆ ของบริษัทมีค่า P-value มากกว่าระดับนัยสำคัญที่ตั้งไว้ที่ 0.05 จึงสรุปได้ว่าค่าเฉลี่ยของลักษณะต่างๆ ของบริษัท ซึ่งประกอบด้วย ขนาดของกิจการ โครงสร้างการเป็นเจ้าของโครงสร้างเงินทุน ความสามารถในการทำกำไร ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และประเภทของผู้สอบบัญชี ระหว่างปี 2547 และปี 2548 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

จากการวิเคราะห์ข้างต้น ตัวแปรทั้งหมดจะถูกนำมาวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ และก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ได้มีการตรวจสอบว่าตัวแปรต่างๆ เป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุหรือไม่ และเงื่อนไขข้อหนึ่งที่สำคัญมาก คือ ตัวแปรอิสระทุกตัวที่ใช้ในการศึกษาจะต้องเป็นอิสระต่อกัน หรือไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันมากเกินไป การที่ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองอาจก่อให้เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) ซึ่งจะทำให้ผลการวิเคราะห์ความถดถอยผิดพลาดไปจากข้อเท็จจริงได้ เช่น ความสัมพันธ์กันเองของตัวแปรอิสระอาจมีอิทธิพลทำให้ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ทั้งๆ ที่ความเป็นจริงแล้วตัวแปรอิสระเหล่านั้นอาจไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ดังนั้น ปัญหานี้จึงอาจนำไปสู่การตัดสินใจที่ผิดพลาดได้ในที่สุด เนื่องจากปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุที่แฝงอยู่ในข้อมูลจะมีผลทำให้สมการถดถอยที่ได้มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ลดลง

การตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ระหว่างกันหรือไม่ สามารถตรวจสอบได้หลายวิธี เช่น การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละคู่ โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) หากตัวแปรอิสระคู่ใดมีค่า r ในระดับสูง ก็แสดงว่าตัวแปรอิสระคู่นั้นมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันมาก และอาจทำให้เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) ตามมาได้

ตารางที่ 4.7 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ปี 2547 (n=146)

	PRIMARY	SECONDARY	SIZE	OWNSTR	LEV	PROFIT	MINOR
SECONDARY	0.190*						
SIZE	0.276*	0.080					
OWNSTR	-0.015	-0.106	-0.091				
LEV	0.085	0.027	0.187*	-0.028			
PROFIT	0.062	0.047	0.277*	0.010	-0.396*		
MINOR	0.051	0.238*	0.085	0.064	0.107	-0.132	
AIP	0.009	-0.073	0.142	-0.083	0.054	0.019	0.047

* มีความสัมพันธ์กัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 4.8 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ปี 2548 (n=146)

	PRIMARY	SECONDARY	SIZE	OWNSTR	LEV	PROFIT	MINOR
SECONDARY	0.138						
SIZE	0.289*	0.179*					
OWNSTR	-0.025	-0.136	-0.016				
LEV	0.020	0.051	0.221*	-0.073			
PROFIT	0.116	0.040	0.285*	0.198*	-0.317*		
MINOR	-0.029	0.217*	0.068	0.044	0.153	-0.127	
AIP	0.018	-0.038	0.125	-0.070	0.040	0.111	0.004

* มีความสัมพันธ์กัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

โดยที่	PRIMARY	=	ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก
	SECONDARY	=	ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง
	SIZE	=	ขนาดของบริษัท (ค่าลอการิทึมของยอดสินทรัพย์)
	OWNSTR	=	โครงสร้างการเป็นเจ้าของ (สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 10 รายแรก)
	LEV	=	โครงสร้างเงินทุน (อัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อยอดสินทรัพย์รวม)
	PROFIT	=	ความสามารถในการทำกำไร (อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม)
	MINOR	=	ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย (สัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยต่อสินทรัพย์สุทธิ)
	AIP	=	สัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ (สัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ต่อสินทรัพย์รวม)

ตารางที่ 4.7 และ 4.8 เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่ พบว่าในปี 2547 ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองอย่างมีนัยสำคัญเพียง 3 คู่ และปี 2548 มี 4 คู่ และความสัมพันธ์อยู่ในระดับที่ไม่สูงมาก สืบเนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละคู่ ในปี 2547 มีค่าเท่ากับ 0.187, 0.277 และ -0.396 และในปี 2548 มีค่าเท่ากับ 0.221, 0.285, 0.198 และ -0.317 ซึ่งยังถือว่าอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับการศึกษาอื่นๆ ที่ผ่านมา ดังนั้นถึงแม้ว่าตัวแปรอิสระจะมีความสัมพันธ์ระหว่างกันแต่ก็อยู่ในระดับที่น้อยมาก และจะไม่มีผลกระทบที่รุนแรงในการตีความหมายของผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ แต่ถึงแม้ว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรจะมีค่าที่ไม่สูงมากนัก เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าจะไม่เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุขึ้น จึงทำการตรวจสอบโดยการคำนวณค่า Variance Inflation Factor (VIF) ซึ่งเป็นค่าที่ใช้วัดว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวถูกอธิบายโดยตัวแปรอิสระตัวอื่นในระดับใด ถ้าค่า VIF มีค่ามาก ก็แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปร

อิสระอื่นๆ มาก และตามปกติค่า VIF ที่มากกว่า 10 ขึ้นไปจะถือว่าอยู่ในระดับที่จะก่อให้เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุได้ ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่าค่า VIF สูงสุดสำหรับการศึกษาคั้งนี้ในปี 2547 และปี 2548 มีค่าเพียง 1.08 และ 1.11 (ความสามารถในการทำกำไร) ตามลำดับ ดังนั้นผลลัพธ์ที่ได้นี้จึงสามารถเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าการศึกษาคั้งนี้จะไม่เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ และการตีความผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์จะมีความถูกต้องและความน่าเชื่อถือในระดับสูง

นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตว่าในปี 2547 ตัวแปรดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก และดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง เป็นตัวแปรตามที่มีความสัมพันธ์กันเองโดยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ หากบริษัทใดมีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักสูง ก็จะมีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองสูงด้วย ในขณะที่ปี 2548 ตัวแปรตามดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กันเอง

สำหรับเงื่อนไขความสัมพันธ์ในรูปเชิงเส้นของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม และเงื่อนไขอื่นๆ ของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุซึ่งจะเกี่ยวข้องกับค่าคลาดเคลื่อน เช่น การแจกแจงแบบปกติ ความเป็นอิสระระหว่างกัน เมื่อทำการตรวจสอบพบว่า ผลการทดสอบเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ (ดูภาคผนวก ข)

หลังจากตรวจสอบเงื่อนไขทั้งหมดของการวิเคราะห์ความถดถอยแล้ว ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรลักษณะของบริษัทกับดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานจะถูกนำมาประมวลผล โดยการศึกษาเลือกใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน (Stepwise)¹ ซึ่งเป็นวิธีการเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการถดถอยเชิงพหุเรียงตามลำดับความสัมพันธ์ที่มีต่อตัวแปรตาม คือ ตัวแปรอิสระตัวใดที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากที่สุดจะถูกเลือกเข้าสมการเป็นอันดับแรก และในขณะเดียวกันก็จะพิจารณาว่าตัวแปรอิสระที่อยู่ในสมการนั้นควรจะถูกละทิ้งออกจากสมการหรือไม่ โดยจะศึกษาทั้งการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักและการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อลิศรา ผลาวรรณ (2548) และ Prather-Kinsey และ Meek (2004)

ตารางที่ 4.9 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของ
บริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานหลัก ปี 2547

สมการความถดถอยเชิงพหุ:

$$\text{Primary segment index}_{it} = \beta_0 + \beta_1[\text{SIZE}_{it}] + \beta_2[\text{OWNSTR}_{it}] + \beta_3[\text{LEV}_{it}] + \beta_4[\text{PROFIT}_{it}] + \beta_5[\text{MINOR}_{it}] + \beta_6[\text{AIP}_{it}] + \beta_7[\text{AUDIT}_{it}] + \varepsilon_{it}$$

ตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ

$$R^2 = .076$$

$$\text{Adjusted } R^2 = .070$$

$$F\text{-value} = 11.857$$

$$\text{Sig. } F = .001$$

ลำดับ สำคัญ	ตัวแปร	R ² Changes	สัมประสิทธิ์ความถดถอย		t - value	Sig. t
			B	Beta		
	ค่าคงที่		-.218		-1.082	.281
1.	SIZE	.076	.072	.276	3.443	.001*

ตัวแปรที่ไม่ได้นำเข้าสู่สมการ

ตัวแปร	Beta In	t - value	Sig. t
OWNSTR	.011	.131	.896
LEV	.034	.416	.678
PROFIT	-.016	-.193	.847
MINOR	.028	.344	.732
AIP	-.031	-.381	.704
AUDIT	.046	.571	.569

*ระดับนัยสำคัญ 0.05

โดยที่ PRIMARY SEGMENT INDEX = ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก

SIZE = ขนาดของบริษัท (ค่าลอการิทึมของยอดสินทรัพย์)

OWNSTR = โครงสร้างการเป็นเจ้าของ (สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 10 รายแรก)

LEV = โครงสร้างเงินทุน (อัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อสินทรัพย์รวม)

PROFIT = ความสามารถในการทำกำไร (อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม)

MINOR = ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย (สัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยต่อสินทรัพย์สุทธิ)

AIP = สัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ (สัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ต่อสินทรัพย์รวม)

AUDIT = ประเภทของผู้สอบบัญชี (ตัวแปรเทียม 0 หมายถึง ไม่ใช่กลุ่ม Big 4 และ 1 หมายถึง กลุ่ม Big 4)

ตารางที่ 4.10 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของ
บริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานหลัก ปี 2548

สมการความถดถอยเชิงพหุ:

$$\text{Primary segment index}_{it} = \beta_0 + \beta_1[\text{SIZE}_{it}] + \beta_2[\text{OWNSTR}_{it}] + \beta_3[\text{LEV}_{it}] + \beta_4[\text{PROFIT}_{it}] + \beta_5[\text{MINOR}_{it}] + \beta_6[\text{AIP}_{it}] + \beta_7[\text{AUDIT}_{it}] + \varepsilon_{it}$$

ตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ

$$R^2 = .083$$

$$\text{Adjusted } R^2 = .077$$

$$F\text{-value} = 13.087$$

$$\text{Sig. } F = .000$$

ลำดับ สำคัญ	ตัวแปร	R ² Changes	สัมประสิทธิ์ความถดถอย		t - value	Sig. t
			B	Beta		
	ค่าคงที่		-.274		-1.303	.195
1.	SIZE	.083	.078	.289	3.618	.000*

ตัวแปรที่ไม่ได้นำเข้าสู่สมการ

ตัวแปร	Beta In	t - value	Sig. t
OWNSTR	-.020	-.252	.801
LEV	-.046	-.558	.578
PROFIT	.037	.440	.661
MINOR	-.049	-.607	.545
AIP	-.018	-.223	.824
AUDIT	.067	.826	.410

*ระดับนัยสำคัญ 0.05

โดยที่ PRIMARY SEGMENT INDEX = ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก

SIZE = ขนาดของบริษัท (ค่าลอการิทึมของยอดสินทรัพย์)

OWNSTR = โครงสร้างการเป็นเจ้าของ (สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 10 รายแรก)

LEV = โครงสร้างเงินทุน (อัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อยอดสินทรัพย์รวม)

PROFIT = ความสามารถในการทำกำไร (อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม)

MINOR = ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย (สัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยต่อสินทรัพย์สุทธิ)

AIP = สัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ (สัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ต่อสินทรัพย์รวม)

AUDIT = ประเภทของผู้สอบบัญชี (ตัวแปรเทียม 0 หมายถึง ไม่ใช่กลุ่ม Big 4 และ 1 หมายถึง กลุ่ม Big 4)

จากตารางที่ 4.9 ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะต่างๆ ของบริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก ในปี 2547 ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่าตัวแปรที่ถูกนำเข้ามาสมการความถดถอยมีตัวแปรเดียว คือ ตัวแปรขนาดของบริษัท (SIZE) เนื่องจากตัวแปรนี้มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักมากที่สุด โดยค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐาน (Beta) มีค่าเป็นบวกและมีค่าเท่ากับ 0.276 ซึ่งตัวแปรดังกล่าวสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักได้ร้อยละ 7.6 หรือร้อยละ 7.0 สำหรับค่าที่ปรับปรุงแล้ว และเมื่อพิจารณาการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของส่วนงานหลัก ในปี 2548 ดังตารางที่ 4.10 ก็พบว่าตัวแปรขนาดของบริษัทเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักมากที่สุดเช่นกัน โดยค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐาน (Beta) มีค่าเป็นบวกเท่ากับ 0.289 และสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักได้ร้อยละ 8.3 หรือร้อยละ 7.7 สำหรับค่าที่ปรับปรุงแล้ว

ส่วนตัวแปรอื่นๆ ที่เหลือนอกจากนี้ คือ โครงสร้างการเป็นเจ้าของ (OWNSTR) โครงสร้างเงินทุน (LEV) ความสามารถในการทำกำไร (PROFIT) ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย (MINOR) สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ (AIP) และประเภทผู้สอบบัญชี (AUDIT) เป็นตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญมากพอที่จะถูกนำเข้ามาสมการความถดถอยเชิงพหุ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าตัวแปรเหล่านี้ไม่มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักอย่างมีนัยสำคัญ

จากข้อมูลข้างต้นอาจสรุปได้ว่า ลักษณะของบริษัทที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักของบริษัทจดทะเบียนในปี 2547 และปี 2548 คือ ขนาดของบริษัทและมีทิศทางความสัมพันธ์สอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ในข้อที่ 1 คือ ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน

ตารางที่ 4.11 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของ
บริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานรอง ปี 2547

สมการความถดถอยเชิงพหุ:

$$\text{Secondary segment index}_{it} = \beta_0 + \beta_1 [\text{SIZE}_{it}] + \beta_2 [\text{OWNSTR}_{it}] + \beta_3 [\text{LEV}_{it}] + \beta_4 [\text{PROFIT}_{it}] + \beta_5 [\text{MINOR}_{it}] + \beta_6 [\text{AIP}_{it}] + \beta_7 [\text{AUDIT}_{it}] + \varepsilon_{it}$$

ตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ

$$R^2 = .057$$

$$\text{Adjusted } R^2 = .050$$

$$F\text{-value} = 8.639$$

$$\text{Sig. } F = .004$$

ลำดับ สำคัญ	ตัวแปร	R ² Changes	สัมประสิทธิ์ความถดถอย		t - value	Sig. t
			B	Beta		
	ค่าคงที่		.051		2.483	.014*
1.	MINOR	.057	.007	.238	2.939	.004*

ตัวแปรที่ไม่ได้นำเข้าสู่สมการ

ตัวแปร	Beta In	t - value	Sig. t
SIZE	.060	.742	.459
OWNSTR	-.121	-1.503	.135
LEV	.002	.023	.982
PROFIT	.080	.974	.332
AIP	-.084	-1.038	.301
AUDIT	.003	.031	.975

*ระดับนัยสำคัญ 0.05

- โดยที่ SECONDARY SEGMENT INDEX = ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง
- SIZE = ขนาดของบริษัท (ค่าลอการิทึมของยอดสินทรัพย์)
- OWNSTR = โครงสร้างการเป็นเจ้าของ (สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 10 รายแรก)
- LEV = โครงสร้างเงินทุน (อัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อสินทรัพย์รวม)
- PROFIT = ความสามารถในการทำกำไร (อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม)
- MINOR = ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย (สัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยต่อสินทรัพย์สุทธิ)
- AIP = สัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ (สัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ต่อสินทรัพย์รวม)
- AUDIT = ประเภทของผู้สอบบัญชี (ตัวแปรเทียม 0 หมายถึง ไม่ใช่กลุ่ม Big 4 และ 1 หมายถึง กลุ่ม Big 4)

ตารางที่ 4.12 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของ
บริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานรอง ปี 2548

สมการความถดถอยเชิงพหุ:

$$\text{Secondary segment index}_{it} = \beta_0 + \beta_1 [\text{SIZE}_{it}] + \beta_2 [\text{OWNSTR}_{it}] + \beta_3 [\text{LEV}_{it}] + \beta_4 [\text{PROFIT}_{it}] + \beta_5 [\text{MINOR}_{it}] + \beta_6 [\text{AIP}_{it}] + \beta_7 [\text{AUDIT}_{it}] + \varepsilon_{it}$$

ตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ

$$R^2 = .075$$

$$\text{Adjusted } R^2 = .062$$

$$F\text{-value} = 4.215$$

$$\text{Sig. } F = .042$$

ลำดับ สำคัญ	ตัวแปร	R ² Changes	สัมประสิทธิ์ความถดถอย		t - value	Sig. t
			B	Beta		
	ค่าคงที่		-.522		-1.854	.066
1.	MINOR	.047	.006	.206	2.558	.012*
2.	SIZE	.027	.060	.166	2.053	.042*

ตัวแปรที่ไม่ได้นำเข้าสู่สมการ

ตัวแปร	Beta In	t - value	Sig. t
OWNSTR	-.143	-1.787	.076
LEV	-.018	-.218	.828
PROFIT	.021	.248	.804
AIP	-.060	-.742	.459
AUDIT	-.053	-.646	.519

*ระดับนัยสำคัญ 0.05

- โดยที่ SECONDARY SEGMENT INDEX = ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง
- SIZE = ขนาดของบริษัท (ค่าลอการิทึมของยอดสินทรัพย์)
- OWNSTR = โครงสร้างการเป็นเจ้าของ (สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 10 รายแรก)
- LEV = โครงสร้างเงินทุน (อัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อยอดสินทรัพย์รวม)
- PROFIT = ความสามารถในการทำกำไร (อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม)
- MINOR = ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย (สัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยต่อสินทรัพย์สุทธิ)
- AIP = สัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ (สัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ต่อสินทรัพย์รวม)
- AUDIT = ประเภทของผู้สอบบัญชี (ตัวแปรเทียม 0 หมายถึง ไม่ใช่กลุ่ม Big 4 และ 1 หมายถึง กลุ่ม Big 4)

สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะต่างๆ ของบริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง ในตารางที่ 4.11 สำหรับปี 2547 พบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองมากที่สุด มีเพียงตัวแปรเดียว คือ ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย (MINOR) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐาน (Beta) เป็นค่าบวกเท่ากับ 0.238 และสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองได้ร้อยละ 5.7 หรือร้อยละ 5.0 สำหรับค่าที่ปรับปรุงแล้ว ส่วนตัวแปรอื่นๆ ที่เหลือนอกจากนี้ คือ ขนาดของบริษัท (SIZE) โครงสร้างการเป็นเจ้าของ (OWNSTR) โครงสร้างเงินทุน (LEV) ความสามารถในการทำกำไร (PROFIT) สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ (AIP) และประเภทผู้สอบบัญชี (AUDIT) ถือเป็นตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05

และเมื่อพิจารณาการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง ในปี 2548 ดังตารางที่ 4.12 พบว่าตัวแปรที่ถูกนำเข้ามาสมการความถดถอยเป็นอันดับแรก คือ ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย (MINOR) เพราะตัวแปรนี้มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองมากที่สุด สืบเนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐาน (Beta) มีค่าเป็นบวกเท่ากับ 0.206 และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2 Changes) จะมีค่าเท่ากับ 0.047 ซึ่งหมายความว่าส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองได้ร้อยละ 4.7 และตัวแปรที่มีความสำคัญรองลงมาถูกนำเข้ามาสมการเป็นอันดับสอง คือ ขนาดของบริษัท (SIZE) ซึ่งแตกต่างจากปี 2547 ที่ตัวแปรส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยมีนัยสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองเพียงตัวแปรเดียว อาจเนื่องมาจากบริษัทขนาดใหญ่เริ่มมีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองเพิ่มขึ้น ในปี 2548 โดยขนาดของบริษัทมีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองเท่ากับ 0.166 (Beta) และทำให้ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจมีค่าเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.027 หรือกล่าวได้ว่าขนาดของบริษัทสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองได้ร้อยละ 2.7 ดังนั้นตัวแปรที่อยู่ในสมการทั้งหมด (MINOR และ SIZE) จะร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม คือ ระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองได้ร้อยละ 7.5 หรือร้อยละ 6.2 สำหรับค่าที่ปรับปรุงแล้ว

ส่วนตัวแปรอื่นๆ ที่เหลือนอกจากนี้ คือ โครงสร้างการเป็นเจ้าของ (OWNSTR) โครงสร้างเงินทุน (LEV) ความสามารถในการทำกำไร (PROFIT) สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ (AIP) และประเภทผู้สอบบัญชี (AUDIT) ไม่มีนัยสำคัญมากพอที่จะถูกนำเข้ามาสมการความถดถอยเชิงพหุ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าตัวแปรเหล่านี้ไม่มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองอย่างมีนัยสำคัญ

จากข้อมูลข้างต้นอาจสรุปได้ว่า ลักษณะของบริษัทที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองของบริษัทจดทะเบียนในปี 2547 คือ ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย และปี 2548 คือ ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยและขนาดของบริษัท โดยมีทิศทางความสัมพันธ์สอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ในข้อที่ 1 และข้อที่ 5 คือ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะต่างๆ ของบริษัทและระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานกับสมมติฐานที่กำหนด

ลักษณะของบริษัท	สมมติฐาน	ผลการทดสอบ ปี 2547		ผลการทดสอบ ปี 2548	
		ส่วนงานหลัก	ส่วนงานรอง	ส่วนงานหลัก	ส่วนงานรอง
● ขนาดของกิจการ	+	+	ไม่มีนัยสำคัญ	+	+
● โครงสร้างการเป็นเจ้าของ	-	ไม่มีนัยสำคัญ	ไม่มีนัยสำคัญ	ไม่มีนัยสำคัญ	ไม่มีนัยสำคัญ
● โครงสร้างเงินทุน	+	ไม่มีนัยสำคัญ	ไม่มีนัยสำคัญ	ไม่มีนัยสำคัญ	ไม่มีนัยสำคัญ
● ความสามารถในการทำกำไร	+	ไม่มีนัยสำคัญ	ไม่มีนัยสำคัญ	ไม่มีนัยสำคัญ	ไม่มีนัยสำคัญ
● ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย	+	ไม่มีนัยสำคัญ	+	ไม่มีนัยสำคัญ	+
● สัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	+	ไม่มีนัยสำคัญ	ไม่มีนัยสำคัญ	ไม่มีนัยสำคัญ	ไม่มีนัยสำคัญ
● ประเภทผู้สอบบัญชี	+	ไม่มีนัยสำคัญ	ไม่มีนัยสำคัญ	ไม่มีนัยสำคัญ	ไม่มีนัยสำคัญ

ตารางที่ 4.13 เป็นการสรุปผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ของการเปิดเผยข้อมูลทั้ง 2 ประเภท ซึ่งจากการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ที่ว่าขนาดของบริษัทจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน พบว่าขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก ในปี 2547 แต่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับส่วนงานรอง ในขณะที่ปี 2548 ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานทั้ง 2 ประเภท โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ บริษัทที่มีขนาดใหญ่ (ซึ่งวัดจากค่าลอการิทึมของยอดสินทรัพย์รวม) จะทำให้มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในระดับที่สูงกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก ส่วนสมมติฐานที่ 2 ที่ว่าโครงสร้างการเป็นเจ้าของ (ที่วัดจากสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 10 รายแรก) มี

ความสัมพันธ์เชิงลบต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน ปรากฏว่าไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างโครงสร้างการเป็นเจ้าของ และการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานทั้ง 2 ประเภท ดังนั้นบริษัทที่มีสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 10 รายแรกเพิ่มขึ้น ไม่มีอิทธิพลที่จะทำให้การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานลดลง

สำหรับสมมติฐานที่ 3 ที่ว่าโครงสร้างเงินทุน (ที่วัดจากอัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อยอดสินทรัพย์รวม) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน ผลที่ได้คือ ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างโครงสร้างเงินทุน และการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานทั้ง 2 ประเภท ดังนั้นบริษัทที่มีโครงสร้างเงินทุนที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมมากขึ้นไม่มีอิทธิพลที่จะทำให้มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานสูงขึ้น และสมมติฐานที่ 4 ที่ว่าความสามารถในการทำกำไร (ซึ่งวัดจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน จากการทดสอบพบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างความสามารถในการทำกำไร กับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานทั้ง 2 ประเภท ดังนั้นบริษัทที่มีความสามารถในการทำกำไรสูง มิได้มีผลทำให้บริษัทมีระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานสูงขึ้น และสมมติฐานที่ 5 ที่ว่าส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย (ที่วัดจากสัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยต่อสินทรัพย์สุทธิ) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน พบว่าในปี 2547 และปี 2548 ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ บริษัทที่มีสัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยต่อสินทรัพย์สุทธิสูง จะทำให้มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยก็ได้มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก

สำหรับสมมติฐานที่ 6 ที่ว่าสัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ (ที่วัดจากสัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ต่อสินทรัพย์รวม) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน ผลที่ได้คือ ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างสัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานทั้ง 2 ประเภท ดังนั้นบริษัทที่มีสัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ต่อสินทรัพย์รวมสูงไม่มีอิทธิพลที่จะทำให้มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานสูงขึ้น และสมมติฐานสุดท้าย (สมมติฐานที่ 7) คือ ประเภทของผู้สอบบัญชี (ที่ใช้ตัวแปรเทียมเป็นตัววัดมูลค่าจากการเป็นผู้สอบบัญชีใน Big4 หรือไม) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน ผลการทดสอบที่ได้ คือ ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างประเภทของผู้สอบบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักและส่วนงานรอง ดังนั้นบริษัทที่มีการตรวจสอบบัญชีโดยบริษัทสอบบัญชีที่เป็น Big4 ไม่มีอิทธิพลที่จะทำให้มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานสูงขึ้น

จากการเปรียบเทียบผลการทดสอบระหว่างปี 2547 กับปี 2548 พบว่าขนาดของบริษัทเป็นตัวแปรที่มีผลการทดสอบในปี 2547 และปี 2548 ที่แตกต่างกัน โดยผลการทดสอบในปี 2547 พบว่าขนาดของบริษัทไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง ในขณะที่ปี 2548 พบว่าขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบริษัทขนาดใหญ่เริ่มให้ความสำคัญต่อการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง จึงจัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองเพิ่มขึ้น หรือบริษัทขนาดใหญ่มีการลงทุนขยายธุรกิจไปในเขตภูมิศาสตร์ที่หลากหลายมากขึ้น จึงทำให้มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองสูงขึ้นในปี 2548

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลบริษัทกลุ่มตัวอย่างในปี 2547 และปี 2548 ในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมตามจำนวนที่กำหนดไว้ โดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้มีการแบ่งประเภทอุตสาหกรรมออกเป็น 8 กลุ่มอุตสาหกรรม (Industry Group) และแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็นหมวดอุตสาหกรรม (Sector) ต่างๆ ทั้งสิ้น 31 หมวดอุตสาหกรรม (แต่ในงานวิจัยนี้ได้ตัดบริษัทในกลุ่มธนาคาร สถาบันการเงิน บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ หน่วยลงทุน บริษัทประกันชีวิตและประกันภัย บริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการและอื่นๆ ออก ทำให้เหลือเพียง 7 กลุ่มอุตสาหกรรม แบ่งเป็น 23 หมวดอุตสาหกรรม) เนื่องจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างในบางกลุ่มอุตสาหกรรมมีจำนวนน้อยมาก (น้อยกว่า 30 บริษัท) ผู้วิจัยจึงต้องแยกตัวแปรประเภทอุตสาหกรรมออกมาศึกษาออกตัวแบบ เพื่อดูความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม โดยสามารถแสดงรายละเอียดค่าสถิติเชิงพรรณนาของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานทั้ง 2 ประเภทสำหรับปี 2547 และปี 2548 จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรมได้ดังตารางที่ 4.14

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานทั้ง

2 ประเภทจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม

กลุ่ม/หมวด อุตสาหกรรม	n	ค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน							
		ปี 2547				ปี 2548			
		ส่วนงานหลัก		ส่วนงานรอง		ส่วนงานหลัก		ส่วนงานรอง	
		ค่าเฉลี่ย	ลำดับ*	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ*	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ*	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ*
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	19	0.4437	(5)	0.0879	(4)	0.4111	(6)	0.0879	(4)
• ธุรกิจการเกษตร	9	0.4756	8	0.0744	8	0.4478	12	0.0744	8
• อาหารและเครื่องดื่ม	10	0.4150	14	0.1000	6	0.3780	19	0.1000	6
สินค้าอุปโภค บริโภค	17	0.3918	(7)	0.1176	(2)	0.4065	(7)	0.1176	(2)
• แฟชั่น	10	0.3900	16	0.1340	4	0.4270	14	0.1340	4
• ของใช้ในครัวเรือน	5	0.4020	15	0.0660	9	0.3780	19	0.0660	10
• ของใช้ส่วนตัวและเวชภัณฑ์	2	0.3750	19	0.1650	3	0.3750	20	0.1650	3
วัสดุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม	19	0.4237	(6)	0.0526	(6)	0.4368	(5)	0.0526	(7)
• เครื่องมือและเครื่องจักร	1	0.5000	5	0.0000	12	0.5000	8	0.0000	12
• กระดาษและวัสดุการพิมพ์	1	0.7500	1	0.3300	1	0.7500	2	0.3300	1
• บรรจุภัณฑ์	3	0.4200	13	0.0000	12	0.4200	16	0.0000	12
• ปีโตรเคมีและเคมีภัณฑ์	5	0.4260	12	0.1340	4	0.4260	15	0.1340	4
• ยานยนต์	9	0.3789	18	0.0000	12	0.4067	17	0.0000	12
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	35	0.4731	(4)	0.0477	(7)	0.4983	(4)	0.0571	(5)
• พัฒนาอสังหาริมทรัพย์	23	0.4848	6	0.0583	10	0.4961	9	0.0726	9
• วัสดุก่อสร้าง	12	0.4508	10	0.0275	11	0.5025	7	0.0275	11
ทรัพยากร	9	0.5844	(1)	0.2600	(1)	0.6111	(1)	0.2600	(1)
• พลังงานและสาธารณูปโภค	9	0.5844	3	0.2600	2	0.6111	4	0.2600	2
บริการ	31	0.4816	(3)	0.0539	(5)	0.5145	(3)	0.0539	(6)
• โรงแรมและบริการท่องเที่ยว	7	0.4843	7	0.0000	12	0.5029	6	0.0000	12
• การแพทย์	1	0.5000	5	0.0000	12	0.5000	8	0.0000	12
• การพิมพ์และสิ่งพิมพ์	1	0.3800	17	0.0000	12	0.8800	1	0.0000	12
• ขนส่งและโลจิสติกส์	5	0.4280	11	0.0000	12	0.4280	13	0.0000	12
• บริการเฉพาะกิจ	1	0.5000	5	0.0000	12	0.5000	8	0.0000	12
• บันเทิงและสันทนาการ	11	0.5355	4	0.0909	7	0.5591	5	0.0909	7
• พาณิชยกรรม	5	0.4260	12	0.1340	4	0.4520	11	0.1340	4
เทคโนโลยี	16	0.5800	(2)	0.1044	(3)	0.5644	(2)	0.1044	(3)
• เครื่องใช้ไฟฟ้าและคอมฯ	3	0.3800	17	0.0000	12	0.3800	18	0.0000	12
• ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์	3	0.4600	9	0.1100	5	0.4600	10	0.1100	5
• สื่อสาร	10	0.6760	2	0.1340	4	0.6510	3	0.1340	4
รวม	146	0.4738		0.0823		0.4859		0.0846	

* ลำดับที่ที่แสดงในวงเล็บ () เป็นการจัดลำดับค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของกลุ่มอุตสาหกรรมซึ่งแบ่งออกเป็น

7 กลุ่มใหญ่ ส่วนหมวดอุตสาหกรรม แบ่งออกเป็น 23 กลุ่มย่อย จะแสดงลำดับที่ได้ใส่วงเล็บ ()

จากตารางที่ 4.14 ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ยของระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมและลำดับที่ โดยเรียงจากกลุ่ม/หมวดอุตสาหกรรมที่มีค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานสูงที่สุด (ลำดับที่ 1) ไปค่าต่ำที่สุดของกลุ่มอุตสาหกรรมที่แบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม (แสดงลำดับที่ในวงเล็บ) และหมวดอุตสาหกรรมที่แบ่งเป็น 23 หมวดอุตสาหกรรม (แสดงลำดับที่โดยไม่ใส่วงเล็บ) พบว่าเมื่อพิจารณาลำดับที่ของการเปิดเผยข้อมูลแต่ละประเภท มีการเรียงลำดับที่คล้ายคลึงกันหรือใกล้เคียงกันระหว่างปี 2547 และปี 2548 โดยกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานสูงที่สุด ทั้งในส่วนงานหลักและส่วนงานรอง สำหรับปี 2547 และปี 2548 คือ กลุ่มทรัพยากร อาจเนื่องมาจากกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวมีจำนวนบริษัทกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุดเพียง 9 บริษัท ทำให้ค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้สูง และกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักในลำดับที่รองลงมา คือ กลุ่มเทคโนโลยี และส่วนงานรอง คือ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค แต่เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักต่ำที่สุด เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละหมวดอุตสาหกรรมในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค พบว่าหมวดของใช้ส่วนตัวและเวชภัณฑ์ ที่มีกลุ่มตัวอย่าง 2 บริษัท มีค่าเฉลี่ยของระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักอยู่เป็นลำดับที่สุดท้าย ในปี 2547 และปี 2548 ส่วนค่าเฉลี่ยของระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองอยู่เป็นลำดับที่ 3 ในปี 2547 และปี 2548

ข้อสังเกตที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดค่าเฉลี่ยระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของแต่ละหมวดอุตสาหกรรม (กลุ่มย่อย) จะเห็นว่าหมวดอุตสาหกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ หมวดกระดาษและวัสดุการพิมพ์ ที่อยู่ในกลุ่มวัสดุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม มีใช้กลุ่มทรัพยากรที่มีค่าเฉลี่ยระดับการเปิดเผยข้อมูลสูงที่สุด แต่เมื่อพิจารณาจำนวนกลุ่มตัวอย่างในหมวดกระดาษและวัสดุการพิมพ์ พบว่ามีเพียงบริษัทเดียว จึงอาจทำให้ค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้สูงกว่าหมวดอื่น

จากนั้นนำค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักและส่วนงานรองของบริษัทในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมมาทดสอบว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ โดยใช้สถิติทดสอบครุสคัล-วิลลิส (Kruskal-Wallis H Test) ในการทดสอบดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตาม
 ส่วนงานของบริษัทในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม โดยใช้สถิติทดสอบ
 ครุสคัล-วิลลิส (Kruskal-Wallis H Test)

สถิติ	2547		2548	
	ส่วนงานหลัก	ส่วนงานรอง	ส่วนงานหลัก	ส่วนงานรอง
Chi-square	14.666	6.331	17.565	5.476
df	6	6	6	6
Asymp. Sig	.023*	.387	.007*	.484

*ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่าง ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 4.15 เป็นการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตาม
 ส่วนงานในปี 2547 และปี 2548 ของบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ต่างกันอย่างชัดเจน โดยทำการ
 วิเคราะห์แยกเป็นดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก และดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน
 รอง ซึ่งผลการทดสอบที่ได้พบว่า ในปี 2547 และปี 2548 ค่า Sig. ของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตาม
 ส่วนงานหลักมีค่าเท่ากับ 0.023 และ 0.007 ตามลำดับ ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 ที่กำหนด
 ไว้ แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักในปี 2547 และปี 2548 ของ
 แต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญอย่างน้อย 2 กลุ่มอุตสาหกรรม
 ในขณะที่ค่า Sig. ของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองในปี 2547 และปี 2548 มีค่าเท่ากับ
 0.387 และ 0.484 ตามลำดับ ซึ่งเป็นค่าที่มากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่า
 ค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองในปี 2547 และปี 2548 ของกลุ่มอุตสาหกรรม
 ต่างๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

จากผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก
 ในกลุ่มอุตสาหกรรมต่างๆ สำหรับปี 2547 และปี 2548 จะต้องทำการทดสอบต่อไปว่ากลุ่ม
 อุตสาหกรรมใดบ้างที่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันโดยใช้สถิติทดสอบ Mann-Whitney U Test ซึ่งเป็นการ
 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทีละคู่ โดยจะศึกษาเฉพาะดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักเท่านั้น
 (เนื่องจากเป็นข้อมูลที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากการวิเคราะห์ข้างต้น) ได้ผลดังตารางที่
 4.16 และ 4.17

ตารางที่ 4.16 ค่า P-value ของสถิติทดสอบ Mann-Whitney U Test ของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก ปี 2547

	A&FIND	CPIND	M&PIND	PPTIND	RSIND	SRVIND
CPIND	0.516					
M&PIND	0.447	0.855				
PPTIND	0.349	0.155	0.062			
RSIND	0.143	0.098	0.044*	0.290		
SRVIND	0.320	0.165	0.075	0.805	0.395	
TENIND	0.015*	0.012*	0.006*	0.024*	0.724	0.063

* ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่าง ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

โดยที่	A&FIND	=	กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร
	CPIND	=	กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค
	M&PIND	=	กลุ่มวัสดุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม
	PPTIND	=	กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
	RSIND	=	กลุ่มทรัพยากร
	SRVIND	=	กลุ่มบริการ
	TENIND	=	กลุ่มเทคโนโลยี

จากตารางที่ 4.16 ซึ่งแสดงค่า P-value ที่ได้จากการทดสอบโดยใช้สถิติทดสอบ Mann-Whitney U Test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก ในปี 2547 แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม ผลการทดสอบที่ได้จะเห็นว่ากลุ่มเทคโนโลยี (TENIND) ซึ่งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักมากเป็นอันดับสอง มีค่าเฉลี่ยแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มวัสดุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ซึ่งกลุ่มอุตสาหกรรมเหล่านี้เป็นกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักต่ำที่สุดเป็น 4 ลำดับสุดท้าย ส่วนค่าเฉลี่ยของกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 4.17 ค่า P-value ของสถิติทดสอบ Mann-Whitney U Test ของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก ปี 2548

	A&FIND	CPIND	M&PIND	PPTIND	RSIND	SRVIND
CPIND	0.987					
M&PIND	0.975	0.880				
PPTIND	0.060	0.085	0.034*			
RSIND	0.013*	0.026*	0.004*	0.108		
SRVIND	0.040*	0.065	0.024*	0.582	0.286	
TENIND	0.022*	0.025*	0.022*	0.244	0.590	0.446

* ค่าเฉลี่ยมีความแตกต่าง ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

โดยที่	A&FIND	=	กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร
	CPIND	=	กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค
	M&PIND	=	กลุ่มวัตถุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม
	PPTIND	=	กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
	RSIND	=	กลุ่มทรัพยากร
	SRVIND	=	กลุ่มบริการ
	TENIND	=	กลุ่มเทคโนโลยี

ตารางที่ 4.17 แสดงค่า P-value เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก ในปี 2548 แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม ผลการทดสอบที่ได้จะเห็นว่ากลุ่มทรัพยากร (RSIND) กลุ่มบริการ (SRVIND) และกลุ่มเทคโนโลยี (TENIND) ซึ่งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักสูงที่สุดเป็น 3 ลำดับแรก มีค่าเฉลี่ยแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค และกลุ่มวัตถุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักต่ำที่สุดเป็น 3 ลำดับสุดท้าย ส่วนค่าเฉลี่ยของกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

จากผลการวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทจดทะเบียน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ กับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน และการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย รวมถึงข้อจำกัด และข้อเสนอแนะได้ในบทถัดไป

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการสำรวจระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 292 บริษัท โดยใช้กระดาษทำการวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลที่ประกอบไปด้วย การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักจำนวน 8 รายการ และการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองจำนวน 3 รายการ เพื่อประเมินระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในหมายเหตุประกอบงบการเงินของบริษัท สำหรับปี 2547 และปี 2548 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะต่างๆ ของบริษัท อันได้แก่ ขนาดของกิจการ โครงสร้างการเป็นเจ้าของ โครงสร้างเงินทุน ความสามารถในการทำกำไร ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และประเภทของผู้สอบบัญชี กับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน และการศึกษาความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 กลุ่มอุตสาหกรรม คือ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มวัสดุก่อสร้างและสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มทรัพยากร กลุ่มบริการ และกลุ่มเทคโนโลยี ทำให้ได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ดังนี้

1.1 ระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทจดทะเบียน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน ซึ่งวัดจากดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก (Primary Segment Index) และดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง (Secondary Segment Index) ของบริษัทในปี 2547 และปี 2548 พบว่ารายการที่กำหนดให้เปิดเผยตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 สำหรับส่วนงานหลักและส่วนงานรองที่มีการเปิดเผยมากที่สุด คือ รายได้ตามส่วนงานจากการขายให้บุคคลภายนอก และรายการที่มีการเปิดเผยน้อยที่สุด คือ รายจ่ายฝ่ายทุนที่เกิดขึ้นระหว่างงวด โดยบริษัทจดทะเบียนมีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักโดยเฉลี่ยประมาณครึ่งหนึ่งของรายการที่กำหนดให้เปิดเผย ซึ่งเป็น 3 ใน 4 ส่วนของบริษัทจดทะเบียนที่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน และมีเพียง 3 บริษัทที่สามารถเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักได้ครบถ้วนทุกรายการ ในทางตรงกันข้าม การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองของบริษัทพบว่าบริษัทส่วนใหญ่ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง มีเพียงประมาณร้อยละ 15 ของบริษัทจดทะเบียนที่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานมีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง และระดับ

การเปิดเผยข้อมูลก็อยู่ในระดับที่ต่ำมาก และมี 1 บริษัทเท่านั้นที่เปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองได้ครบทั้งหมด

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก และดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองระหว่างปี 2547 และปี 2548 พบว่าค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานทั้ง 2 ประเภท ระหว่างปี 2547 และปี 2548 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ หรืออาจกล่าวได้ว่าการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักและการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองระหว่างปี 2547 และปี 2548 ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานกับลักษณะต่างๆ ของบริษัท

จากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะต่างๆ ของบริษัท ซึ่งประกอบด้วย ขนาดของกิจการ โครงสร้างการเป็นเจ้าของ โครงสร้างเงินทุน ความสามารถในการทำกำไร ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และประเภทของผู้สอบบัญชี กับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ พบว่าในปี 2547 ลักษณะของบริษัทที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก คือ ขนาดของบริษัทโดยมีทิศทางความสัมพันธ์สอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ในข้อ 1 คือ ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน หรือกล่าวอีกนัยว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในระดับที่สูงกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก และในปี 2548 พบว่าขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลทั้งในส่วนงานหลักและส่วนงานรอง และเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ในข้อ 1 เช่นกัน

ส่วนตัวแปรส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง ในปี 2547 และปี 2548 โดยมีทิศทางความสัมพันธ์เชิงบวกซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ในข้อ 5 คือ ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน

กล่าวโดยสรุปขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับส่วนงานหลักในปี 2547 และมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับส่วนงานทั้ง 2 ประเภทในปี 2548 และส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับส่วนงานรองเท่านั้น ทั้งในปี 2547 และปี 2548 ส่วนตัวแปรที่เหลือซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างการเป็นเจ้าของ โครงสร้างเงินทุน ความสามารถในการทำกำไร สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และประเภทของผู้สอบบัญชี ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานทั้ง 2 ประเภท

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของลักษณะต่างๆ ของบริษัท ระหว่างปี 2547 และปี 2548 พบว่าค่าเฉลี่ยของลักษณะต่างๆ ของบริษัท ซึ่งประกอบด้วย ขนาดของกิจการ โครงสร้างการเป็นเจ้าของ โครงสร้างเงินทุน ความสามารถในการทำกำไร ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และประเภทของผู้สอบบัญชี ระหว่างปี 2547 และปี 2548 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

และจากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว พบว่าดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักมีความสัมพันธ์กับดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง ในปี 2547 โดยเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน (ความสัมพันธ์เชิงบวก) และมีระดับที่ค่อนข้างต่ำ กล่าวคือ บริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักในระดับที่ค่อนข้างสูง จะมีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองในระดับที่ค่อนข้างสูงด้วย

1.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัท ในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทต่างๆ แยกตามประเภทอุตสาหกรรมซึ่งแบ่งออกเป็น 7 กลุ่มอุตสาหกรรม (Industry Group) ได้แก่ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มวัสดุก่อสร้างและสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มทรัพยากร กลุ่มบริการ และกลุ่มเทคโนโลยี ตามแนวทางที่กำหนดโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยหมวดอุตสาหกรรม (Sector) ต่างๆ ทั้งสิ้น 23 หมวดอุตสาหกรรม พบว่าในปี 2547 และปี 2548 กลุ่มทรัพยากรเป็นกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานสูงที่สุด ทั้งการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักและการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง แต่เมื่อพิจารณาจำนวนบริษัทกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าว พบว่ามีเพียง 9 บริษัทซึ่งน้อยกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ มาก ทำให้ค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้มีค่าสูง และลำดับที่รองลงมาของค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก คือ กลุ่มเทคโนโลยี และส่วนงานรอง คือ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค แต่เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักเป็นลำดับที่สุดท้าย ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดย่อยของกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค พบว่าหมวดของใช้ส่วนตัวและเวชภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยของระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักต่ำที่สุด ส่วนค่าเฉลี่ยของระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองอยู่เป็นลำดับที่ 3

หากพิจารณาค่าเฉลี่ยระดับการเปิดเผยข้อมูลของแต่ละหมวดอุตสาหกรรม (กลุ่มย่อย) พบว่าหมวดอุตสาหกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในส่วนงานหลักและส่วนงานรอง คือ หมวดกระดาษและวัสดุการพิมพ์ ซึ่งอยู่ในกลุ่มวัสดุก่อสร้างและสินค้าอุตสาหกรรม อันเป็นกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยของระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักและส่วนงานรองในระดับต่ำ มิใช่หมวดอุตสาหกรรมในกลุ่ม

ทรัพยากรที่เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าเฉลี่ยระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานสูงที่สุด อาจเป็นเพราะค่าเฉลี่ยที่ได้เป็นเพียงดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทเพียงบริษัทเดียว ทำให้ค่าที่ได้มิใช่ตัวแทนที่สามารถสรุปข้อมูลโดยรวมได้

นอกจากนี้ เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก และดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองของบริษัทในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ โดยใช้สถิติทดสอบครุสคัล-วิลลิส (Kruskal-Wallis H Test) ซึ่งเป็นการทดสอบที่ไม่ใช้พารามิเตอร์ เนื่องจากประชากรในบางกลุ่มอุตสาหกรรมมีขนาดเล็ก (ต่ำกว่า 30 ตัวอย่าง) และมีได้มีการแจกแจงแบบปกติหรือใกล้เคียงแบบปกติ พบว่าค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักในปี 2547 และปี 2548 ของบริษัทในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองในปี 2547 และปี 2548 ของบริษัทในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบริษัทจดทะเบียนจำนวนมากไม่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง จึงทำให้การเปิดเผยข้อมูลในส่วนนี้ของแต่ละอุตสาหกรรมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก ในปี 2547 และปี 2548 โดยการจับคู่เปรียบเทียบทีละ 2 กลุ่มอุตสาหกรรม โดยใช้สถิติทดสอบ Mann-Whitney U Test เพื่อพิจารณาว่ากลุ่มอุตสาหกรรมประเภทใดมีระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานแตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ บ้าง พบว่าในปี 2547 กลุ่มเทคโนโลยีซึ่งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักมากเป็นลำดับสอง มีค่าเฉลี่ยแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มวัสดุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ซึ่งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าเฉลี่ยของระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักต่ำที่สุดเป็น 4 ลำดับหลัง และในปี 2548 พบว่า กลุ่มทรัพยากร กลุ่มบริการ และกลุ่มเทคโนโลยี ซึ่งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าเฉลี่ยระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักสูงที่สุดเป็น 3 ลำดับแรก มีค่าเฉลี่ยแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค และกลุ่มวัสดุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าเฉลี่ยระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักน้อยที่สุดเป็น 3 ลำดับหลัง ส่วนกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่เหลือไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

2. อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยสามารถแยกออกเป็น 3 ส่วนตามผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษา ดังนี้

2.1 ระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทจดทะเบียน

จากผลการสำรวจระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทจดทะเบียนที่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในปี 2547 และปี 2548 พบว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานทั้ง 2 ประเภท คือการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก และการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง ระหว่างปี 2547 และปี 2548 ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งโดยเฉลี่ยบริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักเพียงครึ่งหนึ่งของรายการที่กำหนดให้เปิดเผยตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 โดยรายการที่มีการเปิดเผยมากที่สุดเป็น 3 ลำดับแรก คือ รายได้ตามส่วนงานจากการขายให้บุคคลภายนอก ผลได้(เสีย)ตามส่วนงาน และราคาตามบัญชีทั้งสิ้นของสินทรัพย์ตามส่วนงาน ตามลำดับ ส่วนรายการที่เหลือ เช่น รายได้ตามส่วนงานจากการขายระหว่างส่วนงานหนี้สินตามส่วนงาน รายจ่ายฝ่ายทุนที่เกิดขึ้นในระหว่างงวด และค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายของสินทรัพย์ตามส่วนงาน (ในงานวิจัยนี้ได้ตัดรายการที่มาตรฐานกำหนดให้เปิดเผยในส่วนงานหลักออก 2 รายการ เนื่องจากมีความยุ่งยากในการพิจารณาสาระสำคัญของรายการ และบริษัทส่วนใหญ่ไม่ได้เปิดเผยรายการดังกล่าว) พบว่ามีจำนวนของบริษัทที่เปิดเผยรายการดังกล่าวค่อนข้างน้อย อาจเนื่องมาจากบริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่ยังคงปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับเดิม คือฉบับที่ 24 ที่กำหนดให้เปิดเผยรายการรายได้ ผลได้(เสีย) ทรัพย์สิน และราคาโอนระหว่างส่วนงาน เนื่องจากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 ยังไม่ได้บังคับใช้ตามกฎหมาย และอาจเพิ่มความยุ่งยากให้แก่บริษัทสำหรับรายการที่กำหนดให้เปิดเผยเพิ่มขึ้น

จากการพิจารณาการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองที่มาตรฐานกำหนดให้เปิดเผยทั้งสิ้น 3 รายการ คือ รายได้ตามส่วนงานจากการขายให้บุคคลภายนอก ราคาตามบัญชีทั้งสิ้นของสินทรัพย์ตามส่วนงาน และรายจ่ายฝ่ายทุนที่เกิดขึ้นในระหว่างงวด พบว่าบริษัทจำนวนมากไม่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง มีประมาณร้อยละ 15 ของบริษัทกลุ่มตัวอย่างที่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง โดยค่าเฉลี่ยของระดับการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับที่ต่ำมาก และบริษัทส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่ามีการดำเนินธุรกิจในส่วนงานทางภูมิศาสตร์เดียว คือ ในประเทศไทย ทำให้ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง

จากการวิเคราะห์ข้างต้นสรุปได้ว่า บริษัทจดทะเบียนที่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานมีประมาณครึ่งหนึ่งจากบริษัททั้งหมด โดยส่วนใหญ่เปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักเท่านั้น และระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักมีประมาณร้อยละ 50 จากรายการทั้งหมดที่มาตรฐานกำหนดให้เปิดเผย แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 เรื่อง การเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานค่อนข้างน้อย อาจเนื่องมาจากบริษัทต้องมิ

ภาระในการนำเสนอข้อมูลเพิ่มขึ้น เพราะต้องแยกองค์ประกอบของรายการบัญชีต่างๆ ที่เกิดขึ้นตาม ส่วนงานที่กำหนด และมีความยุ่งยากในการจัดเตรียมข้อมูล เนื่องจากมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ กำหนดให้ส่วนงานที่เสนอรายงานมีความสอดคล้องกับโครงสร้างการบริหารองค์การและระบบทางการเงินภายในกิจการ ทำให้บางบริษัทอาจต้องปรับเปลี่ยนระบบการจัดทำข้อมูลและการ รายงานภายในองค์กรใหม่ ซึ่งจะทำให้ต้นทุนในการจัดเตรียมข้อมูลสูงขึ้นด้วย หรือมาตรฐานอาจมี การเปิดช่องให้ปฏิบัติด้านความละเอียดของข้อมูลที่เปิดเผย เช่น นิยามของส่วนงานภูมิศาสตร์ที่ระบุ ว่าเป็นความแตกต่างภายใต้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งอาจครอบคลุมภาค หนึ่งในประเทศใดประเทศหนึ่งหรือกลุ่มประเทศก็ได้ ทำให้กิจการสามารถตีความได้ว่าถ้าดำเนินงาน ภายในประเทศเดียวก็ถือว่ามีส่วนงานภูมิศาสตร์เดียวเท่านั้น บริษัทจำนวนมากจึงไม่มีการเปิดเผย ข้อมูลตามส่วนงานรอง นอกจากนี้ผู้บริหารของบริษัทส่วนใหญ่ก็ไม่ต้องการเปิดเผยข้อมูลตาม ส่วนงาน เนื่องจากกลัวเสียเปรียบด้านการแข่งขันจากการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวด้วย

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานกับลักษณะต่างๆ ของบริษัท

ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะต่างๆ ของบริษัท คือ ขนาดของ กิจการ โครงสร้างการเป็นเจ้าของ โครงสร้างเงินทุน ความสามารถในการทำกำไร ส่วนของผู้ถือหุ้น ส่วนน้อย สัดส่วนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และประเภทของผู้สอบบัญชี กับระดับการเปิดเผย ข้อมูลตามส่วนงาน พบว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทจดทะเบียนมีความสัมพันธ์ กับลักษณะต่างๆ ของบริษัทเพียง 2 ลักษณะเท่านั้น คือ ขนาดของบริษัทและส่วนของผู้ถือหุ้นส่วน น้อย โดยสามารถอภิปรายเฉพาะลักษณะที่มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน อย่างมีนัยสำคัญ ได้ดังนี้

1) ขนาดของบริษัท (Size)

จากผลการทดสอบพบว่า ขนาดของบริษัท (วัดจากค่าลอการิทึมของยอดสินทรัพย์รวม) มี ความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก ในปี 2547 และมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลทั้ง 2 ประเภท คือ การเปิดเผยข้อมูลตาม ส่วนงานหลัก และการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง ในปี 2548 เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่ง สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ข้อ 1 คือ ขนาดของบริษัทที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการ เปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีตของ Mitchell, Chia และ Loh (1995) Mckinnon และ Dalimunthe (1993) Bradbury (1992) Herrmann และ Thomas (1996) Leung และ Horwitz (2004) Prencipe (2001) ที่พบว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีการเปิดเผย ข้อมูลตามส่วนงานมากกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก อาจเนื่องมาจากบริษัทขนาดใหญ่นิยมขยายธุรกิจไป

ลงทุนกับบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน หรือกลุ่มอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน หรือในเขตภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน เพื่อกระจายความเสี่ยง ทำให้มีการทำธุรกิจหลายประเภทในกิจการเดียวกัน มีกลุ่มของสินค้าที่แตกต่างกัน มีลูกค้าอยู่ในหลายๆ ประเทศ บริษัทขนาดใหญ่จึงมีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก และบริษัทขนาดใหญ่มีต้นทุนในการจัดทำข้อมูลและมีความเสียเปรียบทางการแข่งขันจากการเปิดเผยข้อมูลต่ำกว่าบริษัทขนาดเล็ก (Lang และ Lundholm, 1993) และบริษัทขนาดใหญ่จะต้องเผชิญกับแรงผลักดันที่จะต้องแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อให้เกิดการยอมรับจากสาธารณชน (Trotman และ Bradley, 1981)

นอกจากนี้จากการเปรียบเทียบผลการทดสอบระหว่างปี 2547 และปี 2548 ที่แสดงให้เห็นว่าขนาดของบริษัทไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองในปี 2547 แต่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองในปี 2548 อาจเนื่องมาจากบริษัทขนาดใหญ่เริ่มให้ความสำคัญต่อการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง จึงจัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองเพิ่มขึ้น หรือบริษัทขนาดใหญ่มีการลงทุนขยายธุรกิจไปในเขตภูมิศาสตร์ที่หลากหลายมากขึ้น จึงทำให้มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองสูงขึ้นในปี 2548

2) ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย (Minority Interest)

จากผลการทดสอบพบว่า ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย (วัดจากสัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยต่อสินทรัพย์สุทธิ) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองในปี 2547 และปี 2548 โดยมีทิศทางความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ข้อ 5 คือ ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีตของ Mitchell, Chia และ Loh (1995) ที่พบว่าบริษัทที่มีสัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยต่อสินทรัพย์สุทธิในระดับสูง จะมีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานมากกว่าบริษัทที่มีสัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยต่อสินทรัพย์สุทธิในระดับต่ำ อาจเนื่องมาจากเมื่อสัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยของบริษัทมากขึ้น ผู้ถือหุ้นรายย่อยดังกล่าวสามารถรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องสิทธิของผู้ลงทุน ทำให้อำนาจในการต่อรองต่อการจัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลของผู้บริหารมากขึ้นด้วย และจากการทดสอบโครงสร้างการเป็นเจ้าของที่พบว่าบริษัทจดทะเบียนมีสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้น 10 อันดับแรกโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 70 ของหุ้นทั้งหมดที่ออกจำหน่ายและเรียกชำระแล้ว ถือเป็นการถือหุ้นแบบกระจุกตัว ซึ่งการถือหุ้นในลักษณะนี้อาจทำให้เกิดปัญหาการรักษาผลประโยชน์ของตนเองไว้อย่างเหนียวแน่น (Morck, Shleifer และ Vishny, 1988) ที่มักจะเกิดขึ้นในบริษัทที่ผู้ถือหุ้นภายในถือหุ้นของบริษัทในสัดส่วนที่สูงมาก เมื่อการถือหุ้นของผู้บริหารหรือผู้ถือหุ้นภายในมีสัดส่วนที่สูงมากในระดับหนึ่งจะทำให้ผู้บริหารมีอำนาจในการใช้สิทธิออกเสียงเพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่งคั่งของตนเองมากขึ้น จึงอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจควบคุม กับผู้ถือหุ้นส่วนน้อย ผู้บริหารจึงอาจลดความขัดแย้งจากปัญหาดังกล่าวโดยจัดให้

มีการเปิดเผยข้อมูลมากขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียว่าผู้บริหารจะไม่โอนถ่ายผลประโยชน์เข้าหาตนเอง และช่วยลดต้นทุนของการเป็นตัวแทนด้วย

กล่าวโดยสรุป ลักษณะของบริษัทที่มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานมีทั้งสิ้น 2 ลักษณะ คือ ขนาดของบริษัทและส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย โดยขนาดของบริษัทที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกที่ช่วยส่งเสริมให้บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในระดับสูงขึ้น ซึ่งบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก และการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองได้ละเอียดและครอบคลุมกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก ในขณะที่ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยมีส่วนช่วยส่งเสริมระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองของบริษัทจดทะเบียนเท่านั้น

2.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม พบว่าบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ต่างกัันมีระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบริษัทจดทะเบียนจำนวนมากไม่มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง ทำให้การเปิดเผยข้อมูลประเภทนี้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

สำหรับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก พบว่าบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ต่างกััน มีระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยบริษัทในกลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มบริการ ตามลำดับ มีระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักสูงที่สุดเป็น 3 ลำดับแรกจากกลุ่มอุตสาหกรรมทั้งหมด 7 กลุ่ม โดยกลุ่มทรัพยากรมีค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มวัสดุติบและสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ซึ่งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักน้อยที่สุดเป็น 4 ลำดับหลังในปี 2547 และในปี 2548 กลุ่มทรัพยากร กลุ่มบริการ และกลุ่มเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักแตกต่างจากกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค และกลุ่มวัสดุติบและสินค้าอุตสาหกรรมอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มทรัพยากรซึ่งประกอบด้วยธุรกิจพลังงานและเหมืองแร่ นั้น เป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรของประเทศและมักถูกควบคุมโดยหน่วยงานของรัฐบาล ซึ่งจากงานวิจัยของ Eng และ Mak (2003) พบว่าเมื่อหน่วยงานของรัฐบาลถือหุ้นของบริษัทในสัดส่วนที่สูงขึ้น จะมีอำนาจเรียกร้องให้บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น ทำให้บริษัทที่อยู่ในกลุ่มทรัพยากรมีระดับการเปิดเผยข้อมูลที่มีคุณภาพสูง กลุ่มเทคโนโลยีเป็นกลุ่มธุรกิจที่ตลาดมีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี

อย่างรวดเร็ว การแข่งขันสูง ความเสี่ยงสูง จึงจัดให้มีระดับการเปิดเผยข้อมูลที่มีคุณภาพสูงเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hermann และ Thomus (2000) พบว่าบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีอุปสรรคในการเข้าสู่อุตสาหกรรม (Barriers to entry) สูงและมีความเสี่ยงสูง จะจัดให้มีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานที่สูงขึ้น เช่น กลุ่มสารเคมี กลุ่มทรัพยากร และกลุ่มแร่โลหะ ส่วนกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มจะมีคุณภาพการเปิดเผยที่ต่ำกว่า

กลุ่มบริการซึ่งเป็นธุรกิจเกี่ยวกับการให้บริการ ที่สามารถระบุส่วนงานที่พิจารณาจากลักษณะการให้บริการ ประเภทกลุ่มลูกค้า และวิธีการให้บริการได้อย่างไม่ยุ่งยาก รวมถึงสามารถปันส่วนต้นทุนจากการให้บริการให้กับส่วนงานต่างๆ ได้อย่างไม่ยุ่งยากเช่นกัน ทำให้กลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวมีระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักในระดับสูง ในขณะที่กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค และกลุ่มวัสดุก่อสร้างและสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นธุรกิจเกี่ยวกับการผลิตที่อาจมีกระบวนการผลิตที่ต่อเนื่องกัน หรือมีความเกี่ยวข้องกัน ทำให้การปันส่วนต้นทุนให้กับส่วนงานต่างๆ เป็นไปได้ยาก หรือมีลักษณะของผลิตภัณฑ์ หรือกลุ่มลูกค้าไม่แตกต่างกัน ทำให้ความเสี่ยงหรือผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ไม่แตกต่างกันอย่างเป็นสาระสำคัญ จึงทำให้ระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักอยู่ในระดับต่ำ

เมื่อพิจารณาลักษณะของบริษัทที่มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักของบริษัทในแต่ละอุตสาหกรรม ขนาดของบริษัทซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก จะพบว่ากลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มบริการที่มีระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักสูงที่สุดมีขนาดของบริษัท (วัดจากค่าลอการิทึมของสินทรัพย์รวม) โดยเฉลี่ยสูงที่สุดเป็น 3 ลำดับแรกด้วย (เมื่อไม่พิจารณากลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง เนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นกลุ่มธุรกิจที่ต้องมีการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์จำนวนมาก จึงทำให้ขนาดของยอดสินทรัพย์รวมมีค่าสูง แต่กลุ่มอุตสาหกรรมนี้ไม่ค่อยมีการขยายการลงทุนไปในกลุ่มอุตสาหกรรมที่แตกต่าง จึงทำให้มีระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานต่ำ) ในขณะที่กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค และกลุ่มวัสดุก่อสร้างและสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งมีระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักต่ำที่สุด ก็มีขนาดของบริษัทต่ำที่สุดเช่นกัน

จากการอภิปรายข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า กลุ่มอุตสาหกรรมต่างๆ มีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองไม่แตกต่างกัน แต่จะมีความแตกต่างกันในส่วนของการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก โดยบริษัทที่อยู่ในกลุ่มทรัพยากร กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มบริการจะมีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักในระดับที่สูงกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมที่ประกอบธุรกิจในลักษณะของอุตสาหกรรมการผลิต

3. ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดทางด้านข้อมูลที่ควรระมัดระวังก่อนนำผลการศึกษาไปใช้ดังต่อไปนี้

3.1 การศึกษาเกี่ยวกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานครั้งนี้มีการวิเคราะห์ข้อมูลจากในหมายเหตุประกอบงบการเงินของบริษัทในส่วนของ การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน โดยมีได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลที่บริษัทได้เปิดเผยเกี่ยวกับข้อมูลตามส่วนงานในส่วนอื่นๆ ของรายงานประจำปีตามข้อกำหนดของก.ล.ต. เช่น สารสนเทศจากกรรมการผู้จัดการใหญ่ รายงานและการวิเคราะห์ของฝ่ายบริหาร และการเปิดเผยข้อมูลตามแบบ 56-1 เนื่องจากงานวิจัยที่ผ่านมาได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลตามข้อกำหนดของก.ล.ต.แล้ว (อลิศรา ผลาวรรณ, 2547) ซึ่งมีการวิเคราะห์ถึงการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานตามที่ ก.ล.ต. กำหนดให้เปิดเผยในรูปแบบ 56-1 ประกอบด้วยรายการรายได้ตามส่วนงาน ผลได้(เสีย)ตามส่วนงาน และราคาตามบัญชีทั้งสิ้นของสินทรัพย์ตามส่วนงาน แต่ในการศึกษาครั้งนี้เน้นวิเคราะห์ถึงการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในหมายเหตุประกอบงบการเงินว่าบริษัทได้ปฏิบัติตามที่มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 กำหนดไว้หรือไม่ แม้ว่างบการเงินของบริษัทต้องผ่านการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชี แต่บริษัทก็อาจมีคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานที่แตกต่างกันได้ ดังนั้น ผู้นำผลการวิจัยไปใช้ควรมีความระมัดระวังในการพิจารณาถึงการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในส่วนอื่นๆ ของรายงานประจำปีที่นอกเหนือจากส่วนที่ได้พิจารณาตามงานวิจัยในครั้งนี้

3.2 ในการศึกษาครั้งนี้จะพิจารณาเฉพาะรายการที่มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 กำหนดให้เปิดเผยเท่านั้น โดยไม่ได้พิจารณาถึงรายการตามส่วนงานที่มีการเปิดเผยตามความสมัครใจ และได้ตัดรายการที่มาตรฐานกำหนดให้เปิดเผยในส่วนงานหลักออกจากการพิจารณา 2 รายการ คือ ผลรวมของค่าใช้จ่ายที่มีใช้เงินสดที่เป็นสาระสำคัญ และผลรวมของส่วนแบ่งกำไร(ขาดทุน)ในบริษัทร่วมที่บันทึกโดยใช้วิธีส่วนได้เสีย เนื่องจากรายการดังกล่าวยากต่อการพิจารณาสาระสำคัญของรายการ ทำให้อาจเกิดความผิดพลาดในการวิเคราะห์การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัท และบริษัทส่วนใหญ่ก็มิได้มีการเปิดเผยรายการดังกล่าวด้วย ดังนั้นผลการวิเคราะห์ระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานตามงานวิจัยนี้ จะประเมินจากรายการที่ได้กำหนดไว้ในงานวิจัยนี้เท่านั้น

3.3 บางบริษัทอาจไม่ต้องการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน เนื่องจากเกรงกลัวว่าบริษัทจะสูญเสียความสามารถเชิงการแข่งขัน หรือเห็นว่าเป็นข้อมูลความลับของกิจการ แม้ว่ามาตรฐานการบัญชีจะกำหนดให้เปิดเผยก็ตาม อย่างไรก็ตาม ก.ล.ต.และตลาดหลักทรัพย์ฯ ได้ออกมาแสดงความเห็นว่าการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานนี้มิได้ทำให้บริษัทสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน เพราะการตัดสินใจซื้อสินค้าของลูกค้าไม่ได้ขึ้นอยู่กับราคาเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยปัจจัยอื่นๆ ประกอบด้วย เช่น คุณภาพของสินค้าหรือบริการที่ตรงต่อเวลาในการให้บริการ เป็นต้น

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างการเป็นเจ้าของ ไม่ได้มีการพิจารณาการถือหุ้นที่มีลักษณะไขว้กัน (Cross Shareholding) แต่จะเน้นที่การถือหุ้นของบริษัทนั้นโดยตรง (Intermediate Shareholding) เนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวมีความยุ่งยากและซับซ้อน อีกทั้งไม่สามารถหาข้อมูลได้จากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่ คือ แบบ 56-1 หรือ SETSMART ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังนั้น ผู้นำผลการวิจัยไปใช้ควรมีความระมัดระวังในการพิจารณาโครงสร้างการเป็นเจ้าของกรณีที่มีการถือหุ้นมีลักษณะไขว้กัน ซึ่งไม่ได้พิจารณาตามงานวิจัยนี้

3.5 การวิจัยครั้งนี้ใช้ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลแบบไม่ถ่วงน้ำหนักหรือให้น้ำหนักความสำคัญของแต่ละรายการที่เปิดเผยอย่างเท่าเทียมกันในการวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน เนื่องจากหากมีการให้น้ำหนักความสำคัญของแต่ละรายการ จะทำให้น้ำหนักที่กำหนดขึ้นแตกต่างกันไปตามกลุ่มผู้ใช้ที่แตกต่างกันแม้จะเป็นรายการเดียวกัน และดัชนีการเปิดเผยข้อมูลแบบไม่ถ่วงน้ำหนัก ก็เป็นที่นิยมใช้ตามงานวิจัยที่ผ่านมาในการวัดค่าการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัท (Prencipe, 2001 และ Prather-Kinsey และ Meek, 2002)

3.6 ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของบริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานตามงานวิจัยนี้ แยกวิเคราะห์เป็นลักษณะของบริษัทที่มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก และลักษณะของบริษัทที่มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง โดยไม่ได้คำนึงว่าการเปิดเผยข้อมูลทั้ง 2 ประเภทนี้มีความเกี่ยวข้องกันหรือไม่ เช่น บริษัทที่ใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลตามส่วนงานในสองทิศทางหรือวิธีแมทริกซ์ ตามงานวิจัยนี้จะถือว่าบริษัทรายงานโดยใช้ส่วนงานธุรกิจเป็นรูปแบบหลัก และส่วนงานภูมิศาสตร์เป็นรูปแบบรอง ซึ่งเป็นวิธีปฏิบัติตามมาตรฐานเมื่อผลิตภัณฑ์หรือบริการที่แตกต่างกัน มีผลกระทบอย่างสำคัญต่อความเสี่ยงและอัตราผลตอบแทนของกิจการเท่าเทียมกับการดำเนินงานของกิจการในเขตภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน ดังนั้น การจัดประเภทของส่วนงานในบางบริษัทอาจไม่ตรงกับความเป็นจริง

4. ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษานี้ ทำให้ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปปรับปรุงคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทจดทะเบียน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

4.1 หน่วยงานที่กำกับดูแล

สำนักงาน ก.ล.ต. และตลาดหลักทรัพย์ฯ ควรมีการติดตามดูแลการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัท ทั้งการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินประจำปี และแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี เพื่อให้การเปิดเผยข้อมูลทั้งหมดอยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน มีความสอดคล้องกัน นอกจากนี้ควรออกประกาศบังคับใช้มาตรฐานการบัญชีสำหรับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานกับบริษัท

จดทะเบียน และควรเพิ่มความเข้มงวดกับบริษัทจดทะเบียนที่จัดทำงบการเงินไม่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีโดยแจ้งให้บริษัทดำเนินการแก้ไขและปรับปรุงการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานให้ดีขึ้นต่อไป ซึ่งมาตรการดังกล่าวนี้จะช่วยให้การจัดทำงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนเป็นไปตามที่มาตรฐานการบัญชีกำหนดไว้มากยิ่งขึ้น

สำนักงาน ก.ล.ต. ควรมีการสำรวจความต้องการข้อมูลของนักลงทุนหรือผู้ใช้ข้อมูลของบริษัทจดทะเบียน เช่น นักวิเคราะห์ทางการเงิน เพื่อนำผลที่ได้มาประกอบการพิจารณาในการกำหนดหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูล และเพื่อเป็นแนวทางให้แก่บริษัทจดทะเบียนได้ทราบถึงความสนใจหรือความต้องการข้อมูลของผู้ใช้ข้อมูล ทำให้การเปิดเผยข้อมูลของบริษัทสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลได้อย่างแท้จริง และสำนักงาน ก.ล.ต. และตลาดหลักทรัพย์ฯ ควรจัดให้มีการให้ความรู้ทางวิชาการเพื่อให้ผู้ถือหุ้นและผู้ลงทุนตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลทางการเงินที่ถูกต้อง ครบถ้วนและส่งเสริมให้ผู้ถือหุ้นทำหน้าที่กำกับดูแลให้ผู้บริหารของบริษัทดูแลการจัดทำงบการเงินให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี และมีการเปิดเผยข้อมูลให้ถูกต้อง ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรจัดให้มีการให้ความรู้แก่ฝ่ายบริหารของบริษัทจดทะเบียนให้เห็นความสำคัญของการเปิดเผยข้อมูลตามข้อกำหนดในมาตรฐานการบัญชี เพื่อผลประโยชน์ของกิจการในการระดมทุนเมื่อเทียบกับข้อเสียเปรียบในด้านการแข่งขัน โดยให้ความเห็นว่าการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานมิได้ทำให้บริษัทสูญเสียความสามารถในการแข่งขันแต่อย่างใด

สภาวิชาชีพบัญชีควรมีการทบทวนมาตรฐานการบัญชีที่ประกาศใช้แล้ว หรือร่างมาตรฐานการบัญชีที่ยังไม่ประกาศใช้ ถึงประเด็นที่อาจมีปัญหา ติดตามและวิเคราะห์ถึงผลกระทบเพื่อพิจารณาแก้ไขหรือพัฒนาร่างมาตรฐานบัญชี รวมทั้งจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นเพื่อให้มาตรฐานการบัญชีมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรมีการกำหนดนโยบายที่จะปรับปรุงมาตรฐานการสอบบัญชี และมาตรฐานการตรวจสอบภายในให้มีความเป็นสากลและเหมาะสมทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องอีกด้วย

ผู้สอบบัญชีในฐานะที่เป็นบุคคลที่เป็นกลางและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในการให้ความเห็นต่อความครบถ้วน ถูกต้องของข้อมูลทางการเงิน จึงควรแสดงความเห็นอย่างอิสระต่อบการเงินของบริษัท และในกรณีที่บริษัทมีการดำเนินการที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี ก็ควรแสดงความเห็นไว้ในรายงานของผู้สอบบัญชีให้ชัดเจนด้วย และในการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีต่อข้อมูลตามส่วนงานนั้น ผู้สอบบัญชีต้องเข้าใจถึงลักษณะการดำเนินงานของบริษัทลูกค้า (รวมทั้งภาวะทางการตลาดและการแข่งขันของกิจการ) ต้องเข้าใจการบริหารงานในมุมมองเดียวกับฝ่ายบริหารซึ่งหมายความว่าผู้สอบบัญชีอาจต้องเข้าถึงระดับการบริหารสูงสุดของกิจการมากขึ้น ซึ่งต่างจากเดิมที่มักร่วมงานกับระดับผู้จัดการบริษัท

หน่วยงานต่างๆ อาทิ สมาคมบริษัทจดทะเบียน สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาวิชาชีพบัญชี ควรจัดให้มีการสัมมนาและอบรมให้บริษัทจดทะเบียนตระหนักถึงหน้าที่และความสำคัญของงบการเงิน รวมถึงรับทราบระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

จากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนที่มีขนาดใหญ่ จะมีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานมากกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก ดังนั้นหน่วยงานกำกับดูแลควรหาแนวทางที่จะส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนที่มีขนาดเล็ก มีความสนใจในการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานมากขึ้น เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้งบการเงินในการประเมินความเสี่ยงและผลตอบแทนของกิจการได้ดีขึ้น

4.2 บริษัทจดทะเบียน

ในการปรับปรุงคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน บริษัทควรให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน และเปิดเผยข้อมูลตามข้อกำหนดของมาตรฐานการบัญชีและของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงาน ก.ล.ต. มีการจัดทำกระดาษทำการตรวจสอบแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และแบบตรวจสอบความครบถ้วนของการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินของบริษัทเพื่อควบคุมให้บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลตามรายการที่กำหนดไว้ และบริษัทควรพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานทั้งการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานตามความสมัครใจ เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการประเมินความเสี่ยงและผลตอบแทนของกิจการต่อผู้ใช้ข้อมูล

นอกจากนี้บริษัทควรจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบที่มีหน้าที่กำกับดูแลทางด้านการจัดทำรายงานทางการเงิน การเปิดเผยข้อมูลและการควบคุมภายในโดยเฉพาะ เช่น ดูแลรายงานทางการเงินของบริษัทให้ตรงต่อความเป็นจริง ครบถ้วน เพียงพอและเชื่อถือได้ ดูแลให้บริษัทมีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และพิจารณาคัดเลือกและเสนอแต่งตั้งผู้สอบบัญชีของบริษัท เป็นต้น อันจะนำไปสู่การมีระบบการจัดทำบัญชีและงบการเงินที่น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

จากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า บริษัทที่มีสัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยสูงขึ้นไปจะมีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรองสูงขึ้น ในขณะที่บริษัทที่มีสัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยต่ำจะมีการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต่ำ ดังนั้นบริษัทจึงควรให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย (ผู้ใช้ข้อมูล) ทุกกลุ่มทั้งภายในและภายนอกอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากกลุ่มของผู้มีส่วนได้เสีย และจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจากผู้ใช้งบการเงินมากขึ้นด้วย (Leung และ Horwitz, 2004)

5. งานวิจัยในอนาคต

การศึกษาในครั้งนี้ได้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะต่างๆ ของบริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน โดยนำข้อมูลที่เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินของแต่ละบริษัทมาประเมินระดับการเปิดเผยข้อมูลโดยใช้กระดาษทำการและคำนวณดัชนีการเปิดเผยข้อมูล เพื่อวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของแต่ละบริษัท ซึ่งผู้สนใจอาจทำการศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ หรือใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของบริษัทที่มีต่อการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน เพื่อทราบถึงแรงจูงใจของบริษัทที่มีต่อการเปิดเผยข้อมูลนี้ หรือทดสอบความสอดคล้องกันของการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในหมายเหตุประกอบงบการเงินกับแบบ 56-1 และรายงานและการวิเคราะห์ของฝ่ายบริหารว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ หรืออาจนำลักษณะอื่นๆ ของบริษัทที่มีได้นำมาศึกษาในครั้งนี้ มาศึกษาเพิ่มเติมว่ามีลักษณะอื่นๆ อีกหรือไม่ที่อาจมีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน เช่น ความสามารถในการแข่งขัน การลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกันหรือไม่เกี่ยวข้องกัน แรงกดดันในกลุ่มอุตสาหกรรม การจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ต่างประเทศ เป็นต้น นอกจากนี้ในการวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน อาจใช้ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลแบบถ่วงน้ำหนักเพื่อให้น้ำหนักตามความสำคัญของแต่ละรายการ หรือใช้ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลแบบถ่วงน้ำหนักควบคู่กับแบบไม่ถ่วงน้ำหนัก เพื่อให้ผลการศึกษา มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

การศึกษาคคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในลักษณะของข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series) เพื่อทดสอบการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทว่าเป็นไปในทิศทางใด และศึกษาแนวโน้มการพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานทั้งการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักและการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานตามความสมัครใจด้วย นอกจากนี้ผู้ที่สนใจอาจนำรูปแบบงานวิจัยนี้ไปทดสอบกับกลุ่มประชากรอื่นๆ ที่แตกต่างออกไป เช่น บริษัทในกลุ่มธุรกิจการเงินและธนาคาร บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ใหม่ และบริษัทที่มีได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อศึกษาว่าปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของบริษัทเหล่านี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กัลยา วานิชย์บัญชา. การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- นวพร พงษ์รัตนกุล. โครงสร้างการเป็นเจ้าของและคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- พลาณัฐ คงคา, มนต์ปรัชญา อภิรักษ์สุขุมาล, ชุติมา นาคประสิทธิ์. โครงการวิจัยการศึกษาความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเกี่ยวกับความเหมาะสมในการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 มาแทนฉบับที่ 24. ภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- วรศักดิ์ ทุมมานนท์. มิติใหม่ของการเงินและการวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: ธรรมนิติ เพรส, 2547.
- สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. มาตรฐานการบัญชีของประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, 2546.
- สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. ประกาศสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย เลขที่ 004/2544-2546 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2544.
- อมรรัตน์ ตีรณวัฒน์กุล. การศึกษาเปรียบเทียบมาตรฐานการบัญชีเกี่ยวกับการเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานระหว่างมาตรฐานการบัญชีกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศและมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- อลิศรา ผลาวรรณ. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลในรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

ภาษาอังกฤษ

- Albrecht, W. D.; and Chipalkatti, N. New Segment Reporting. CPA Journal (May 1998).
- Aitken, M.; Hooper, C.; and Pickering, J. Determinants of Voluntary Disclosure of Segment Information: A Re-Examination of the Role of Diversification Strategy. Accounting & Finance 37(1997): 89-109.
- Berger, P. G.; and Hann, R. N. Segment Disclosures, Proprietary Costs, and the Market for Corporate Control. Working paper, University of Pennsylvania 2002.
- Berger, P. G.; and Hann, R. N. The Impact of SFAS No. 131 on Information and Monitoring. Journal of Accounting Research 41(2003): 163-223.
- Berger, P. G.; and Hann, R. N. Segment Profitability and the Proprietary and Agency Costs of Disclosure[Online]. 2003. Available from:
<http://ssrn.com/abstract=436740>
- Birt, J. L.; Bilson, C. M.; Smith, T.; and Whaley, R. E. Ownership, Competition and Financial Disclosure[Online]. 2004. Available from:
<http://ssrn.com/abstract=907852>
- Botosan, C. A. Disclosure Level and the Cost of Equity Capital. Accounting Review 72(1997): 323-349.
- Botosan, C.; and Stanford, M. Managers' Motives to Withhold Segment Disclosures and the Effect of SFAS No.131 on Analysts' Information Environment. The Accounting Review 80(2005): 751-771.
- Botosan, C. A.; and Harris, M. S. Motivation for a Change in Disclosure Frequency and Its Consequences: An Examination of Voluntary Quarterly Segment Disclosure. Journal of Accounting Research 38(2000): 329-353.
- Bradbury, M. Characteristics of Firms and Voluntary Interim Earnings Disclosures: New Zealand Evidence. Pacific Accounting Review 3(1991): 36-62.
- Bradbury, M. Voluntary Disclosures of Segment Information. Accounting & Finance 32(1992): 15-26.
- Diamond, D. W.; and Verrecchia R. E. Disclosure, Liquidity, and the Cost of Capital. Journal of Finance 46(1991): 1325-1360.
- Ernst & Young LLP. Disclosures about Segment of an Enterprise and Related Information: FASB Statement 131. 1998.

- Ettredge, M.; Kwon, S.; and Smith, D. Competitive Harm and Managers' Attitude Towards SFAS No.131. Journal of Accounting, Auditing and Finance 17(2002): 93-109
- Financial Accounting Standards Board (FASB). Disclosures about Segment of an Enterprise and Related Information. Statement of Financial Accounting Standards No. 131. Norwalk CT (FASB). 1997.
- Financial Accounting Standards Board (FASB). Financial Reporting for Segment of a Business Enterprise. Statement of Financial Accounting Standards No. 14. Norwalk CT (FASB). 1976.
- Harris, M. S. The Association between Competition and Managers' Business Segment Reporting Decision. Journal of Accounting Research 36(1998): 111-128.
- Hayes, R. M.; and Lundholm R. J. Segment Reporting to the Capital Market in the Presence of a Competitor. Journal of Accounting Research 34(1996): 261-279.
- Healy, P. M.; Hutton, A.; and Palepu, K. G. Stock Performance and Intermediation Changes Surrounding Sustained Increases in Disclosure. Contemporary Accounting Research 16(1999): 485-520.
- Herrmann, D.; and Thomas, W. B. Segment Reporting in the European Union: Analyzing the Effects of Country, Size, Industry, and Exchange Listing. Journal of International Accounting & Taxation 5(1996): 1-20.
- Herrmann, D.; and Thomas, W. B. An Analysis of Segment Disclosures under SFAS No.131 and SFAS No.14. Accounting Horizons 14(2000): 287-302.
- Jensen, M. C.; and Meckling, W. H. Theory of the Firm: Managerial Behaviour, Agency Costs and Ownership Structure. Journal of Financial Economics 3(October 1976): 305-360.
- Lang, M.; and Lundholm, R. Cross Sectional Determinants of Analyst Rating of Corporate Disclosures. Journal of Accounting Research 31(1993): 246-271.
- Leung, S.; and Horwitz, B. Director Ownership and Voluntary Segment Disclosure. Journal of International Financial Management and Accounting 15(2004): 185-211.
- McKinnon, J. L.; and Dalimunthe, L. Voluntary Disclosure of Segment Information by Australian Diversified Companies. Accounting & Finance 33(1993): 33-50.
- Michell, J. D.; Chia, C. W. L.; and Loh, A. S. Voluntary Disclosure of Segment Information: Further Australian Evidence. Accounting & Finance 35(1995): 1-15.

- Piotroski, J. Segment Reporting Fineness and the Precision of Investor Beliefs. Working paper, University of Chicago 2003.
- Prather-Kinsey, J.; and Meek, G. K. The Effect of Revised IAS14 on Segment Reporting by IAS Companies. European Accounting Review 13(2004): 213-234.
- Prencipe, A. Proprietary Costs and Determinants of Voluntary Segment Disclosure: Evidence from Italian Listed Companies. European Accounting Review 13(2003): 319-340.
- Ronen, J.; and Livnat, J. Incentives for Segment Reporting. Journal of Accounting Research 19(1981): 459-481.
- Singhvi, S. S.; and Desai, H. B. An Empirical Analysis of the Quality of Corporate Financial Disclosure. Accounting Review. (January 1971): 621-632.
- Street D. L.; and Nichols. N. B. LOB and Geographic Segment Disclosures: and Analysis of the Impact of IAS 14 Revised. Journal of International Accounting, Auditing & Taxation 11(2002): 91-113.
- Street, D.; Nichols, N. and Gray S. Segment Disclosures under SFAS No. 131: Has Business Segment Reporting Improved? Accounting Horizons 14(2000): 259-285.
- Verrecchia, R. E. Discretionary Disclosure. Journal of Accounting and Economics 5(1983): 179-194.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

กระดาษทำกร (Working Paper) วัดระดับการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานใน
หมายเหตุประกอบงบการเงินของบริษัท สำหรับปี 2547 และปี 2548

บมจ. _____

การประเมินการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานในหมายเหตุประกอบงบการเงินของบริษัท โดย
ใส่เครื่องหมาย / ในช่อง ดังนี้

เปิดเผย = บริษัทเปิดเผยรายการนี้ตามข้อกำหนดของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 ใน
หมายเหตุประกอบงบการเงินของบริษัท

ไม่เปิดเผย = บริษัทไม่ได้เปิดเผยรายการนี้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินของบริษัท

ข้อที่	หัวข้อ/รายละเอียด	ปี 2547		ปี 2548	
		เปิดเผย	ไม่ เปิดเผย	เปิดเผย	ไม่ เปิดเผย
ข้อมูลตามส่วนงานหลัก					
1.	รายได้ตามส่วนงานจากการขายให้ บุคคลภายนอก				
2.	รายได้ตามส่วนงานจากการขายระหว่างส่วนงาน				
3.	ผลได้ (เสีย) ตามส่วนงาน				
4.	ราคาตามบัญชีทั้งสิ้นของสินทรัพย์ตามส่วนงาน				
5.	หนี้สินตามส่วนงาน				
6.	รายจ่ายฝ่ายทุนที่เกิดขึ้นในระหว่างงวด				
7.	ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายของสินทรัพย์ ตามส่วนงาน				
8.	รายการกระทบยอดของรายได้ ผลได้(เสีย) สินทรัพย์ และหนี้สิน				
	รวม				
ข้อมูลตามส่วนงานรอง					
1.	รายได้ตามส่วนงานจากการขายให้ บุคคลภายนอก				
2.	ราคาตามบัญชีทั้งสิ้นของสินทรัพย์ตามส่วนงาน				
3.	รายจ่ายฝ่ายทุนที่เกิดขึ้นในระหว่างงวด				
	รวม				

ภาคผนวก ข

การตรวจสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

เนื่องจากในการวิจัยนี้ได้แบ่งการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุออกเป็น 2 ส่วนตามประเภทการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน คือ การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก (Primary Segment) และการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง (Secondary Segment) จึงต้องตรวจสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุซึ่งเกี่ยวข้องกับค่าความคลาดเคลื่อน (Residual) ของทั้ง 2 ส่วน ซึ่งมี 5 ข้อ ดังนี้

1. ค่าความคลาดเคลื่อนต้องมีการแจกแจงแบบปกติ

จากการทดสอบโดยใช้สถิติทดสอบ Kolmogorov-Smirnov Test (K-S Test) เป็นการเปรียบเทียบค่าฟังก์ชันการแจกแจงสะสมของข้อมูลตัวอย่าง กับค่าฟังก์ชันการแจกแจงสะสมของข้อมูลภายใต้สมมติฐานว่า ข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ ถ้าค่าความแตกต่างต่ำ แสดงว่าการแจกแจงเป็นแบบปกติ โดยมีสมมติฐานของการทดสอบ คือ

H_0 : ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานมีการแจกแจงแบบปกติ

H_1 : ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานมีการแจกแจงแบบไม่ปกติ

ผลการทดสอบจะพิจารณาได้จากค่า p-value น้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด คือ 0.05 จะปฏิเสธสมมติฐานนี้ แสดงว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบไม่ปกติ จากผลการทดสอบการแจกแจงของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักและดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง ในปี 2547 และปี 2548 พบว่า p-value ที่ได้เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานแสดงว่าข้อมูลตัวแปรที่ใช้ในการศึกษานี้มีการแจกแจงแบบไม่ปกติ แต่เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 146 บริษัท ในปี 2547 และปี 2548 ซึ่งมากกว่า 30 ในทางสถิติสามารถบอกได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีการแจกแจงแบบปกติแล้ว ซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

2. ค่าเฉลี่ยของค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0

การหาค่า a และ b โดยทำให้ผลบวกกำลังสองของค่าความคลาดเคลื่อนมีค่าต่ำสุด จะทำให้ $\sum e_i = 0$ เนื่องจากค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อน $= E(e) = \sum_{n} e_i = 0 = 0$ ดังนั้นเงื่อนไขข้อนี้จึงเป็นจริงเสมอ

3. ค่าแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนต้องเป็นค่าคงที่ที่ไม่ทราบค่า

เมื่อทำการทดสอบความเท่ากันของค่าความแปรปรวนโดยใช้สถิติทดสอบของลีเวน (The Levene Test) โดยใช้สมมติฐานการทดสอบดังนี้

H_0 : ความแปรปรวนของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานเท่ากัน

H_1 : ความแปรปรวนของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานอย่างน้อย 1 ค่าที่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบจะพิจารณาได้จากค่าสถิติ Levene หรือ p-value ถ้าค่า p-value น้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด คือ 0.05 จะปฏิเสธสมมติฐานนี้ ซึ่งแสดงว่าความแปรปรวนไม่เท่ากัน จากผลการทดสอบของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักและดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง พบว่าค่า p-value ที่ได้ในปี 2547 เท่ากับ 0.040 และ 0.365 ในปี 2548 เท่ากับ 0.111 และ 0.221 ตามลำดับ ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด คือ 0.05 มีเพียงดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลักในปี 2547 ที่มีค่า p-value ต่ำกว่าระดับนัยสำคัญเล็กน้อยเท่านั้น จากผลการทดสอบจึงไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานนี้ แสดงว่าข้อมูลตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีค่าความแปรปรวนที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

4. ค่าความคลาดเคลื่อนต้องเป็นอิสระกัน

การทดสอบว่าค่า e_i และ e_j เป็นอิสระกันหรือไม่ จะใช้สถิติทดสอบ Durbin-Watson โดยถ้าค่า Durbin-Watson มีค่าใกล้ 2 คือมีค่าในช่วง 1.5 ถึง 2.5 จะสรุปว่า e_i และ e_j เป็นอิสระกัน และจากการคำนวณพบว่าค่า Durbin-Watson ของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก และดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง มีค่าเท่ากับ 1.576 และ 2.158 ในปี 2547 และ 1.821 และ 2.341 ในปี 2548 ตามลำดับ ซึ่งมีค่ามากกว่า 1.5 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน

5. ตัวแปรอิสระทุกตัวต้องเป็นอิสระกัน

การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสามารถพิจารณาได้จากค่าสถิติ Tolerance และ Variance Inflation Factor (VIF) ดังตารางที่ ข.1 ซึ่งถ้าค่า Tolerance ของตัวแปร X_i มีค่าต่ำหรือมีค่าใกล้ศูนย์แสดงว่าตัวแปรอิสระ X_i มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระอื่นๆ มาก ส่วนค่า VIF ถ้ามีค่ามากแสดงว่าตัวแปรอิสระ X_i มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระอื่นๆ มาก ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity เป็นการขัดแย้งกับเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

ตารางที่ ข.1 ค่า Variance Inflation Factor และ Tolerance ของตัวแปรอิสระ

ตัวแปร	การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงาน							
	ปี 2547				ปี 2548			
	ส่วนงานหลัก		ส่วนงานรอง		ส่วนงานหลัก		ส่วนงานรอง	
	Tolerance	VIF	Tolerance	VIF	Tolerance	VIF	Tolerance	VIF
SIZE	1.000	1.000	0.993	1.007	1.000	1.000	0.995	1.005
OWNSTR	0.992	1.008	0.996	1.004	1.000	1.000	0.998	1.002
LEV	0.965	1.036	0.989	1.012	0.951	1.051	0.932	1.073
PROFIT	0.923	1.083	0.983	1.018	0.919	1.088	0.898	1.114
MINOR	0.993	1.007	1.000	1.000	0.995	1.005	0.995	1.005
AIP	0.920	1.021	0.998	1.002	0.984	1.016	0.984	1.016
AUDIT	0.998	1.002	0.999	1.001	0.982	1.019	0.982	1.019

- โดยที่ SIZE = ขนาดของบริษัท (ค่าลอการิทึมของยอดสินทรัพย์)
- OWNSTR = โครงสร้างการเป็นเจ้าของ (สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 10 รายแรก)
- LEV = โครงสร้างเงินทุน (อัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อยอดสินทรัพย์รวม)
- PROFIT = ความสามารถในการทำกำไร (อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม)
- MINOR = ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย (สัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยต่อสินทรัพย์สุทธิ)
- AIP = สัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ (สัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ต่อสินทรัพย์รวม)
- AUDIT = ประเภทของผู้สอบบัญชี (ตัวแปรเทียม 0 หมายถึง ไม่ใช่ในกลุ่ม Big 4 และ 1 หมายถึง กลุ่ม Big 4)

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่าค่า Tolerance ของตัวแปรทุกตัวในการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานทั้ง 2 ประเภทมีค่าเข้าใกล้ 1 และค่า VIF ของตัวแปรทุกตัวก็มีค่าต่ำกว่า 1.5 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่ต่ำมาก ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าตัวแปรอิสระทุกตัวที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ไม่มีความสัมพันธ์กันเองหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ตัวแปรอิสระทุกตัวเป็นอิสระต่อกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

ตารางที่ ค.1 สถิติเชิงพรรณนาของลักษณะต่างๆ ของบริษัทและคุณภาพการเปิดเผย
ข้อมูลตามส่วนงานจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม

ลักษณะ	อุตสาหกรรม	ค่าเฉลี่ย		ค่าต่ำสุด		ค่าสูงสุด		ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	
		2547	2548	2547	2548	2547	2548	2547	2548
1. SIZE	A&FIND	9.35	9.55	7.86	8.78	10.38	10.95	0.56	0.55
	CPIND	9.34	9.37	8.57	8.53	10.32	10.31	0.43	0.43
	M&PIND	9.49	9.52	8.93	8.96	10.44	10.47	0.41	0.42
	PPTIND	9.76	9.82	8.81	8.86	10.85	10.85	0.49	0.50
	RSIND	10.49	10.54	9.21	9.21	11.69	11.81	0.79	0.82
	SRVIND	9.52	9.56	8.54	8.60	10.46	10.60	0.54	0.56
	TENIND	9.87	9.93	8.83	8.98	11.08	11.08	0.64	0.60
2. OWNSTR	A&FIND	71.14	70.27	40.68	39.41	97.61	97.65	18.33	18.08
	CPIND	71.99	75.40	48.50	45.60	99.19	100.00	15.34	18.51
	M&PIND	78.13	80.54	43.65	48.76	99.58	99.92	16.70	15.43
	PPTIND	65.76	68.06	32.59	38.10	99.80	99.99	19.77	19.63
	RSIND	71.64	67.12	35.26	19.42	99.19	94.23	19.64	24.72
	SRVIND	71.90	69.35	28.18	26.73	100.00	99.35	17.58	18.95
3. LEV	A&FIND	0.47	0.45	0.14	0.13	0.82	0.85	0.22	0.21
	CPIND	0.35	0.32	0.09	0.05	0.75	0.79	0.19	0.23
	M&PIND	0.43	0.40	0.13	0.10	0.71	0.71	0.21	0.20
	PPTIND	0.53	0.52	0.13	0.18	0.89	0.69	0.13	0.13
	RSIND	0.49	0.49	0.03	0.08	0.72	0.72	0.20	0.18
	SRVIND	0.45	0.48	0.11	0.09	0.93	0.89	0.22	0.22
4. PROFIT	A&FIND	7.34	9.50	-8.12	-0.02	22.22	25.69	6.75	6.45
	CPIND	9.88	9.18	2.06	-5.14	19.73	22.32	5.29	6.57
	M&PIND	11.03	8.75	-8.47	-5.60	21.82	18.69	6.90	5.96
	PPTIND	8.97	8.51	-3.72	-8.25	30.31	29.47	8.20	8.41
	RSIND	16.24	15.46	5.41	-21.91	27.94	32.70	6.73	15.80
	SRVIND	7.12	3.60	-51.96	-45.01	24.97	21.72	15.41	14.65
TENIND	13.27	11.32	5.00	2.98	26.86	24.04	6.98	5.82	

ตารางที่ ค.1 (ต่อ) สถิติเชิงพรรณนาของลักษณะต่างๆ ของบริษัทและคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม

ลักษณะ	อุตสาหกรรม	ค่าเฉลี่ย		ค่าต่ำสุด		ค่าสูงสุด		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	
		2547	2548	2547	2548	2547	2548	2547	2548
5. MINOR	A&FIND	6.78	6.67	0.00	0.00	25.63	26.62	7.23	7.08
	CPIND	3.59	4.88	0.00	0.00	17.96	22.23	5.11	6.93
	M&PIND	2.64	1.97	0.00	0.00	17.20	9.96	4.34	2.93
	PPTIND	3.58	3.94	0.00	-0.64	29.06	30.20	5.87	6.44
	RSIND	4.42	5.10	-0.04	0.00	16.53	18.45	6.09	7.42
	SRVIND	5.05	5.13	-1.99	-0.52	30.99	36.39	7.98	8.13
	TENIND	6.87	7.11	-0.03	0.00	42.20	35.69	12.70	11.88
6. AIP	A&FIND	40.76	40.76	17.24	17.06	69.69	67.33	14.49	15.67
	CPIND	34.05	33.65	14.81	12.31	61.64	60.11	13.40	14.47
	M&PIND	38.55	37.16	4.74	5.56	79.91	78.75	18.44	18.24
	PPTIND	28.95	27.21	0.34	0.27	88.03	79.44	26.88	24.69
	RSIND	41.64	43.88	20.46	23.74	62.83	69.23	14.69	15.68
	SRVIND	48.51	48.21	7.00	11.42	89.32	92.71	25.84	26.44
	TENIND	24.42	21.76	5.29	0.14	71.19	59.44	18.58	15.13
7. AUDIT	A&FIND	0.79	0.68	0.00	0.00	1.00	1.00	0.42	0.48
	CPIND	0.59	0.59	0.00	0.00	1.00	1.00	0.51	0.51
	M&PIND	0.63	0.63	0.00	0.00	1.00	1.00	0.50	0.50
	PPTIND	0.63	0.63	0.00	0.00	1.00	1.00	0.49	0.49
	RSIND	0.56	0.56	0.00	0.00	1.00	1.00	0.53	0.53
	SRVIND	0.77	0.65	0.00	0.00	1.00	1.00	0.43	0.49
	TENIND	0.88	0.88	0.00	0.00	1.00	1.00	0.34	0.34
PRIMARY	A&FIND	0.44	0.41	0.13	0.13	0.63	0.63	0.11	0.15
	CPIND	0.39	0.40	0.13	0.13	0.75	0.63	0.19	0.16
	M&PIND	0.42	0.43	0.13	0.25	0.75	0.75	0.13	0.11
	PPTIND	0.47	0.50	0.25	0.25	0.75	0.82	0.09	0.12
	RSIND	0.58	0.61	0.38	0.50	1.00	1.00	0.24	0.22
	SRVIND	0.48	0.51	0.13	0.13	1.00	1.00	0.17	0.18
	TENIND	0.58	0.56	0.38	0.38	0.75	0.75	0.16	0.16

ตารางที่ ค.1 (ต่อ) สถิติเชิงพรรณนาของลักษณะต่างๆ ของบริษัทและคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม

ลักษณะ	อุตสาหกรรม	ค่าเฉลี่ย		ค่าต่ำสุด		ค่าสูงสุด		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	
		2547	2548	2547	2548	2547	2548	2547	2548
SECONDARY	A&FIND	0.09	0.09	0.00	0.00	0.67	0.67	0.22	0.22
	CPIND	0.12	0.12	0.00	0.00	0.67	0.67	0.23	0.23
	M&PIND	0.05	0.05	0.00	0.00	0.67	0.67	0.17	0.17
	PPTIND	0.05	0.06	0.00	0.00	0.67	0.67	0.16	0.17
	RSIND	0.26	0.26	0.00	0.00	1.00	1.00	0.40	0.40
	SRVIND	0.05	0.05	0.00	0.00	0.67	0.67	0.17	0.17
	TENIND	0.10	0.10	0.00	0.00	0.67	0.67	0.23	0.23

โดยที่	PRIMARY	=	ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานหลัก
	SECONDARY	=	ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานรอง
	SIZE	=	ขนาดของบริษัท (ค่าลอการิทึมของยอดสินทรัพย์)
	OWNSTR	=	โครงสร้างการเป็นเจ้าของ (สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 10 รายแรก)
	LEV	=	โครงสร้างเงินทุน (อัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อยอดสินทรัพย์รวม)
	PROFIT	=	ความสามารถในการทำกำไร (อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม)
	MINOR	=	ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย (สัดส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยต่อสินทรัพย์สุทธิ)
	AIP	=	สัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ (สัดส่วนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ต่อสินทรัพย์รวม)
	AUDIT	=	ประเภทของผู้สอบบัญชี (ตัวแปรเทียม 0 หมายถึง ไม่ใช่กลุ่ม Big 4 และ 1 หมายถึง กลุ่ม Big 4)
	A&FIND	=	กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร
	CPIND	=	กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค
	M&PIND	=	กลุ่มวัสดุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม
	PPTIND	=	กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
	RSIND	=	กลุ่มทรัพยากร
	SRVIND	=	กลุ่มบริการ
	TENIND	=	กลุ่มเทคโนโลยี

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวเสาวลักษณ์ เขียมวชิรกุล เกิดเมื่อวันที่ 3 กันยายน พ.ศ.2525 ที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นครราชสีมา และได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี ภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ.2547 โดยระหว่างศึกษาได้รับทุนอุดหนุนการศึกษา (ทุนผู้ช่วยสอน) ของภาควิชาการบัญชีเป็นเวลา 2 ปีการศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย